

မည်သောရည်ကျိပ်စွဲဂွံဝီသနု လာကီၢ်ပယီၤပူ လံာ်တၢ်သိၣ်လိ

တၢ်တၢ်ပိၣ်တဲသကိးဖိလံာ်စံၣ်ဂွံဝီသုၣ်တဖၣ်လာတၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်အဂီၢ်

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

The Asia Foundation

လံာ်သိာ်ညိာ်အံၤဘၣ်တၢ်ရဲၣ်ကျဲၤကွဲးထုးထီၣ်အိၤလၢ

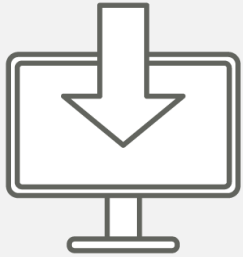
အ့ၣ်ရဲၣ်ဖိာ်ဒုၣ်ရဲၣ်ဒီးပုၤသ့ပုၤဘၣ် Paul A. R. Hobson ယုာ်ဒီး
ပုၤအမံၤအိာ်ဖျါလၢလံာ်တဖၣ်

Matthew Arnold
Nicola Williams
Lea Lybecker
Kyaw Myo Oo

လံာ်သိာ်ညိာ်အံၤဘၣ်တၢ်ဆိာ်ထွဲမၤစၢၤအိၤလၢကီၢ်အမဲရကၤ
ထံဖိကီၢ်ဖိကၢၤခိဖျိကီၢ်အမဲရကၤထံဂုၤကီၢ်ဂၤတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသိထီၣ်
ကရၢန့ၣ်လိၤတၢ်ဂၢ်တၢ်ကျိၤပၤယုာ်လၢလံာ်သိာ်ညိာ်အပူၤတဖၣ်
မ့ၢ်ဝဲအ့ၣ်ရဲၣ်ဖိာ်ဒုၣ်ရဲၣ်အတၢ်ပၤသးဒီးတမ့ၢ်လၢခၢၣ်စးဝဲကီၢ်အမဲ
ရကၤထံဂုၤကီၢ်ဂၤတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသိထီၣ်ကရၢ(မ့တမ့ၢ်)အမဲရကၤ
ကီၢ်စၢၤဖျိာ်ပဒိာ်အတၢ်ထံၣ်တၢ်ပၤသးဘၣ်.

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

တၢ်န့ၣ်ကျဲလၢတၢ်စူးကၢဝဲလံာ်သိၣ်ညိၣ်အဂီၢ်:

လံာ်သိၣ်ညိၣ်အံၤဒ်သီးကကဲထီၣ်တၢ်မၤစၢလၢကီၢ်ပယီၤတၢ်မ့ၢ်တၢ်ခုၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲအဂီၢ်ဒီး
ထံကီၢ်အပတီၢ်တၢ်ထံၣ်လိာ်တၢ်ပီၣ်တဲသကိးတၢ်အဂီၢ်လၢကဆိၣ်ထွဲဝဲဒၣ်တၢ်သုၣ်ထီၣ်ဒံၣ်မိၣ်
ကရူၣ်စံၣ်ဖဲၣ်ဒရၢၣ်ပဒိၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.လံာ်သိၣ်ညိၣ်အံၤပာ်ယုာ်ဝဲဒီးဖဲၣ်ဒရၢၣ်သန့လၢကီၢ်ပယီၤအပူၤဘၣ်ထွဲ
ထံၣ်ရၢၣ်သး,တၢ်တၢ်ပၤဆုၤရဲၣ်ကျဲ,ဒီးကျိၣ်စ့ဂ့ၢ်ဝီအသန့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်
လၢတၢ်ရဲၣ်ကျဲပာ်လီၤအိၣ်ဝဲဒၣ်ခံၣ်ခါန့ၣ်လီၤ.လံာ်တၢ်မၤလိ(၆)ခါလၢလၢအဘၣ်ထွဲဒီးလံာ်
သိၣ်ညိၣ်အပူၤအံၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဟံၣ်ဖျါဘၣ်သးဖဲၣ်ဒရၢၣ်ကျိၣ်စ့ဂ့ၢ်ဝီသန့လၢကီၢ်ပယီၤအပူၤန့ၣ်လီၤ.
တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဘၣ်ထွဲတၢ်မၤလိအံၤခဲလၢန့ၣ်တၢ်ထုးထီၣ်ဟံၣ်န့ၣ်အိၣ်လၢThe Asia Foundation's website:
www.asiafoundation.org/where-we-work/myanmar အပူၤန့ၣ်လီၤ.

ဘၣ်ထွဲလံာ်သိၣ်ညိၣ်အံၤတၢ်သံက့ၢ်သံဒီးမ့ၢ်အိၣ်မ့တမ့ၢ်တၢ်ပတံယုထီၣ်လၢအဲၣ်ဒီးစူးကၢလံာ်အံၤတခါ
ဆဲးကျိးဘၣ်ဆူအ့ၣ်ဖီၣ်ဒရၢၣ်အပူၤမၤတၢ်ဖိအိၣ်န့ၣ်တက့ၢ်.

Nicola Williams, Peace Team Manager,
nicola.williams@asiafoundation.org

Kyaw Myo Oo, Senior Program Officer,
kyaw.oo@asiafoundation.org

လံာ်သိပ်ညိပ်အခိၣ်တီလၢလံာ်တိာ်ဃုပူသ့ၣ်တဖၣ်

- အဆၢအိၣ် ၁ တၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါဖဲၣ်ဒရၢၢ်ကျိၣ်စ့ဂ့ၢ်ဝီသန့
- အဆၢအိၣ် ၂ တၢ်ထုးစ့ၤလီၤလီၢ်ခၢၣ်သးအတၢ်ဖိၣ်ဃံး,တၢ်နီၤလီၤကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၣ်ဒီးပူၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်.
- အဆၢအိၣ် ၃ ဖဲၣ်ဒရၢၢ်ကျိၣ်စ့ဂ့ၢ်ဝီသန့ဒီးတၢ်ထီၣ်ဃုက့ၤတၢ်တုၤသိးထဲသိးလၢကျိၣ်စ့ဂ့ၢ်ဝီအဖီခိၣ်
- အဆၢအိၣ် ၄ ဖဲၣ်ဒရၢၢ်ကျိၣ်စ့ဂ့ၢ်ဝီသန့ဒီးန့ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤအဂံၢ်ထံးတဖၣ်
- အဆၢအိၣ် ၅ ဖဲၣ်ဒရၢၢ်ကျိၣ်စ့ဂ့ၢ်ဝီသန့ဒီးတၢ်ဖံးတၢ်မၤတဖၣ်(services),ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်သ့ၣ်ဘျီထီၣ်တဖၣ် (Infrastructures) ဒီးပူၤကညီဂံၢ်ဘါတဖၣ်(Human capital)
- အဆၢအိၣ် ၆ ဖဲၣ်ဒရၢၢ်ကျိၣ်စ့ဂ့ၢ်ဝီသန့ဒီးတၢ်တၢ်ပီၣ်တဲသကိးကီၢ်ပယီၤတၢ်မ့ၢ်တၢ်ခုၣ်တၢ်ဖံးတၢ်မၤတဖၣ်

အဆင့်

၁

တစ်ဆင့်သို့ပြန်လည်ရောက်ရှိရန်စီစဉ်မှု

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

The Asia Foundation

လံာ်သိာ်ညိာ်အံၤဘၣ်တၢ်ရဲၣ်ကျဲၤကွဲးထုးထီၣ်အိၤလၢ

အ့ၣ်ရဲၣ်ဖိာ်ဒုၣ်ရဲၣ်ဒီးပုၤသ့ပုၤဘၣ် Paul A. R. Hobson ယုာ်ဒီး
ပုၤအမံၤအိာ်ဖျါလၢလံာ်တဖၣ်

Matthew Arnold
Nicola Williams
Lea Lybecker
Kyaw Myo Oo

လံာ်သိာ်ညိာ်အံၤဘၣ်တၢ်ဆိာ်ထွဲမၤစၢၤအိၤလၢကီၢ်အမဲရကၤ
ထံဖိကီၢ်ဖိကၢၤခိဖျိကီၢ်အမဲရကၤထံဂုၤကီၢ်ဂၤတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသိထီၣ်
ကရၢန့ၣ်လီၤတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤပၤယုာ်လၢလံာ်သိာ်ညိာ်အပူၤတဖၣ်
မ့ၢ်ဝဲအ့ၣ်ရဲၣ်ဖိာ်ဒုၣ်ရဲၣ်အတၢ်ပၤသးဒီးတမ့ၢ်လၢခၢၣ်စးဝဲကီၢ်အမဲ
ရကၤထံဂုၤကီၢ်ဂၤတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသိထီၣ်ကရၢ(မ့ၢ်တမ့ၢ်)အမဲရကၤ
ကီၢ်စၢၤဖျိာ်ပဒိာ်အတၢ်ထံၣ်တၢ်ပၤသးဘၣ်.

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

လံာ်တၢ်မၤလိကျၢ်ဘၢဝဲ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤသ့ၣ်တဖၣ်

- ၁ ဖဲၣ်ဒရၢၣ်သနူစံးတၢ်န့ၣ်
မ့ၢ်တၢ်မနုၤလဲၣ်
- ၂ ဖဲၣ်ဒရၢၣ်ကျိၣ်စ့ၣ်ဝီသနူစံးတၢ်န့ၣ်
မ့ၢ်တၢ်မနုၤလဲၣ်
- ၃ စိၤဆၢကတီၢ်မုၢ်မဆါတနံၤအံၤ
လၢကီၢ်ပယီၤပူၤဖဲၣ်ဒရၢၣ်
ကျိၣ်စ့ၣ်ဝီအက့ၢ်အဂီၢ်
မၤအသးဒ်လဲၣ်

ဝီရိသြသုဂ်တဖဉ်လၢ လံာ်တၢ်မၤလိအံၤအပူၤ

တၢ်ထုးစ့ၤလီၤလီၢ်ခၢၣ်သးအတၢ်ဖိၣ်ဃံးပျံၤ

မ့ၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤတၢ်စိတၢ်ကမိၤဒီးတၢ်မၤမူၤလၢလီၢ်ခၢၣ်သးပဒိၣ်ဆူစုတီၤဖိလၢ်
မ့တမ့ၢ်ပဒိၣ်တၢ်ကရၢကရိလၢအိၣ်ဒီးတၢ်သဘျတဖၣ်တတ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒ်သိးကမၤဝဲ
ကမ့ၢ်တၢ်ဖံးတၢ်မၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကျိၣ်စ့ၤဟဲန့ၣ်လၢကျဲအဂ့ၤအဂၤ

တၢ်နီၤလီၤတၢ်ခိတၢ်သွဲကျိၣ်စ့တဖၣ်လၢကီၢ်ခိၣ်ဒီးကီၢ်ဖဲၣ်တဖၣ်ထၢန့ၣ်ဝဲတဖၣ်.

မ့ၢ်ကျိၣ်ဝဲၤကွၢ်ကရၢ

တၢ်ပာ်ဖျိၣ်ထီၣ်မ့ၢ်ကျိၣ်ဝဲၤကွၢ်ကရၢဂီၤတမံၤဃီလၢထံၣ်ဂီၢ်သးဟီၣ်
ကဝီၤတဖၣ်အဘၢၣ်စၢၤခိဖျိတၢ်ထီၣ်ဃုမၤဘၣ်လိာ်ဖိးဒုအီၤလၢအပတီၢ်ပတီၢ်ဒီး
က့ၢ်ဂီၤအကလုာ်ကလုာ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ထီၣ်ဃုတၢ်တုၤသိးထဲသိး

တၢ်ဂ့ၢ်တမံၤလၢ်လၢ်ပာ်ဃုာ်ဝဲလၢတၢ်ဂံၢ်ဒုးထီၣ်တၢ်အပူၤန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်ထီၣ်ဃုာ်
တၢ်တုၤသိးထဲသိး.

ဖဲၣ်ဒရၢၣ်လံာ်စၢ်သန့

ဖဲၣ်ဒရၢၣ်ကီၢ်စၢ်ဖျိၣ်ပဒိၣ်အက့ၢ်အဂီၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲလၢကီၢ်ခိၣ်ဟီၣ်ကဝီၤဒီးကီၢ်ဖဲၣ်တဖၣ်
အိၣ်ဝဲဒၣ်ဒီးအတၢ်သျှၣ်ထီၣ်ဆီလီၤသးက့ၢ်ဂီၤလၢပဒိၣ်ကိးပတီၢ်ဒီးလၢအိၣ်ဝဲဒီး
တၢ်သဘျတနီၤဒီးတၢ်ဟ့ၣ်နီၤလီၤအဝဲသ့ၣ်လၢစံၣ်ညီၣ်ဆၢတၢ်တၢ်မၤမူၤတၢ်မၤ
တဖၣ်.(မ့ၢ်ကီၢ်စၢ်ဖျိၣ်သန့လၢအလီၤဆီလိာ်အသးဒီးတကီၢ်ခိၣ်သန့န့ၣ်လီၤ).

ဝီရိယသုတ်တဖန်လှ လံာ်တၢ်မၤလိအံၤအပူၤ

ဖဲဒ်ဒေရၢၣ်ကျိၣ်စ့သန့

ဖဲဒ်ဒေရၢၣ်ကျိၣ်စ့သန့စံးတၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲကီၢ်စၢ်ဖျိၣ်ပဒိၣ်ဒီးကီၢ်ဖဲဒ်ပဒိၣ်တဖန်အဘၢၣ်စၢၤတၢ်ပၢ်ပနီၣ်ဝဲတၢ်သ့ၣ်ကျိၣ်စ့ဒီးတၢ်ထၢတၢ်ခိတၢ်သ့ၣ်အစိကမိၤ, ကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်တဖန်တၢ်နီၤလီၤအိၤအကျိၤအကျဲ, တၢ်ဟ့ၣ်မၤစၢၤကျိၣ်စ့, ဒီးတၢ်ဆှၢၣ်ခိကျိၣ်စ့တဖန်န့ၣ်လီၤ.

ကျိၣ်စ့တၢ်မၤစၢၤ

ကျိၣ်စ့တၢ်မၤစၢၤစံးတၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်သးအိၣ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤကျိၣ်စ့မ့ၢ်တမ့ၢ်တၢ်ဟ့ၣ်မၤစၢၤစ့ဘျၢလီၤလၢပဒိၣ်အဝဲကျိၤတဖန်အဘၢၣ်စၢၤမ့ၢ်တမ့ၢ်ထံကီၢ်တဘျီအပဒိၣ်ဒီးထံကီၢ်အါဘျီပၢ်ဖျိၣ်ကရၢအဘၢၣ်စၢၤန့ၣ်လီၤ. လၢန့ၣ်အမဲၣ်ညါတၢ်သးအိၣ်ဟ့ၣ်မၤစၢၤစ့လီၤဆူကမ့ၢ်တၢ်ကရၢကရိမ့ၢ်တမ့ၢ်ပျၢနီၣ်တဂၤအိၣ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်ကိးစ့ၢ်ကိးအိၤလၢတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤကျိၣ်စ့န့ၣ်လီၤ. ကရၢတဖုလၢအဟ့ၣ်လီၤတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤကျိၣ်စ့န့ၣ်တၢ်ပၢ်ပနီၣ်ဒ်အမ့ၢ်ကျိၣ်စ့ဟးထီၣ်ဒီးကရၢလၢအဒီးန့ၣ်တူၢ်လိာ်တၢ်မၤစၢၤစ့န့ၣ်တၢ်ပၢ်အိၣ်အမ့ၢ်ကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်လီၤ.

ပျၢၣ်ဝီကရၢ

တၢ်ပၢ်လီၤပျၢၣ်ဝီတၢ်မၤအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲ- ထံဖိကီၢ်ဖိခဲလၢၣ်ကဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဝဲပျၢၣ်ဝီအတၢ်မၤစၢၤဆိၣ်ထွဲဒ်အမ့ၢ်ဆူၣ်ချ့, ကူၣ်သ့, ပျၢၣ်ဝီတၢ်တိစၢၤမၤစၢၤ, ဒီးပျၢၣ်ဝီတၢ်အုၣ်ကိၤတဖန်.

ဝီရိယသုတ်တဖန်လဲ
လင်္ကာမလိအံ့အပူ

တၢ်သုစွဲကျိၣ်စ့တၢ်စိတၢ်ကမီၤ

တၢ်စူးကါသုဝဲကီၢ်စၢ်ဖျိၣ်ပဒိၣ်အကျိၣ်စ့ၣ်ဘါလၢဟဲန့ၣ်ဝဲတဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်သုးထီထီၣ်
မၤလၢပွဲဝဲထံကီၢ်အပတီၢ်တၢ်ပညိၣ်လၢတၢ်ပာ်လီၤဃာ်အီၤတဖၣ်.

တၢ်နီၤလီၤတၢ်ခိတၢ်သွဲတဖၣ်

မှီဝဲကိစ္စဖို့ဒီးကိစ္စရင်အပဒိင်တဖင်လၢအထၢန့ၣ်ဝဲတၢ်ခိတၢ်သွဲတမံၤပီ-အဖိ၊
နီၣ်တဂၤစ့ဟဲန့ၣ်အခိဒီးတၢ်ဆါတၢ်ပျံၤအခိတဖင်

တၢ်မၤလူမၤဘၣ်လိာ်ဖိးဒုတၢ်ခိတၢ်သွဲ

တၢ်မၤကီၢ်က့ၤတၢ်လီၤလၢအဒီးန့ၢ်ဝဲတၢ်ခိတၢ်သ့ၤစ့ၤဒီးတၢ်ဒီးန့ၢ်တၢ်ခိတၢ်သ့ၤအါတၢ်လီၤတဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒ်သီးတၢ်ထၢတၢ်ခိဒီးအလုၢ်အပူၤတဖၣ်ကမ့ၢ်တၢ်တမံၤဃီလၢကီၢ်ဝဲၣ်ဟီၣ်ကဝီၤအပူၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်နီၤလီၤကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်

တၢ်နီၤလီၤဝဲကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်လီၤအမူးကယၤတဖၣ်(တၢ်ခိကျိၣ်စ့,ဒီးကျိၣ်စ့
လၢတမ့ၢ်တၢ်အခါ)ဆူကီၤစၢဖျိၣ်ပဒိၣ်,ကီၤဝဲၣ်ပဒိၣ်ဒီးလီၤဟံၣ်ကဝီၤပဒိၣ်တဖၣ်.

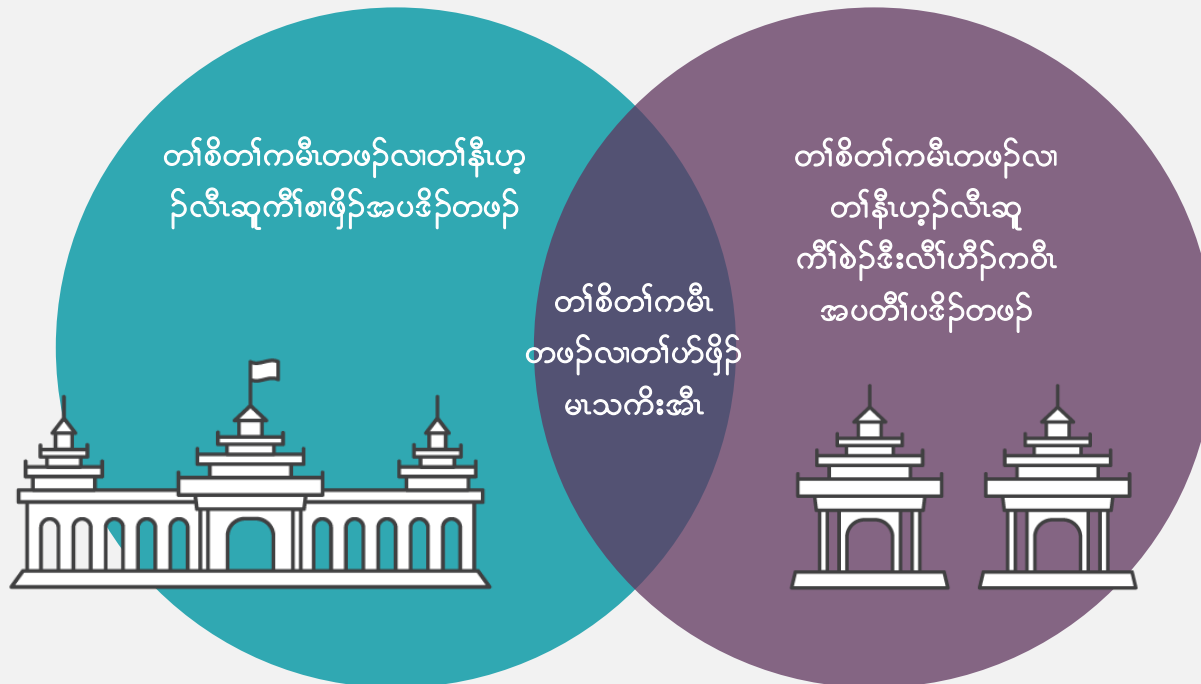
တၢ်ဆှၢဟ့ၣ်လီၤကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်

ကျိပ်စွလာတံဒီးန့အီအနီဂံနီဒီးလ(တံအခိကျိပ်စွ,ဒီးကျိပ်စွလာတံဒီးတံအခိ)
တဖၣ်တံဆုဟ့ၣ်လီဆူပဒိၣ်တပတီၢ်ဘၣ်တပတီၢ်အဘၣ်စၤ.

ဖဲဉ်ဒေရုဉ်သနူစံးတၢ်န့ဉ်မ့ၢ်မနုၤလဲဉ်

ဖဲဉ်ဒေရုဉ်သနူ

ဖဲဉ်ဒေရုဉ်တၢ်ပတၢ်ဆှၢအကွၢ်အဂီၢ်န့ဉ်(မ့ၢ်တၢ်လၢထီၣ်ဒါလိာ်အသးဒီးတကီၢ်ဇိၤသနူကွၢ်ဂီၤ)ဒီးအိၣ်ဝဲဒီးတၢ်သ့ဉ်ထီၣ်ဆီလီၤတၢ်ပဆှၢကွၢ်ဂီၤလၢလၢတဖၣ်,ဒီးပဒိၣ်ကိးပတီၢ်ဒီးအိၣ်ဝဲဒၣ်ဒီးတၢ်စိကမိၤသဘူတနီၤယုာ်ဒီးတၢ်နီၤဖးလီၤတၢ်စံဉ်ညီဉ်ဆၢတဲာ်တၢ်ပခွဲးယၢ်မူဒါတၢ်မၤတဖၣ်န့ဉ်လီၤ.

ဖဲဉ်ဒေရုဉ်သနူတခါအကွၢ်အဂီၤ လၢတၢ်သုအိၤအါကတၢၢ်

- အစွၤကတၢၢ်ပဒိဉ်အတၢ်နဲဉ်လီၤတၢ်ကလုာ်ထဲတမံၤဇၞးလၢကီၢ်ဒိတဘျုးအဂီၢ်ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်အဂၤအဂၤအိဉ်ဝဲဒၣ်လၢကီၢ်ဖဲဉ်သ့ၣ်တဖၣ်အစုပူၤန့ၣ်လီၤ.
- အိဉ်ဝဲဒၣ်ဒီးတၢ်ကွဲးပာ်လီၤဂံၢ်ခိဉ်ထံးတၢ်ဘျုးသဲးခိဉ်သ့ၣ်.
- အိဉ်ဝဲဒၣ်ဒီးတၢ်နီၤလီၤဘျုးဒိဉ်ဒီးကျိဉ်စုဂ့ၢ်ဝိတၢ်စိတၢ်ကမိၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢပဒိဉ်တပတီၢ်ဘဉ်တပတီၢ်အဘျုးစၢန့ၣ်လီၤ.
- ဘျုးဒိဉ်အိဉ်ဝဲခံပတီၢ်, -တပတီၢ်န့ၣ်ဒ်ညီန့ၢ်အသိးမ့ၢ်ဝဲဒၣ်ခါစးသ့ၣ်တဖၣ်လၢကီၢ်ခိဉ်မ့တမ့ၢ်ကီၢ်ဖဲဉ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢကဲလိာ်ပာ်ဖျါထီဉ်ဘဉ်အဝဲသ့ၣ်အကလုာ်ဖဲတၢ်ကွဲးပာ်လီၤထံကီၢ်အဖိလ်စံဉ်အခါန့ၣ်လီၤ.
- သနူတခါအံၤအကွၢ်အဂီၤန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်လၢကဘျုးရဲဝဲတၢ်သဘဉ်ဘျုးသ့ၣ်တဖၣ်လၢပဒိဉ်တပတီၢ်ဘဉ်တပတီၢ်အကျိမ့တမ့ၢ်အဘျုးစၢန့ၣ်လီၤ.

ပဒိဉ်တပတီၢ်ဘဉ်တပတီၢ်:

- ဖဲဉ်ဒေရုဉ်ထံကီၢ်တဘျုးန့ၣ်အိဉ်ဝဲဒၣ်အစွၤကတၢၢ်လီၤခါသး(မ့တမ့ၢ်)ဖဲဉ်ဒေရုဉ်ပဒိဉ်.ဒီးကီၢ်ဖဲဉ်(မ့တမ့ၢ်)ကီၢ်ခိဉ်ပဒိဉ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- ဖဲဉ်ဒေရုဉ်ထံကီၢ်တနီၤန့ၣ်အိဉ်ဝဲဒၣ်ဒီးလီၤကဝီၤပဒိဉ်သ့ၣ်တဖၣ်အမ့ၢ်ပဒိဉ်သၢပတီၢ်တပတီၢ်န့ၣ်လီၤ.တယံာ်တမိၢ်အဒိအတဲာ်အမ့ၢ်န့ၣ်ပိလ်ထံကီၢ်-တၢ်စိတၢ်ကမိၤသ့ၣ်တဖၣ်ဘဉ်တၢ်နီၤဖးလီၤအိၤလၢပဒိဉ်အပတီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဘျုးစၢဒိဉ်ဂံၢ်ခိဉ်ထံးတၢ်ဘျုးသဲးခိဉ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဉ်ဒရုဉ်ကျိဉ်စုဂုၢ်ဝီသနူစံးတၢ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဒ်လဲၣ်

ဖဉ်ဒရုဉ်ကျိဉ်စုဂုၢ်ဝီန့ၣ်

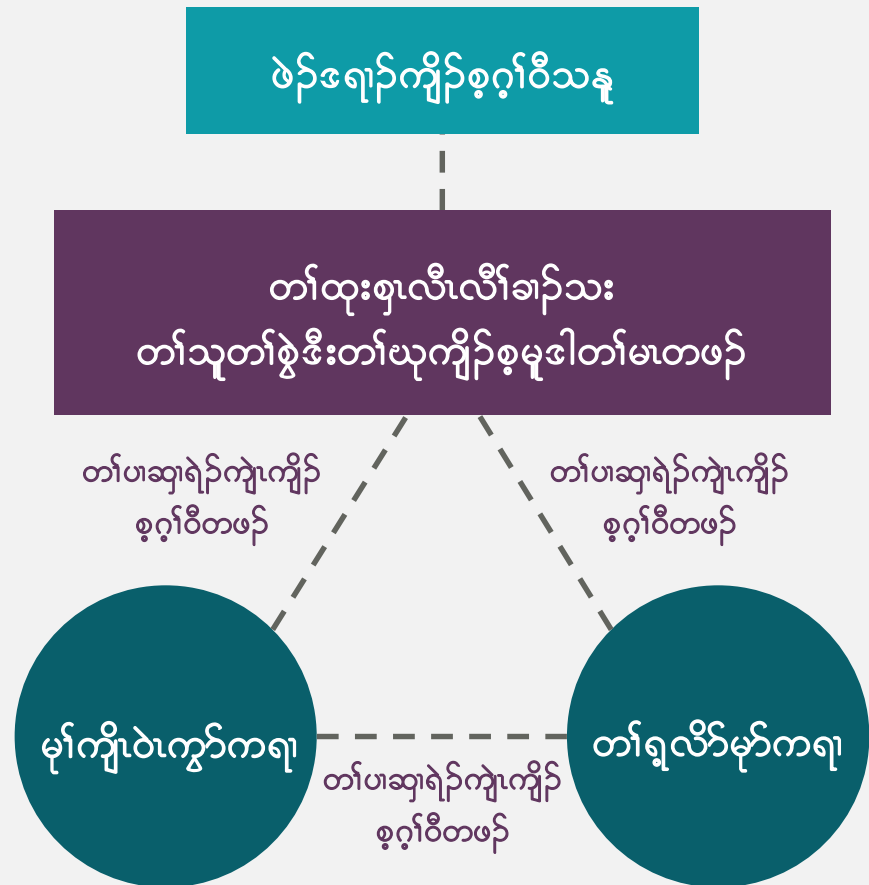
အတကျိၢ်လဲၢ်န့ၢ်ဒီး

တၢ်ထုးစ့ၤလီၤလီၢ်ခၢၣ်သးတၢ်စိတၢ်
ကမီၤဒီးမူဒါတၢ်မၤတဖၣ်လီၤ.မ့ၢ်ဝဲ

တၢ်ဟဆုၤရဲၣ်ကျဲၤ ကျိဉ်စုဂုၢ်ဝီတဖၣ်

လၢထံကီၢ်ပဒိဉ်တပတီၢ်ဒီး

တပတီၢ်အဘၢၣ်စၢၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကတိၤလၢပှၤသ့ပှၤဘၣ်ရိၣ်န့ၣ်ဝဲးထံး

....အါဒၣ်တက့ၢ်ဖဲၣ်ဒရၢၣ်ရၢၣ်ထံၣ်ကီၢ်တဖၣ်န့ၣ်လၢတၢ်သူတၢ်စွဲတၢ်စိတၢ်ကမိၤလၢပဒိၣ်တပတီၢ်ဘၣ်တပတီၢ်အပူၤလၢဘျီၣ်ဒိၣ်ဒီးတၢ်တၢ်ပတၢ်ပြဲးတၢ်မၤပၤအကဝီၤပူၤန့ၣ်တဖိၣ်ယံးဝဲတုၤလီၤတီၤလီၤဘၣ်.ဒ်အညီၣ်န့ၣ်အသိး,ပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်န့ၣ်သၢပၤဘၣ်ဝဲတၢ်သူတၢ်စွဲထီၣ်ရီၤတၢ်စိတၢ်ကမိၤန့ၣ်လီၤ.လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤ,ကီၢ်စၢဖျိၣ်ပဒိၣ်တဖၣ်စူးကါဝဲအဝဲသ့ၣ်တၢ်သူတၢ်စွဲထီၣ်ရီၤတၢ်စိတၢ်ကမိၤဒီးဟ့ၣ်လီၤတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢကျိၣ်စ့တဖၣ်ဆူကီၢ်ဖဲၣ်လၢအမၤတၢ်ပၤဟီၣ်ကဝီၤအဂီၢ်မ့ၢ်ဒ်သိးကမၤလၢပျဲထီၣ်တၢ်ပၤလီၤယၢ်တၢ်ပညိၣ်တဖၣ်ဝဲတၢ်မၤတနီၤလၢလီၢ်ဟီၣ်ကဝီၤပဒိၣ်မၤအိၣ်ထီၣ်ဝဲတနီၢ်ဘၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

Watts, R. 2008. *Comparing Federal Systems (third edition)*. Institute of Intergovernmental Relations, School of Policy Studies, Queen's University. McGill-Queens University Press. P.100.

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်ပတ်သက်သည့် အဓိကအချက်အလက်များ

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်ပတ်သက်သည့် အဓိကအချက်အလက်များ

ခံသွက်ဆောင်မှု

တပ်မတော်အစိုးရအဖွဲ့
တပ်မတော်အစိုးရအဖွဲ့
တပ်မတော်အစိုးရအဖွဲ့

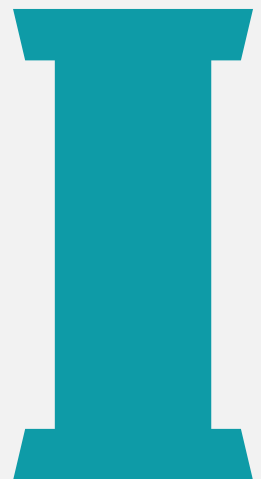
တပ်မတော်အစိုးရအဖွဲ့

ခံသွက်ဆောင်မှု
ခံသွက်ဆောင်မှု
ခံသွက်ဆောင်မှု

တပ်မတော်အစိုးရအဖွဲ့

တပ်မတော်အစိုးရအဖွဲ့
တပ်မတော်အစိုးရအဖွဲ့
တပ်မတော်အစိုးရအဖွဲ့

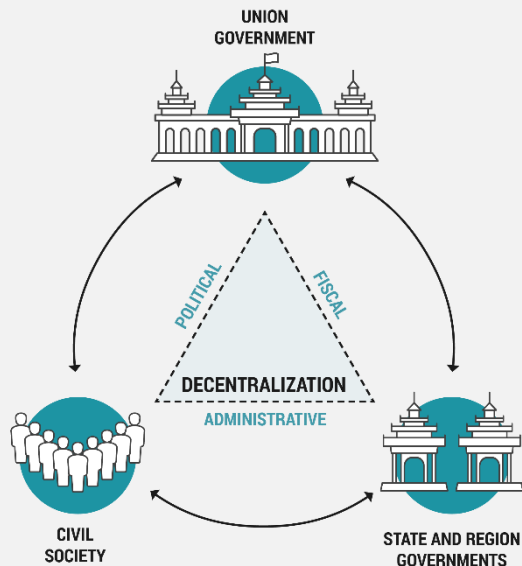

တပ်မတော်အစိုးရအဖွဲ့

တပ်မတော်အစိုးရအဖွဲ့
တပ်မတော်အစိုးရအဖွဲ့
တပ်မတော်အစိုးရအဖွဲ့

တၢ်ထုးစ့ၤလီၤလီၢ်ခၢ်သးအတၢ်ဖီၣ် လံးပျံၤလၢကီၢ်ပံၤယီၤပူၤ

ကီၢ်ပံၤယီၤန့ၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ပဲဒိၣ်တၢ်ပတၢ်ပြးအကျဲလၢ
တၢ်ထုးစ့ၤလီၤလီၢ်ခၢ်သးတၢ်ဖီၣ်ပျံၤ
တဆိတဆိဒီးကယီကယီန့ၣ်လီၤ.

နီၣ်ဝံၣ်ခံက့ၢ်ဂီၤတဖၣ်လၢတၢ်ထုးစ့ၤလီၤလီၢ်ခၢ်သးတၢ်ဖီၣ် လံးပျံၤ

တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်သဲစးဘျီၣ်ဒိၣ်

- ကီၢ်စဲၣ်ဘျီၣ်ဒိၣ်တဖၣ်
- ဘျီၣ်ဒိၣ်မူဒါတၢ်မၤတဖၣ်ဒ်အိၣ်ဖျါဝဲလၢလံာ်တၢ်ရဲၣ်လၢ
၂၀၀၈နံၣ်လံာ်(၂)အပူၤလၢတၢ်ဘိၣ်ဘၣ်အီၤဖဲ ၂၀၁၅နံၣ်

တၢ်ပတၢ်ပြး

- ကိတိာ်ခိၣ်ကျၢၢ်ဒီးကိတိာ်ကရၢ
- ပၤပြးမူဒါတၢ်မၤတဖၣ်ဒ်အိၣ်ဖျါလၢလံာ်တၢ်ရဲၣ်(၂)အပူၤ,
(မ့ၢ်စ့ၢ်ကိးခိၣ်တယၢ်ကျိၣ်စ့တၢ်သူတၢ်စွဲမူဒါတဖၣ်)
- တၢ်ရဲၣ်လီၤကျဲၤလီၤနီၢ်ဂံၢ်(၅)ဟ်ဖျါထီၣ်ကီၢ်စဲၣ်ဒီး
ကီၢ်ခိၣ်အပိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ထၢတၢ်ခိတၢ်သ့အခွဲအယၢ်
သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးစ့တၢ်ဟဲန့ၣ်အကျိၤအကျဲသ့ၣ်တဖၣ်.

တၢ်စံၣ်ညီၣ်ပီတု

- ကီၢ်ခိၣ်ဒီးကီၢ်စဲၣ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်ပီတုသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဝဲလၢ
ကီၢ်စၢဖျိၣ်အဖီလၢ

တၢ်ဆိလီၤပာ်လီၤလီၢ်ကဝီၤပဒိၣ်တအိၣ်ဝဲဒၣ်တဖၣ်.

အခဲအံၤကီၢ်ပံၤယီၤအိၣ်ဒီးလီၢ်ကဝီၤတၢ်ပတၢ်ဆှၢဘၣ်ဆၣ်ဒီး
လီၢ်ကဝီၤပဒိၣ်တအိၣ်ဘၣ်

ကိုးပံ့ယီထံဖိကိုးကစာကိုးစာဖိုင်အဂံင်ခိင်ထံး တၢ်ဘျာသဲစးခိင်သ့ၣ်

၂၀၀၈နံၣ်

တၢ်ရဲၣ်လီၤကျဲၤလီၤစရီ

၁	ကိုးစာဖိုင်ကိုးပခိင်အတၢ်စိတၢ်ကမိၤဒီးမူဒါတၢ်မၤတဖၣ်အစရီၣ်အသနၢ်ဘၣ်ထွဲတဖၣ် ● မုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်အသနၢ်● ပုၤဂ့ၢ်ဝီအသနၢ်● တၢ်ထုးထီၣ်တၢ်ဂံၢ်တၢ်ဘါ,လီၤသဟီၣ်ဒီးစၢ်ထးအသနၢ်● တၢ်ပၤဆှၢရဲၣ်ကျဲၤအသနၢ်(တၢ်ပၤတၢ်ပြးအကလုာ်အကလုာ်)
၂	ကိုးစဲၣ်ဒီးကိုးခိၣ်တဖၣ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤဒီးမူဒါတၢ်မၤတဖၣ်အစရီၣ်အသနၢ်ဘၣ်ထွဲတဖၣ်(ဒ်လၢထးအသိး)
၅	ကိုးစဲၣ်ဒီးကိုးခိၣ်တဖၣ်တၢ်ခိတၢ်သွဲဒီးကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၢ်တဖၣ်အစရီ

ကိုးပယီထံဖိကိုးကစာကိုးစာဖိုင်အကံခိဉ်ထံး တၢ်ဘျာသဲစးခိဉ်သ့ဉ်

၂၀၀၈

တၢ်ရဲဉ်လီၤကျဲၤလီၤစရိ(၂)ဒီးစရိ(၅)လာတၢ်ဘျီဘဉ်အီၤတဖဉ်ဖဲ(၂၀၁၅)

နီဉ်ဝံဉ်ခံကံၢ်ဂီၤတနီၤ

- တၢ်ဟ့ဉ်လီၤတၢ်ပာဆှၢတၢ်ရဲဉ်တၢ်ကျဲၤတၢ်မၤတဖဉ်ယုာ်ဒီးတၢ်ထၢတၢ်ခိတၢ်သွဲတဖဉ်
- တၢ်နီၤလီၤတၢ်ခိတၢ်သွဲဟဲန့ဉ်ကံၢ်ထံးတဖဉ်(ကျိဉ်စ့ဟဲန့ဉ်အခိ,တၢ်ကူဉ်လဲမၤကၤအခိ)
- နးအိဉ်ထီဉ်ကျိၤကျဲၤလၢကီၢ်စာဖိုင်အပဒိဉ်မၤတၢ်အဖီခိဉ်စ့ဟဲန့ဉ်လီၤလၢအဟ့ဉ်နီၤလီၤဝဲသ့သ့ဉ်တဖဉ်.
- ခါဆူမဲာ်ညါသဲစးအသီတဖဉ်အိဉ်ထီဉ်ဝဲသ့ခိဖျိလၢကျိဉ်တၢ်ကတိၤအဖျါတၢ်ရဲဘဉ်ဒီးတနီၤတၢ်စူးကါအီၤအခိပညီတလီၤလဲဘဉ်အဖီခိဉ်အိဉ်ဝဲန့ဉ်လီၤ.

တၢ်ဂၤလိ

အပတၢ်

၁

ကွၢ်ဒီးသမံသမိးလံာ်လၢတၢ်ဟ့ၣ်လီၤဘၣ်ထွဲဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ဘျၢသဲးစးခိၣ်သ့ၣ်အပူၤတၢ်ရဲၣ်လီၤကျဲၤလီၤစရိ(၁),(၂),ဒီး(၅)ဃုာ်ဒီးတၢ်ဘျီဘၣ်မၤဂ့ၤထီၣ်ဖဲ ၂၀၁၅နံၣ်

အပတၢ်

၂

ကရူၢ်တၢ်တၢ်ပီၣ်တၢ်ပီၣ်(၁၀)မံးနံး

တၢ်ဘျီဘၣ်မၤဂ့ၤထီၣ်ဖဲ ၂၀၁၅နံၣ်န့ၣ်
တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအကံၢ်အလဲတဖၣ်ပာ်ဃုာ်ကစီဒီဒါ.(မ့ၢ်လီၤ),(တမ့ၢ်ဘၣ်),
ဘၣ်မနုၤအယိလဲၣ်.

အပတၢ်

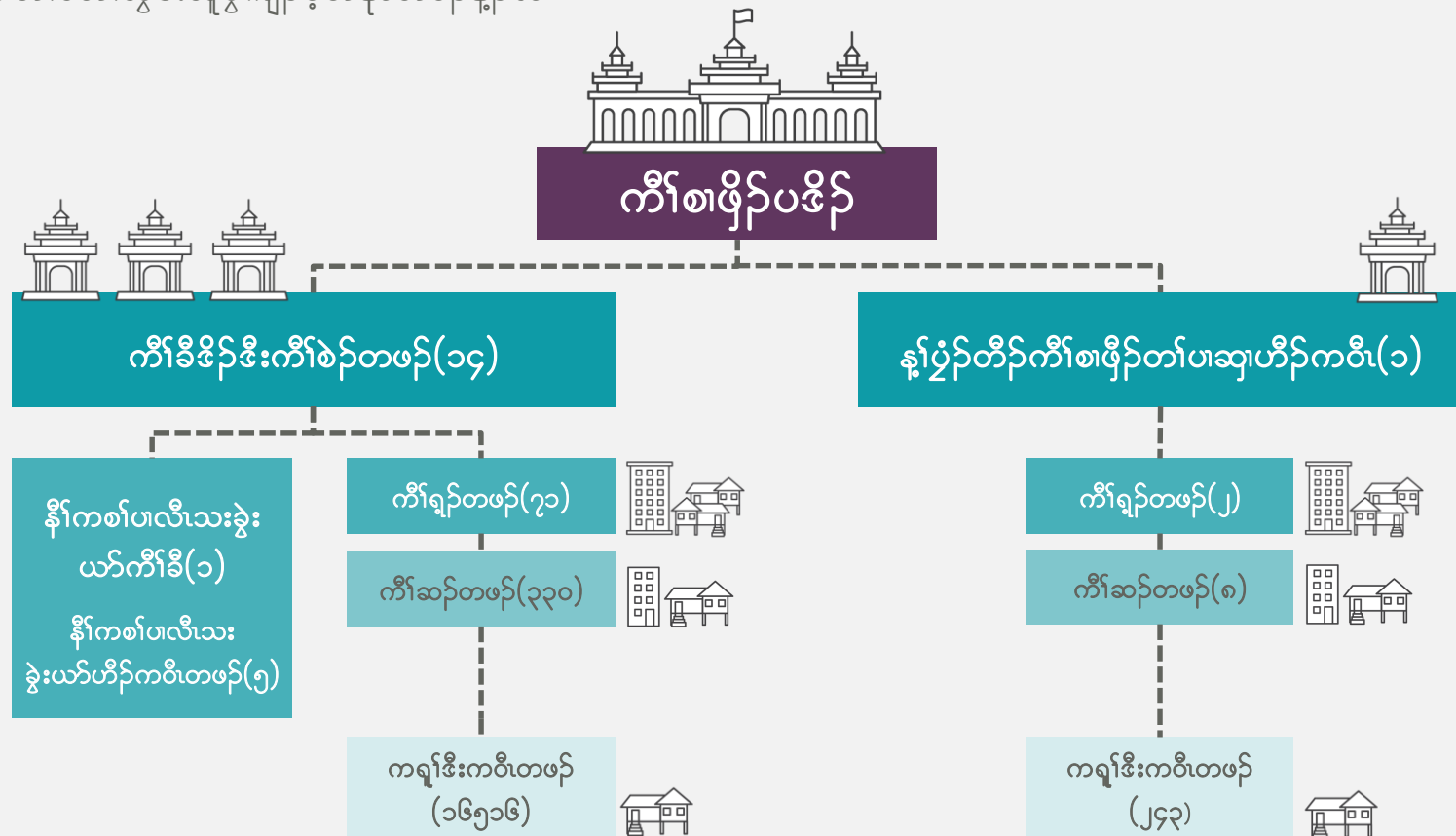
၃

တၢ်ပာ်ဖျါထီၣ်က့ၤကရူၢ်တၢ်တၢ်ပီၣ်တၢ်ပီၣ်တဲသကိးတဖၣ်(၁၀)မံးနံး

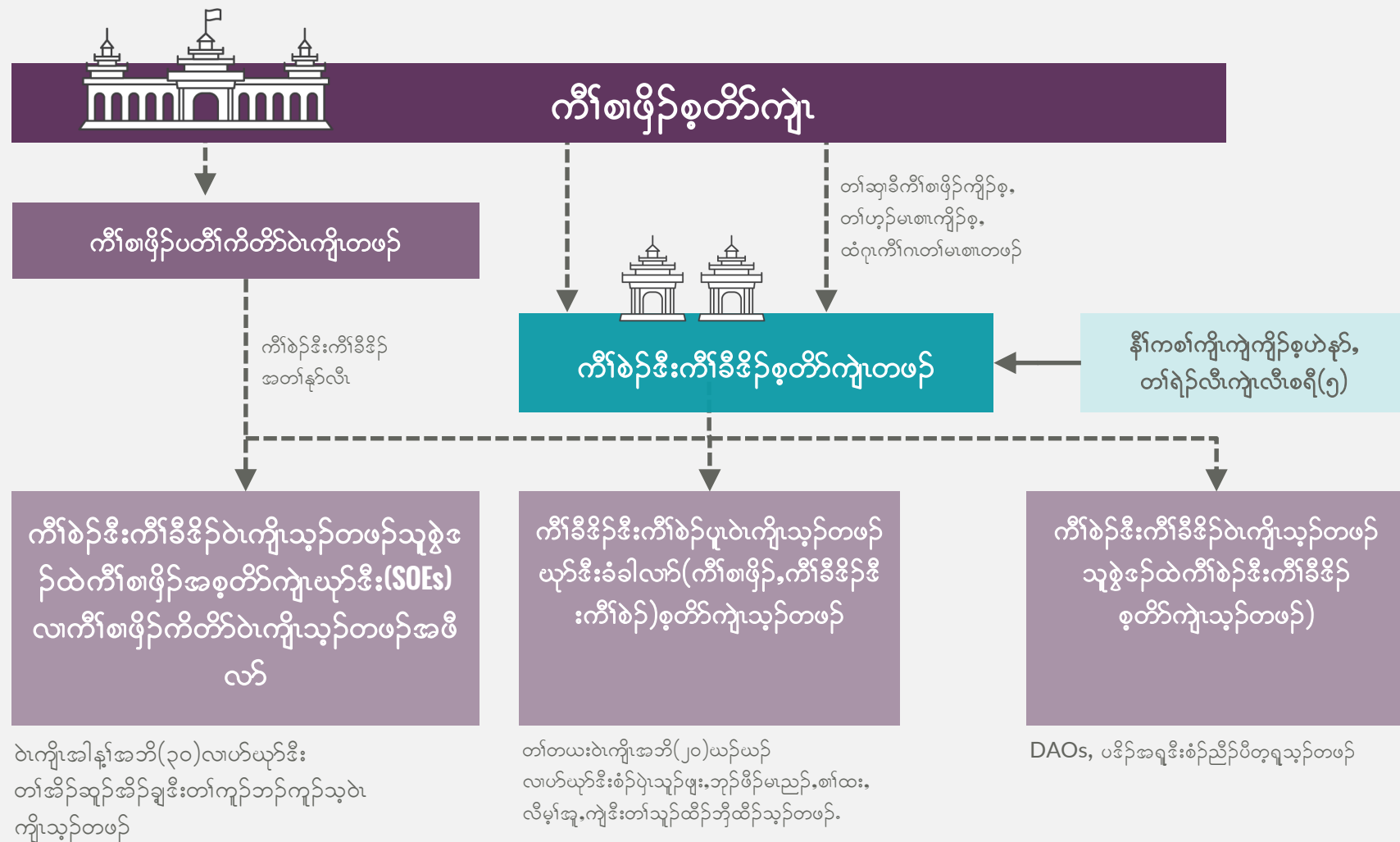
ဃုာ်ထၢထီၣ်ပှၤလၢကပာ်ဖျါထီၣ်တၢ်လၢကရူၢ်အကျါတဂၤ.

ကိုယ်ပိုင်ပိုင်ခွင့်တပ်တပ်ပြုအပ်အပ်သည့်လီသး

၂၀၀၈ကံခိတ်ထံးတပ်ဘျာသဲစးခိတ်သုဂ်နုဂ်သုဂ်ထီဂ်ဆီလီန့ဝဲကိတ်ခိတ်ခိတ်ကိတ်ခိတ်အဘျီဂ်ခိတ်တဖဂ်လၢအဖိးသဲစးန့လီ.ဟ်ပနီဂ်န့ဝဲကိတ်ခိတ်ခိတ်ကိတ်ခိတ်အပခိတ်လၢတၢ်ဒုးအိတ်ထီဂ်သဲစးမူဒါတၢ်မၤတဖဂ်.ဒီးဟ့ဂ်လီစ့ကိတ်ခိတ်ခိတ်ကိတ်ခိတ်တဖဂ်အခွဲအယၢ်လၢကထၢတၢ်ခိတ်သွဲဒီးသုစ့ကျိတ်စ့ဟဲန့တဖဂ်န့လီ.

ကိုးပယီပူ ပဒိဋ္ဌတင်ပါဆွေရဲၣ်ကျဲအတ်အိဉ်သုဉ်လီသး

ကိုယ်ပယ်ပူးဆုံကတိတ်ခံအံ့ ကျိုဉ်စုဂုဏ်ဝိတၢ်ပၤဆှၢ ရဲဉ်ကျဲးသ့ဉ်တဖဉ်

ကိုဉ်ခိဉ်ဒီးကိုဉ်စဲဉ်တဖဉ်နီဉ်ကစၢ်ဂံၢ်ခိဉ်ထံး ကျိုဉ်စုတၢ်ဟဲန့ၢ်

- အါတက့ၢ်တၢ်ဟဲန့ၢ်အိဉ်စ့ၤ
- တၢ်ရဲဉ်လီၤကျဲးလီၤနီဉ်ဂံၢ်(၅)
ပၤဖျါထီဉ်တၢ်ထၢအါထီဉ်တၢ်ခိတၢ်သ့န့ဉ်လီၤ

တၢ်နီၤလီၤခိသ့တၢ်ဟဲန့ၢ်

- စးထီဉ် ၂၀၁၆-၂၀၁၇တၢ်ရဲဉ်တၢ်ကျဲးအသိသ့ဉ်တဖဉ်
- ၂၀၁၅န့ဉ်တၢ်ဘျီဘဉ်က့ၤဘဉ်ဃးတၢ်ပနံဉ်တၢ်ကၤဒီး
တၢ်ဟဲန့ၢ်ခိသ့သ့ဉ်တဖဉ်န့ဉ်ကိုဉ်စဲဉ်ဒီးကိုဉ်ခိဉ်ပဒိဉ်
သ့ဉ်တဖဉ်ဃုဝဲအခွဲးအိဉ်လီၤ

ကျိုဉ်စုတၢ်မၤစၢ်အကလုာ်ကလုာ်

- န့ဉ်တၢ်ဆိတလဲက့ၤတၢ်အိဉ်သးလၢအပူၤကွံာ်ကျိုဉ်စုတၢ်
မၤစၢ်တလၢတပျဲးဘဉ်ဆူ
တၢ်သုတၢ်စွဲခိဉ်တယဉ်ကျဲကပိာ်(formula
based)လၢဘဉ်တၢ်စးထီဉ်သုအိဉ်စဲ ၂၀၁၅-၂၀၁၆
- ကျိုဉ်စုအခိဉ်တယဉ်လၢတၢ်နီၤလီၤအိဉ်နီဉ်နီဉ်န့ဉ်တၢ်မၤထွဲ
အိဉ်ကိဉ်ခိဉ်ဒီးကျိုဉ်စုတၢ်မၤစၢ်
တၢ်ကဲထီဉ်လိဉ်ထီဉ်နီဉ်နီဉ်တအိဉ်ဒီးဘဉ်

ကိုယ်ပိုင်ပူးဆောင်ကတိာ်ခံအံ့ကျိပ်စုဂ်ဝီတံာ်ပာဆွာရဲၣ်ကျဲသ့ၣ်တဖၣ်

ကျိပ်စုဂ်ဝီဒီးပနံၣ်တံာ်ကအတံာ်မာ

- သံးဇီၣ်ကိဇီၣ်သ့ၣ်ဒီးတံာ်ဘၣ်ဟ့ၣ်ခိသ့ၣ်မူဒါသ့ၣ်တဖၣ်
- ကိာ်ခိဒ်ဒီးကိာ်ခိဒ်တံာ်ဘျုးလီၤစုအထံးနါသ့ၣ်တဖၣ်
- ကျိပ်စုတံာ်ဟဲနံၣ်အခါ
- တံာ်ဘျုးလီၤစုဒီးတံာ်ဆုၣ်ကိာ်အခါ
- ပနံၣ်မာကတံာ်မာအခါဒီးစံးဖိကဟ့ၣ်တံာ်ဖံးတံာ်မာအခါ

မြူၣ်နံၣ်စပဲၣ်လ်

- တံာ်ခိတံာ်သ့ၣ်ဟဲလတံာ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်ဂုၤဝီကရဲသ့ၣ်တဖၣ်

ဝံစိာ်တီဆွာ

- ဩစုဟဲလတံာ်စုးကါကျဲဒီးတံာ်သ့ၣ်တဖၣ်ခိဖျိ
- ကိာ်ခိဒ်ဒီးကိာ်ခိဒ်အတံာ်ပာဆွာရဲၣ်ကျဲ
- တံာ်ထာတံာ်အခါလသီလုၣ်ဝံစိာ်တီဆွာကျဲမုၢ်ခိၣ်,
- သန့အခါလခိခိဒ်ဒီးထံကျဲဝံစိာ်တီဆွာ
- တံာ်အခါဘၣ်ယးတံာ်သ့ၣ်ထီၣ်ကဘီ,တံာ်ဘျီဂုၤထီၣ်ဒီးတံာ်အံး
- ထွဲကွာ်ထွဲ
- ဝံစိာ်တီဆွာတံာ်လကလံာ်ကျဲ

ဘုၣ်ဖိာ်မညၣ်ဒီးသ့ၣ်ပှါ

- သ့ၣ်အကလုာ်ကလုာ်အခါ
- ပူထီၣ်ကွံာ်သ့ၣ်ပဟံၣ်ဒီးသ့ၣ်အကိာ်လတံာ်
- တီယာ်အီၤသ့ၣ်တဖၣ်
- တံာ်မအီၣ်ညၣ်လထံကျိထံကျိပူအခါ
- တံာ်ဖိာ်ညၣ်လပိာ်လဲၣ်နံၣ်အကပအခါ

ဟံၣ်ခိၣ်ကပံာ်ဒီးထံ

- ဟံၣ်ခိၣ်ကပံာ်အခါအသ့
- ထံခိဒီးထံတမာ်အခါ

စာထးဒီးတံာ်ထုးထီၣ်တံာ်ဖဲဖိကဟ့ၣ်

- ဟံၣ်လံာ်ပနံၣ်ဒီးစာထးအခါ
- ရုၣ်နီၣ်သိဒီးကံသဝံအခါ
- အံသ့ၣ်အခါ

ဟံၣ်ခွဲဒီးတံာ်ဟးဆုၣ်ထံဆုၣ်ကိာ်

- ဟံၣ်ခွဲဒီးတမံၤအဟံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အခါ
- တံာ်ဟးဆုၣ်ထံဆုၣ်ကိာ်အခါ

ပှါဂုၤဝီ

- ကမ္ဘာ်ကွဲဒီးတံာ်သိၣ်လိကွဲအခါ
- ကမ္ဘာ်တံာ်ဆါဟံၣ်ဒီးတံာ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒီးအခါ
- ဟံၣ်ယီဒီးတံာ်သ့ၣ်ထီၣ်အခါ
- နွဲလကူၣ်သ့တဖၣ်,တံာ်ဒုတံာ်ဆူ,တံာ်ဂီၤမူဒီးအခါ

ကွီၢ်ဘျီၣ်

- ကွီၢ်ဘျီၣ်ဟံၣ်ပနံၣ်ယာ်စုအိၣ်လိး
- တံာ်ထာတံာ်ဟ့ၣ်တံာ်မာစာအခါသ့ၣ်တဖၣ်

ကိာ်စာဖျိာ်အပဒိၣ်

- ဒီးန့ၢ်ဘၣ်ခိသ့ၣ်စုဟဲနံၣ်လကိာ်စာဖျိာ်စုဟံၣ်ဖျိာ်

အဂုၢ်အက

- ကမ္ဘာ်ကျိပ်စုအခါ
- တံာ်ခိလတံာ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်ဒီးအဂုၢ်အက

ကော်ပယီးပူဆာကတီၢ်ခဲအံၤ ကျိၣ်စ့ဂ့ၢ်ဝီတၢ်ပၤဆှၢ ရဲၣ်ကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်

တၢ်ဟ့ၣ်နီၤလီၤခိသ့ကျိၣ်စ့

- တၢ်ဟ့ၣ်နီၤလီၤခိသ့ကျိၣ်စ့ဘၣ်ယးဒီး၂၀၁၅
တၢ်ဘျီဘၣ်က့ၤအိၣ်ဝဲလၢ၂၀၁၈
တၢ်ဘျၢသဲစးခိၣ်သ့ၣ်အပူၤဒီးတၢ်ဟဲန့ၣ်ဒီးဘၣ်ယးဒီး
တၢ်မၤပနံၣ်တၢ်ကၤခိသ့ကျိၣ်စ့န့ၣ်လီၤ
- ကီၢ်ခိၣ်ဒီးကီၢ်စဲၣ်ပဒိၣ်
(၂၀၁၆-၂၀၁၇)ခိသ့ကျိၣ်စဲလၢၣ်ဇုၤမုၢ်ကယၤ
 - (တမ့ၢ်ပနံၣ်ဟဲန့ၣ်လီၤဆူကီၢ်ချၢ)တၢ်မၤပနံၣ်တၢ်ကၤဒီး
တၢ်ဖိတၢ်လံာ်လီၤဆိခိသ့တၢ်ဟဲန့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်၁၅
မုၢ်ကယၤ
 - လၢကီၢ်ဆၣ်ပူၤပူၤနီၢ်တကၤခိသ့တၢ်ဟဲန့ၣ်(လၢအပူၤ
ကွံာ်နီၤလီၤဟ့ၣ်ဒီးDAOs)၅မုၢ်ကယၤ
 - လၢကီၢ်ဆၣ်ပူၤတၢ်စးပနီၣ်ခိသ့(လၢအပူၤကွံာ်နီၤလီၤ
ဟ့ၣ်ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်မုၢ်တၢ်ရၢကရၢ
DAOs)၂မုၢ်ကယၤ
- တၢ်ဟ့ၣ်နီၤလီၤခိသ့ကျိၣ်စ့သ့ၣ်တဖၣ်သန့ထီၣ်အ
သးလၢအခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိ
(မ့တမ့ၢ်)တၢ်လီၤစၢအခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိန့ၣ်လီၤ

ကိုပယီပူဆာကတိဝ်ခဲအံ ကျိန်စုဂ်ဝိတၢ်ပၤဆု ရဲၣ်ကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်

ကိၢ်ဆၣ်တကိၣ်ဆၣ်
 ကန့ၣ်ဝဲကကွၢ်ၤ၁၀၀

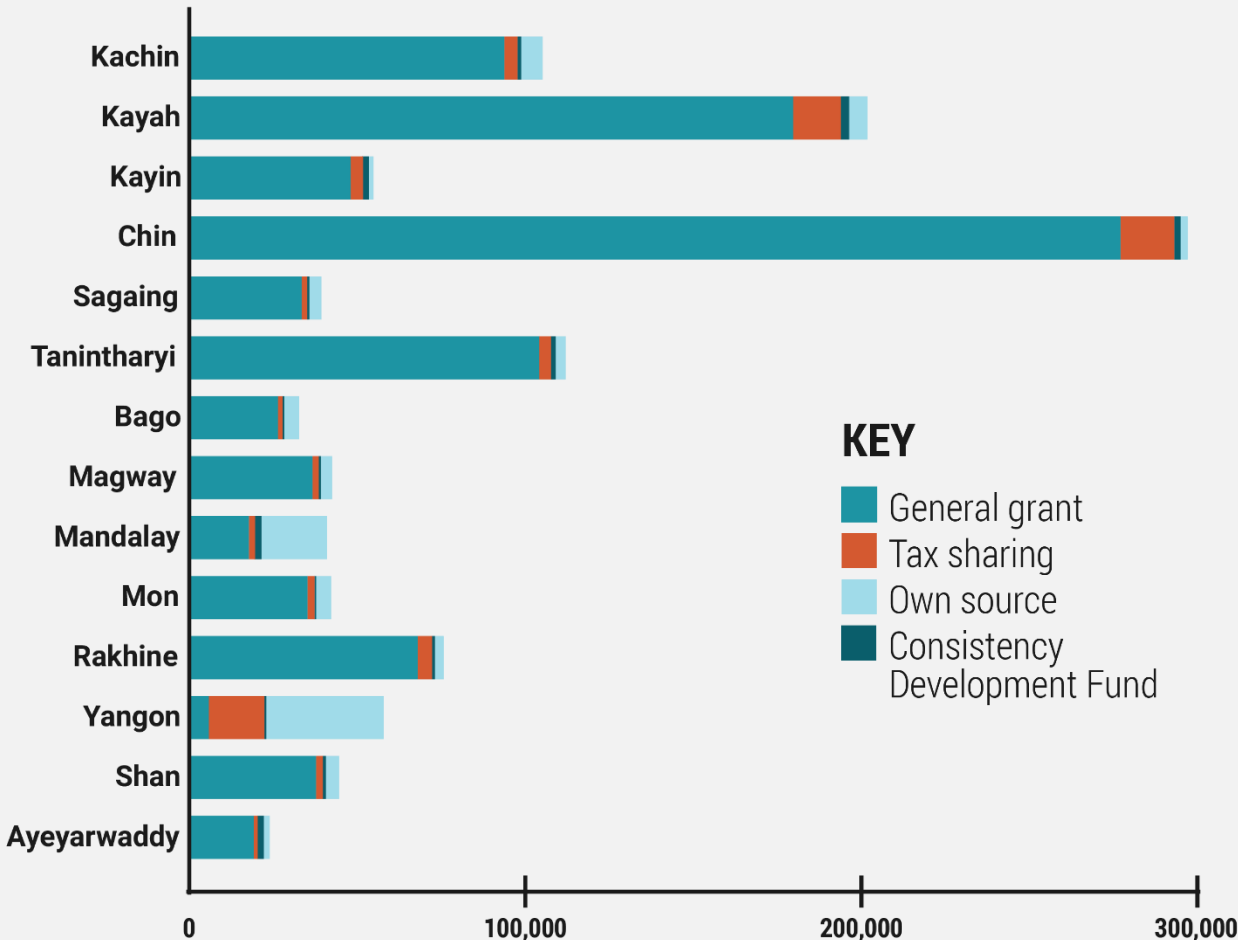

တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ဖးဟီၣ်ကဝီၤတၢ်ဂုၤထီၣ် ပသီထီၣ်စ့ဟ်ဖျိၣ်

- နးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ကရၢကရိၣ် ၂၀၁၃-၂၀၁၄
- ဆုၤခိထံကိၢ်ပဒိၣ်စ့ခဲလၢအဖိခိၣ်ၤမုၢ်ကယၤ
- ကိၢ်ဆၣ်တဘျီၣ်စ့ပယီၤအကကွၢ်ၤ၁၀၀
 - ပုၤနီၢ်တၢ်ဂၤအတၢ်ဟဲန့ၣ်တထဲသိးတုၣ်သိးဘၣ်
- တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်အဆံးတကလုာ်ဒီးတၢ်ဘျုးလီၤကျိၣ်စ့
 တၢ်ဖးတၢ်မၤအဂီၢ်အိၣ်ဒီးစ့ဟ်ဖျိၣ်ကိးန့ၣ်ဒဲးလၢ
 လီၤကဝီၤတၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ဖးအပတီၢ်န့ၣ်လီၤ
 - (CDF)န့ၣ်ဘၣ်တၢ်ပၤဆုရဲၣ်ကျဲၤအီၤခိဖျိ
 တၢ်နးအိၣ်ထီၣ်သဲးဘျီၣ်
 - ယုထၢထီၣ်ခိဖျိတၢ်ရဲၣ်လီၤကျဲၤလီၤအကျိၤအက
 ပုၤန့ၣ်အိၣ်လၢကိၢ်ဆၣ်အါဘျီၣ်ကမံးတံးအတၢ်
 အံးထွဲကွၢ်ထွဲအဖိလၢန့ၣ်လီၤ

ကိုးခိဒ်ဒီးကိုးစံတဖၣ်ကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၣ်ကျိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ပှၤနီၣ်တဂၤအတၢ်ထီၣ်လူ

၂၀၁၆-၂၀၁၇ကျိၣ်စ့န့ၣ်

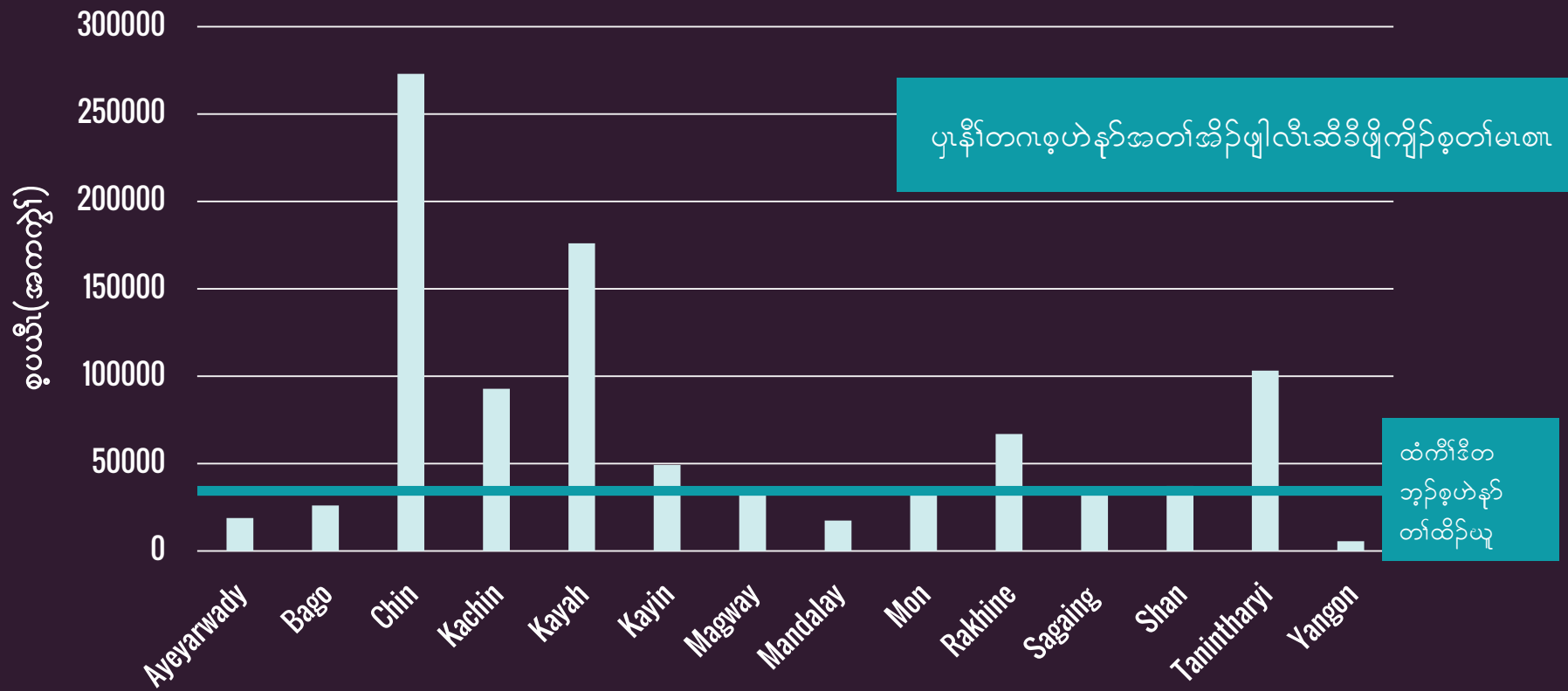

တၢ်ဟ့ၣ်လီၤမၤစၢၤကျိၣ်စ့လၢကီၢ်စၢၤဖျိၣ်ဆူ ကိုးစံဒီးကိုးခိဒ်အပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်န့ၣ် ဟဲၣ်လၢက့ၢ်ဂီၤသၢကလုာ်, -တၢ်ဟ့ၣ်လီၤ ကျိၣ်စ့တၢ်မၤစၢၤထီၣ်ရီၤ,တၢ်နီၤလီၤခိသ့ၣ်ကျိၣ်စ့ ဟဲၣ်န့ၣ်,ဒီးတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်အဂီၢ်စ့ပၢ်ဖျိၣ် သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဆူခိထံကီၢ်ကျိၣ်စ့လၢလီၤခါၣ်သးပဒိၣ်န့ၣ် တမ့ၢ်ထဲကီၢ်ပယီၤထံကီၢ်တဘျီၣ်ဧၤဘၣ်. တၢ်ဟ့ၣ်လီၤကျိၣ်စ့တၢ်မၤစၢၤထီၣ်ရီၤလၢကီၢ်စၢၤဖျိၣ် ဆူကိုးစံဒီးကိုးခိဒ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲၣ်တၢ်ဟ့ၣ်မၤစၢၤအိၣ်ကတၢၢ်န့ၣ်လီၤ. အိၣ်ကတၢၢ်ခံၣ်တခါန့ၣ်တၢ်နီၤလီၤခိသ့ၣ်, လၢအမ့ၢ်ဝဲတၢ်နီၤဟ့ၣ်လီၤက့ၢ် ကိုးစံဒီးကိုးခိဒ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢအထၢန့ၢ်ဝဲတၢ်ခိ တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢအဆူထီၣ်ဝဲဆူကီၢ်စၢၤဖျိၣ်န့ၣ်လီၤ.

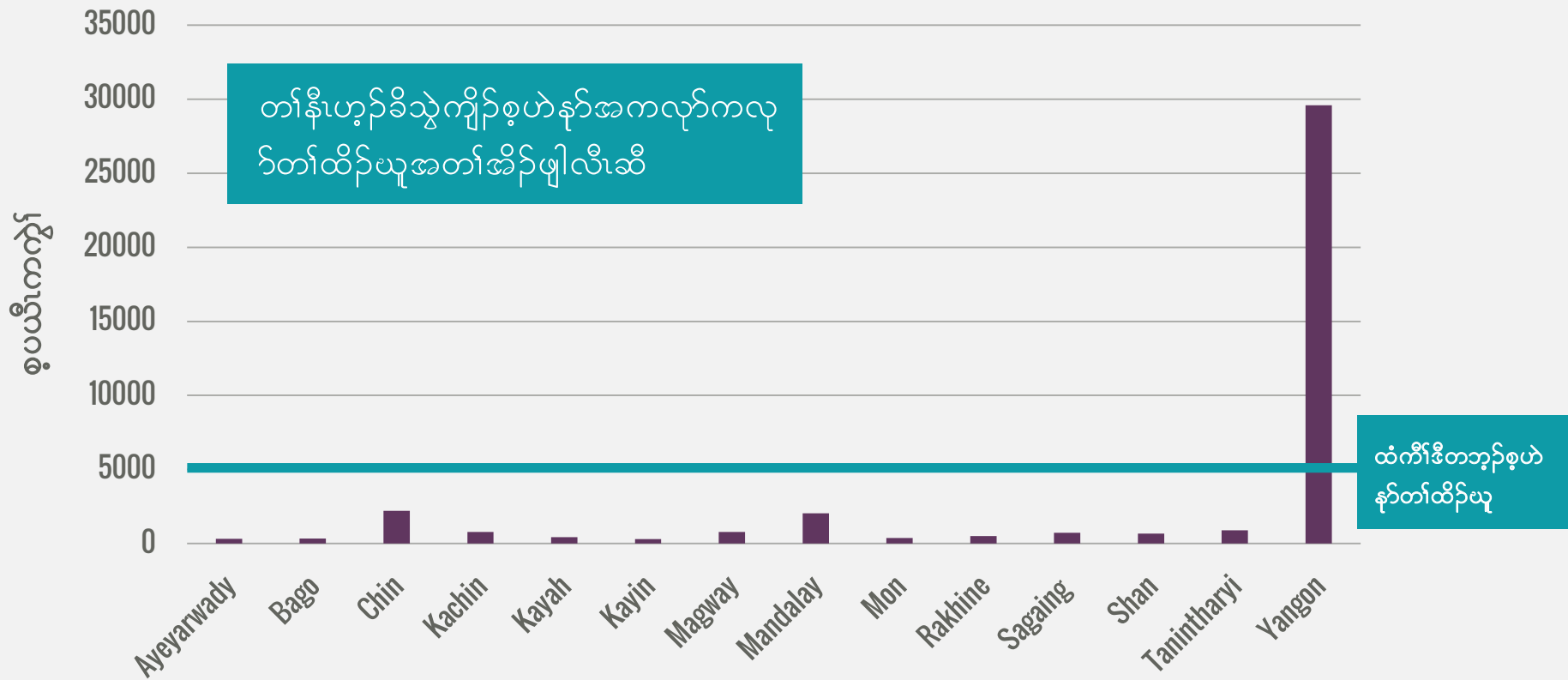
ကိတ်ဒီဒ်ဒီးကိတ်ပဲပုတၢ်ဆုၤခိၣ်ကိၣ်စ့တၢ်မၤစၢအကလုာ်ကလုာ်

၂၀၁၆-၂၀၁၇ကိၣ်စ့နံၣ်

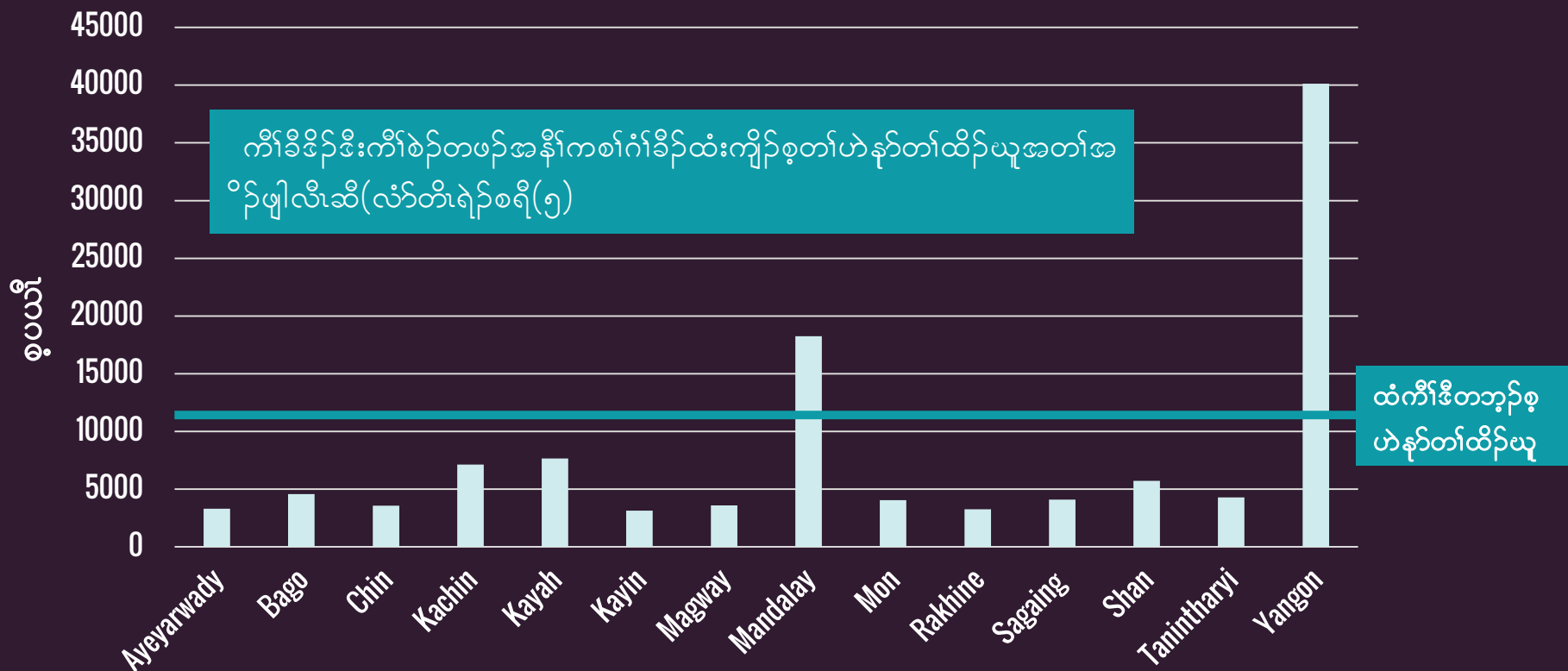
ကိုးဒိဒ်ဒီးကိုးစဉ်ပူတန်နီဟ့ၣ်ခိသွဲကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၣ်အတၢ်ထီၣ်ယူ

၂၀၁၆-၂၀၁၇ကျိၣ်စ့န့ၣ်

ကော်မရှင်အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုစီ၏အခွန်ကောက်ခံမှုစွမ်းဆောင်ရည်နှင့်အခွန်ဝင်ရောက်မှုနှုန်း

၂၀၁၆-၂၀၁၇ ခုနှစ်

တၢ်စၢ်ဖှိၣ်က့ၤ နီၣ်ဝံၣ်ခံ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ သ့ၣ်တဖၣ်

- ဖဲၣ်ဒရၢၣ်ကျိၣ်စ့ၣ်ဝီမ့ၢ်တၢ်ပၤဆှၢၣ်ရဲၣ်ကျဲၤကျိၣ်စ့တဖၣ်လၢပဒိၣ်အပတီၢ်ပတီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဘၢၣ်စၢၤန့ၣ်လီၤ.မ့ၢ်ဝဲ(ကီၣ်)တခါလၢဒုးစဲဘူးဝဲမ့ၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်ကရၢဒီးပုၤဂ့ၢ်ဝီကရၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- ဖဲၣ်ဒရၢၣ်ကျိၣ်စ့ၣ်ဝီသန့မ့ၢ်တၢ်လဲလိာ်သးဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်အကျိၤအကျဲတခါလၢကီၢ်ပယီၤပူၤန့ၣ်လီၤ
- ၂၀၀၈သဲစးတၢ်ဘျၢခိၣ်သ့ၣ်ဒီးတၢ်ဘျီဘၣ်က့ၤအီၤတနီၤလၢနီၣ် ၂၀၁၅န့ၣ်ပၤဖျါအါထီၣ်ကျိၣ်စ့မူဒါတၢ်ဖံးတၢ်မၤအသက့ၢ်လၢကီၣ်ခိၣ်ဒီးကီၢ်ဖဲၣ်တဖၣ်ပူၤန့ၣ်လီၤ
- ကီၢ်ခိၣ်ဒီးကီၢ်ဖဲၣ်အနီၢ်ကစၢ်ကျိၣ်ကျဲလၢကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၣ်န့ၣ်အါတက့ၢ်အိၣ်စ့ၤဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ
- ကီၢ်ခိၣ်ဒီးကီၢ်ဖဲၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ကဘၣ်ဒီးသန့ထီၣ်သးလၢကီၢ်စၢ်ဖှိၣ်ပဒိၣ်ဆှၢၣ်ခိၣ်စ့တၢ်မၤစၢၤန့ၣ်လီၤ
- ကီၢ်ခိၣ်ဒီးကီၢ်ဖဲၣ်ပူၤပုၤနီၢ်တဂၤကျိၣ်စ့တၢ်မၤစၢၤတၢ်ဟဲန့ၣ်အတၢ်လီၤဆီလိာ်သးအိၣ်ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ
- မ့ၢ်ဘၣ်ကွၢ်ကဒါက့ၤခဲလၢန့ၣ်ကီၢ်ဖဲၣ်ပူၤဒီးန့ၣ်ဘၣ်ပုၤနီၢ်တဂၤကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၣ်ခိၣ်ဖျိကျိၣ်စ့တၢ်မၤစၢၤအါန့ၣ်ဒီးကီၢ်ခိၣ်ပူၤန့ၣ်လီၤ

တၢ်ဂၤလိ

အပတီၢ်

ဃုမၤလိကွၢ်ကဒါက့ၤပုၤနီၢ်တၢ်ကၠိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၢ်အတၢ်ထီၣ်ဃုလၢတၢ်ရဲၤပွဲးအီၤဖဲ (စလဲး)ပူၤန့ၣ်တက့ၢ်.

အပတီၢ်

ကရူၢ်တၢ်တၢ်ပီၣ်တဲသကိး(၁၀)မံးနံး

ကၠိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၢ်အတၢ်လီၤဆီအယိကဲထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီၤခါ.မ့ၢ်အိၣ်(မ့တမ့ၢ်) မ့ၢ်တအိၣ်,ဒီးဘၣ်မနုၤအယိလဲၣ်.

အပတီၢ်

ကရူၢ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါ(၁၀)မံးနံး

ဃုထၢထီၣ်ကရူၢ်ခါၣ်စးတၢ်လၢကဖျါထီၣ်တၢ်.

အဆင့်

J

တၢ်ထုးစှၤလီၤလီၢ်ခၢၣ်သးအတၢ်ဖီၣ်ဃံးပျံး,
တၢ်ဆှၢခိၣ်ကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၣ်,ဒီးပျံးဂ့ၢ်ဝီအတၢ်
ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

The Asia Foundation

လံာ်သိင်ညိင်အံၤဘၣ်တၢ်ရဲၣ်ကျဲၤကွဲးထုးထီၣ်အိၤလၢ

အ့ၣ်ရဲၣ်ဖိၣ်ဒုၣ်ရၢၣ်ဒီးပုၤသ့ပုၤဘၣ် Paul A. R. Hobson ယုၣ်ဒီး
ပုၤအမံၤအိၣ်ဖျါလၢလံာ်တဖၣ်

Matthew Arnold
Nicola Williams
Lea Lybecker
Kyaw Myo Oo

လံာ်သိင်ညိင်အံၤဘၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤအိၤလၢကီၢ်အမဲရကၤ
ထံဖိကီၢ်ဖိကၢၣ်ခိဖျိကီၢ်အမဲရကၤထံဂုၤကီၢ်ဂၤတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသိထီၣ်
ကရၢန့ၣ်လီၤတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤပၤယုၣ်လၢလံာ်သိင်ညိင်အပူၤတဖၣ်
မ့ၢ်ဝဲအ့ၣ်ရဲၣ်ဖိၣ်ဒုၣ်ရၢၣ်အတၢ်ပၤသးဒီးတမ့ၢ်လၢခၢၣ်စးဝဲကီၢ်အမဲ
ရကၤထံဂုၤကီၢ်ဂၤတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသိထီၣ်ကရၢ(မ့ၢ်တမ့ၢ်)အမဲရကၤ
ကီၢ်စၢၤဖျိၣ်ပဒိၣ်အတၢ်ထံၣ်တၢ်ပၤသးဘၣ်.

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

ဝီရိသြသုဂ်တဖဉ်လၢ လံာ်တၢ်မၤလိအံၤအပူၤ

တၢ်လၢာ်ဘျုးလၢာ်စ့စ့မိၢ်ပုၤ-

တၢ်ဘျုးလၢာ်စ့စ့လၢတၢ်ကဘၣ်သုတၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢတၢ်သုအိၤအယုၣ်ခိၣ်ဝဲအါန့ၢ်
(၁)န့ၢ်အတီၢ်ပူၤအဒိ,-သိလ့ၣ်,တၢ်ဘျုးဘၣ်က့ၤတၢ်ဖိတၢ်လံၤအပူၤအိၣ်ဒီးတၢ်ရဲၣ်သဲ
ကတိၤလၢတၢ်သုၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ်ဒီးကျဲသုဂ်တဖဉ်,တပဉ်ယုၣ်ဒီးသုးအတၢ်လၢာ်ဘျုး
လၢာ်စ့စ့ဘၣ်.

ခိသ့ကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၢ်စ့မိၢ်ပုၤ-

ဒီးန့ၢ်ဘၣ်ခိသ့လၢတၢ်ဆါတၢ်ပွၤတၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢလုၢ်ဒိၣ်ပွၤဒိၣ်,ဒီးန့ၢ်ဘၣ်ပူၤနီၢ်
တက့ၤစ့ပာ်ဖျိၣ်ဒီးဒုးန့ၢ်ဘၣ်လၢထံဂုၤကီၢ်ဂၤတၢ်တိစၢၤမၤစၢၤန့ၣ်လီၤ

တၢ်ထုးစ့လီၤလီၢ်ခါၣ်သးအတၢ်ဖိၣ်သး-

မ့ၢ်ဝဲတၢ်ဟ့ၣ်လီၤတၢ်ဖိတၢ်ကမိၤဒီးတၢ်မၤမူၤဒါလၢလီၢ်ခါၣ်သးပဒိၣ်ဆူစုတီၤဖိလၢာ်မ့ၢ်
ပဒိၣ်တၢ်ကရၢကရိလၢအိၣ်ဒီးတၢ်သဘျုးတဖျိၣ်တဝ်သုဂ်တဖဉ်ဒ်သိးကမၤဝဲ
ကမျၢၢ်တၢ်ဖိးတၢ်မၤတဖဉ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်နီၤဟ့ၣ်စိကမိၤခွဲးယၢ်ဒီးမူၤဒါတၢ်ဖိးတၢ်မၤလၢတၢ်ဖိခိၣ်ဆူတၢ်ဖိလၢ

လီၢ်ခါၣ်သးကိတိၢ်ဝဲကျိၣ်သုဂ်တဖဉ်ခိဖျိလၢအဟ့ၣ်လီၤကူၤမူၤဒါခွဲးယၢ်ဒီးတၢ်ဆါ
တဲာ်တၢ်အစိကမိၤဆူဝဲဒါးလၢလၢာ်တဖဉ်အယိအဝဲသုဂ်ကဆဲးအိၣ်ဒ်လီၢ်ခါၣ်သး
အက့ၢ်အဂီၤအသိးဒီးကကဲထီၣ်တၢ်အိၣ်ဘျုးဘျုးတံၢ်တံၢ်ဒီးထံဖိကီၢ်ဖိကမျၢၢ်သုဂ်
တဖဉ်န့ၣ်လီၤ.

ဝီရိသြသုဂ်တဖဉ်လၢ လံာ်တၢ်မၤလိအံၤအပူၤ

တၢ်ဟ့ၣ်လီၤစ့လၢကကဲထီၣ်တၢ်တီၤပတီၢ်တုၤသိး

တၢ်ဟ့ၣ်လီၤစ့လၢဖဉ်ဒုၣ်ဒုၣ်ကီၢ်စၢဖိၣ်ပဒိၣ်ဆူကီၢ်စၢဖိၣ်ဒီးကီၢ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖဉ်န့ၣ်အိၣ်ဝဲ
ဒီးတၢ်ပညိၣ်လၢကထီၣ်ပူၤက့ၤတၢ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်ကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၣ်အတၢ်လီၤဆီလိာ်သး
သ့ၣ်တဖဉ်မ့တမ့ၢ်တၢ်လၢာ်ဘျီၣ်လၢာ်စ့လၢတၢ်ဟ့ၣ်လီၤဆီထွဲတၢ်ဖံးတၢ်မၤ
သ့ၣ်တဖဉ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ထုးစ့လီၤလီၢ်ခါၣ်သးအတၢ်ဖိၣ်ပံးပျံၤဘၣ်ဃးကျိၣ်စ့ဂ့ၢ်ဝီ

တၢ်ထုးစ့လီၤလီၢ်ခါၣ်သးအတၢ်ဖိၣ်ပံးပျံၤကျိၣ်စ့ဂ့ၢ်ဝီန့ၣ်ပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲကျဲတဘိလၢ
တၢ်ရဲၣ်ကျဲၤဟ့ၣ်လီၤကီၢ်စၢဖိၣ်ဒီးကီၢ်ခိၣ်ပဒိၣ်သ့ၣ်တဖဉ်လၢတၢ်သူတၢ်စွဲမူဒါတၢ်ဖံး
တၢ်မၤသ့ၣ်တဖဉ်ဒီးတၢ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်ကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်အိၣ်ထံးခိၣ်ဘိသ့ၣ်တဖဉ်န့ၣ်လီၤ.
ကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်လၢဟီၣ်လၢတၢ်ထုးတၢ်တီၤသ့ၣ်တဖဉ်တနီၤန့ၣ်လီၢ်ခါၣ်သး
ကိတိာ်ဝဲၤကျိၣ်သ့ၣ်တဖဉ်ကဟ့ၣ်လီၤဝဲတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်ဆူတၢ်ဖိလၢာ်.မ့တမ့ၢ်
တၢ်ထုးစ့လီၤတၢ်ဖိၣ်ပံးကၤယာ်တဖဉ်ဒီးဟ့ၣ်လီၤဆူလီၢ်ဟီၣ်ကဝီၤပဒိၣ်ယုာ်ဒီး
တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢအဝဲသ့ၣ်အနီၢ်ကစၢ်ကထုးပာ်လီၤဝဲတၢ်တိာ်ကျဲၤ,
ဒီးတၢ်ထီၣ်တယးကျိၣ်စ့တၢ်တိာ်ကျဲၤ,ဟီၣ်ကဝီၤကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၣ်,ဒ်န့ၣ်အသိး
လီၢ်ခါၣ်သးအတၢ်ဆုၤဟ့ၣ်လီၤစ့တဖဉ်ဒီးစ့ဟံလိၣ်သ့ၣ်တဖဉ်န့ၣ်လီၤ.

ပျံၤနီၢ်တဂၤဖိခိၣ်ခိသ့ၣ်တၢ်ဟဲန့ၣ်

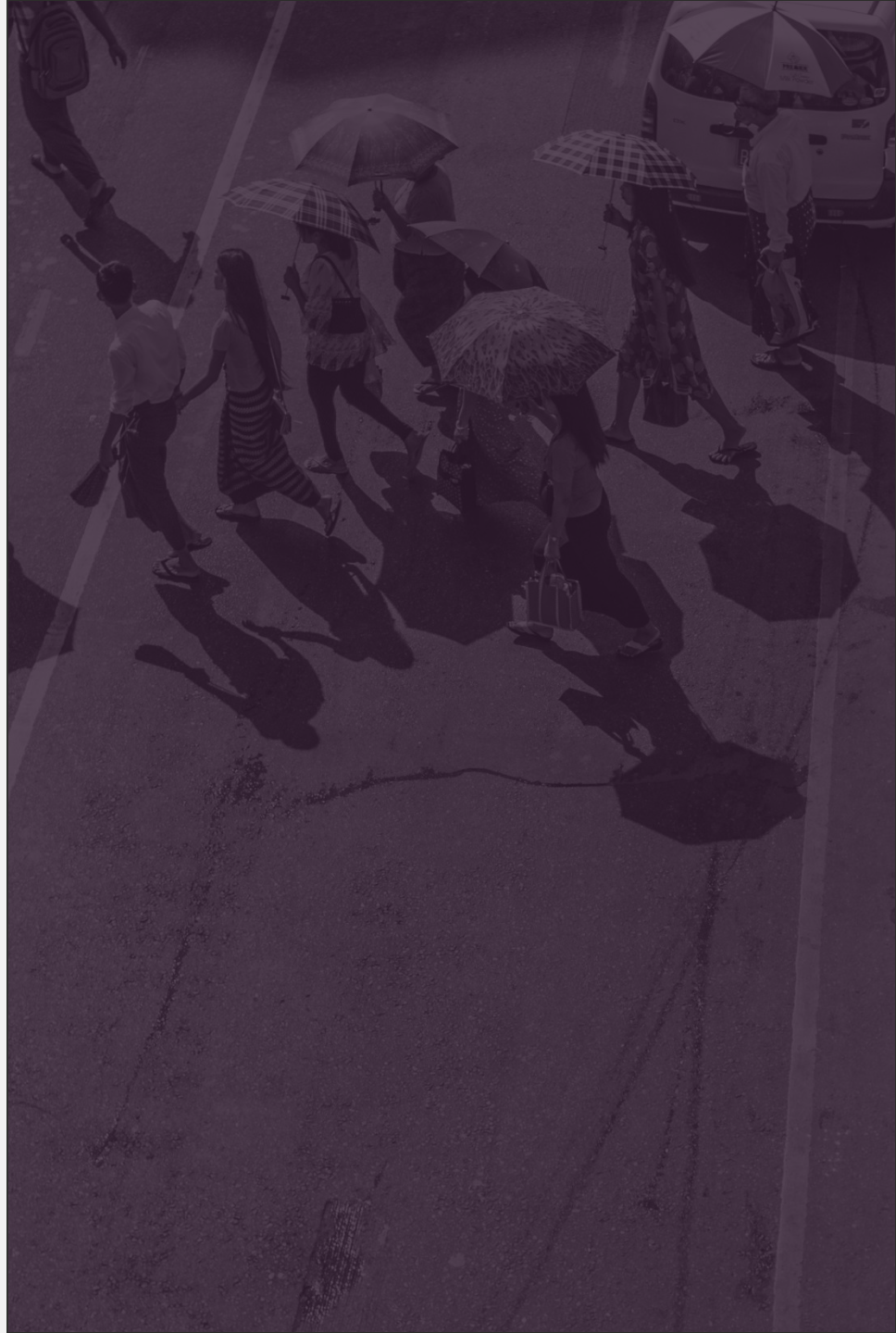
တၢ်နီၤလီၤကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၣ်လၢပျံၤနီၢ်တဂၤအဖိခိၣ်

တၢ်နီၤလီၤခိသ့ၣ်ကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်

ခိသ့ၣ်ကျိၣ်စ့လၢကဖဉ်ဒုၣ်ဒုၣ်ကီၢ်စၢဖိၣ်ပဒိၣ်ထာဝဲန့ၣ်သ့ၣ်တဖဉ်န့ၣ်ဟ့ၣ်လီၤဆူကီၢ်စၢဖိၣ်
ဒီးဟီၣ်ကဝီၤပဒိၣ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ.

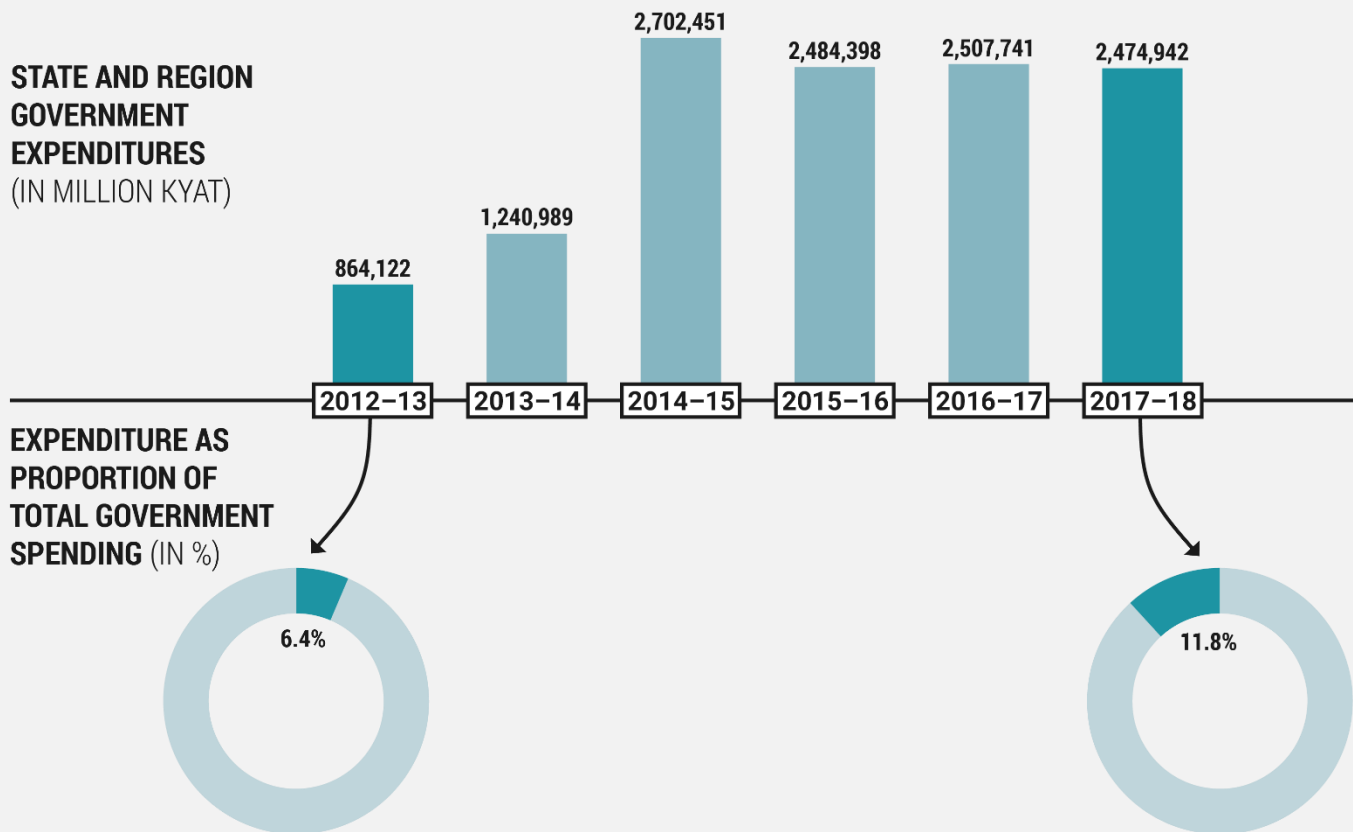
လံာ်တၢ်မၤလိကျၢ်ဘၢဝဲ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤသ့ၣ်တဖၣ်

- ၁ နီၤသီးတၢ်ကထုးစ့ၤလီၤလီၤခၢၣ်သးအတၢ်ဖီၣ်သံး
ဘၣ်သးကျိၣ်စ့ၣ်ဝီအဂီၢ်
တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအတၢ်ကွီၢ်
လၢကတီၢ်အံၤအတၢ်အိၣ်သးမွၢ်တၢ်နီၣ်လဲၣ်.
- ၂ လၢတၢ်ကထုးစ့ၤလီၤလီၤခၢၣ်သးတၢ်ဖီၣ်သံးဘၣ်
သးကျိၣ်စ့ၣ်ဝီအဂီၢ်
တၢ်ကီၢ်ခါတၢ်လဲၣ်လိာ်ကျိၤကျဲၤမနုၤတဖၣ်အိၣ်ဝဲလဲၣ်
ၣ်..
- ၃ ပုၤကညီၣ်ဂံၢ်ဘါအတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်ဒီးပုၤနီၢ်တ
ဂၤကျိၣ်စ့ၣ်တၢ်ဟဲန့ၢ်တဖၣ်အတၢ်ထီၣ်ယူၤအဂီၢ်
တၢ်လဲၣ်လိာ်ကျိၤကျဲၤမနုၤတဖၣ်အိၣ်ဝဲလဲၣ်.

ကိုးဒိဒိန်ဒီး:ကိုးစဉ်အတတ်လက်ဘူဉ်လက်စူးဟဲအိဉ်အါထီဉ်

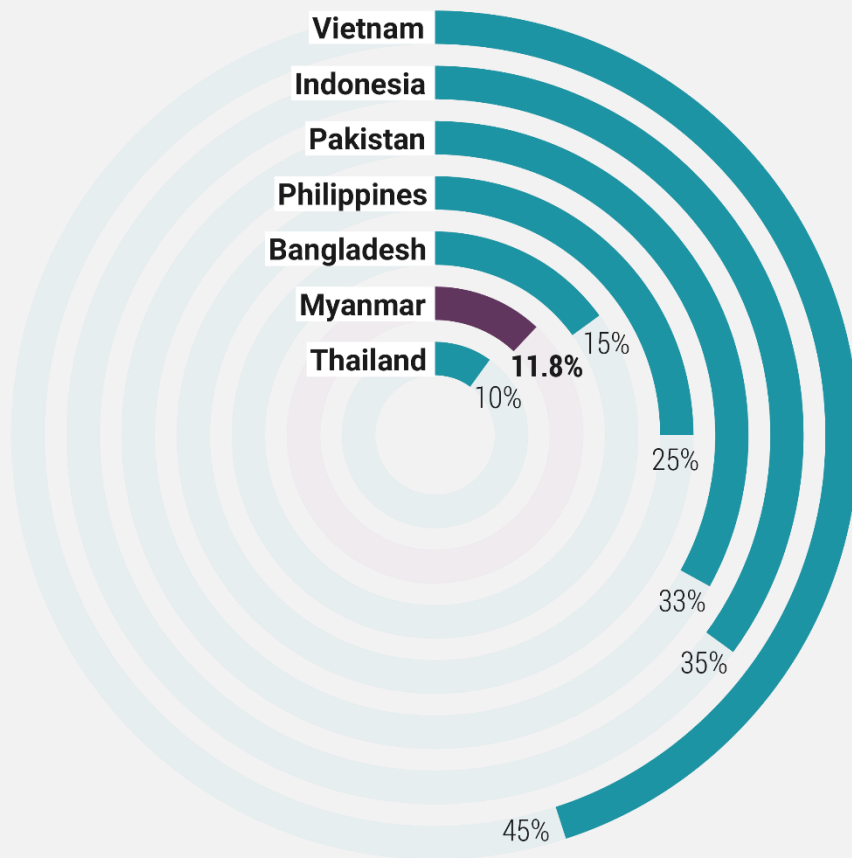
**STATE AND REGION
GOVERNMENT
EXPENDITURES**
(IN MILLION KYAT)

၂၀၁၂-၁၃ နှစ်နှင့် ကိုးဒိဒိန်ဒီး:ကိုးစဉ် သွတ်တဖဉ်စးထီဉ်နီဃးလီဇုလာ ကိုးစဉ်အိဉ်အဆိကတတ်နဉ်လီဇု တတ်လက်ဘူဉ်လက်စူးသွတ်တဖဉ်တတ်ပတ် လီဇုအိဉ်စးထီဉ်လဲနဉ် ၂၀၁၂-၁၃ နှစ် စုစုပေါင်း ၁၂၂ ကကွဲကွဲဒီး ၂၀၁၇-၁၈ နှစ်နှင့်အါထီဉ်စုစုပေါင်း ၂၄၄.၉၄၂ ကကွဲကွဲဒီး တတ်လက်ဘူဉ်လက်စူး ခဲလက်အပူဇးထီဉ်လဲ ၆.၄ များက ယာအါထီဉ်ဆူ၁၂ များကယာနဉ်လီဇု.

ကိုးဒိဒိန်ဒီး:ကိုးစဉ်ပဒိဉ်သွတ်တဖဉ်သု တတ်လက်ဘူဉ်လက်စူးအိဉ်စုစုပေါင်း ၅၀,၀၀၀ ကလးကွဲး / ပျဉ်တကတတ်ထီဉ်ယူလာ ၁၄ ကိုးဒိဒိန်ဒီး: ကိုးစဉ်သွတ်တဖဉ်ပူနဉ်လီဇု.

ကိုးခိုဒ်ဒီးကိုးစဲအတၢ်လၢာ်ဘျုးလၢာ်စု-တၢ်ထီၣ်သတြၢ်အဖီခိၣ် အိၣ်စ့ၤန့ၣ်ဒီးထံကီၢ်အဂ့ၢ်အဂၤသ့ၣ်တဖၣ်

ကိုးခိုဒ်ဒီးကိုးစဲအပတီၢ်တၢ်လၢာ်ဘျုးလၢာ်စုအိၣ်အါထီၣ်, အိၣ်ဒီးတၢ်လၢထီၣ်ပွဲၤထီၣ်ခံၣ်လၢာ်ဒီးဒ်ပဒိၣ်အတၢ်သ့တၢ်စ့ လၢအကၢကီၣ်သယီၤလိာ်သး, ကိုးခိုဒ်ဒီးကိုးစဲပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် သ့ၣ်ထီၣ်ကမ္ဘၢအတၢ်မိၣ်န့ၣ်သးလိာ်န့ၣ်အါထီၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်လၢာ်ဘျုးလၢာ်စုအိၣ်အါထီၣ်ဒ်လဲၣ်ဂ့ၤ, လၢကိုးခိုဒ်ဒီး ကိုးစဲအပတီၢ်တၢ်လၢာ်ဘျုးလၢာ်စုလီၤစ့ၤလီၤဝဲမ့ၢ်ထီၣ်သ

တြၢ်ဒီးပဒိၣ်ဒိတခါအတၢ်လၢာ်ဘျုးလၢာ်စုပာ်ဖျိၣ်ခဲလၢာ်န့ၣ်လီၤ.

ကိုးပဒိၣ်နီၤလီၤတၢ်လၢာ်ဘျုးလၢာ်စုဆူကိုးခိုဒ်ဒီးကိုးစဲသ့ၣ် တဖၣ်အအိၣ်န့ၣ်စ့ၤန့ၣ်ဒီးထံကီၢ်အဂ့ၢ်အဂၤအိၣ်လၢကီၢ်အ့ၣ် ပူၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ

Source: Adapted from Minoletti 2016; International figures (2009) taken from Dickenson-Jones, De, and Smurra 2015, 44; Myanmar figure (2017/18) from Union Citizen's Budget and MOPF data.

တပ်မတော်လုံခြုံရေးအဖွဲ့အစည်းတပ်မတော်လုံခြုံရေးအဖွဲ့အစည်းတပ်မတော်လုံခြုံရေးအဖွဲ့အစည်း

နံပါတ်ဟပ်ကပ်ကပ်ကပ် တပ်မတော်လုံခြုံရေးအဖွဲ့အစည်း (၁၉၉၉)	ဘုရားရှင်ကပ်ကပ်ကပ် ရှင်သေး(၂၀၀၉)	ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ် ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ် သေး(၁၉၉၄)	ခပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ် ခပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ် (၂၀၀၁)
သပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ် ကပ်ကပ်ကပ် (ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်)	ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ် (ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်)	ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ် (ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်)	ခပ်ကပ်ကပ် (ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်)
• ကပ်ကပ် • ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ် • ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ် • ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ် • ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်	• ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ် • ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ် • ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ် • ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ် • ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်	• ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ် • ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ် • ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ် • ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ် • ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ် • ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်	• ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ် • ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ် • ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ် • ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ် • ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်ကပ်

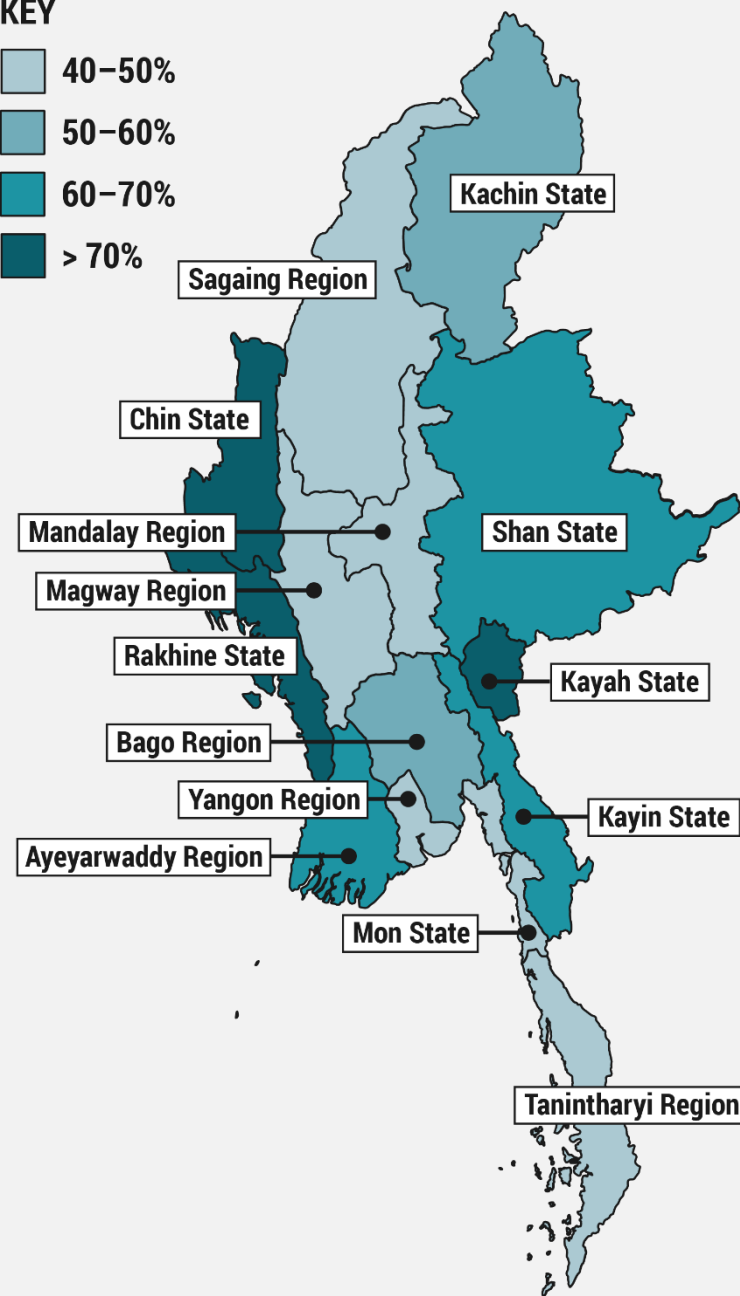
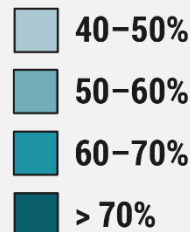
တၢ်သူၣ်စ့တၢ်စ့စ့မိၢ်ပှၢ် ဒ်ကီၢ်စဲၣ်ဒီးကီၢ်ခိၣ်ဒိၣ် တၢ်နီၤလီၤကျိၣ်စ့ခဲလၢၢ်ဟံၣ်ဖျိၣ်

၂၀၁၆-၂၀၁၇ကျိၣ်စ့နံၣ်

တၢ်ကွၢ်ဆိကမိၢ်တၢ်လီၤဆီလၢကီၢ်စဲၣ်ဒီးကီၢ်ခိၣ်ဒိၣ်(၄၀
မူးကယၤလၢတလၢကီၢ်စဲၣ်ဒီး၇၀
မူးကယၤလၢကယၢကီၢ်စဲၣ်)

ကျိၣ်စ့မိၢ်ပှၢ်တၢ်သူၣ်စ့တၢ်စ့ဟဲအါထီၣ်အဖီခိၣ်တၢ်နီၤလီၤ
ကီၢ်စဲၣ်ဒီးကီၢ်ခိၣ်ဒိၣ်တၢ်နီၤလီၤကျိၣ်စ့ခဲလၢၢ်ဟံၣ်ဖျိၣ်(၃၆
မူးကယၤဖဲ ၂၀၁၃-၁၄ဘူးထီၣ်လၢ၅၅မူးကယၤဖဲ
၂၀၁၆-၂၀၁၇)

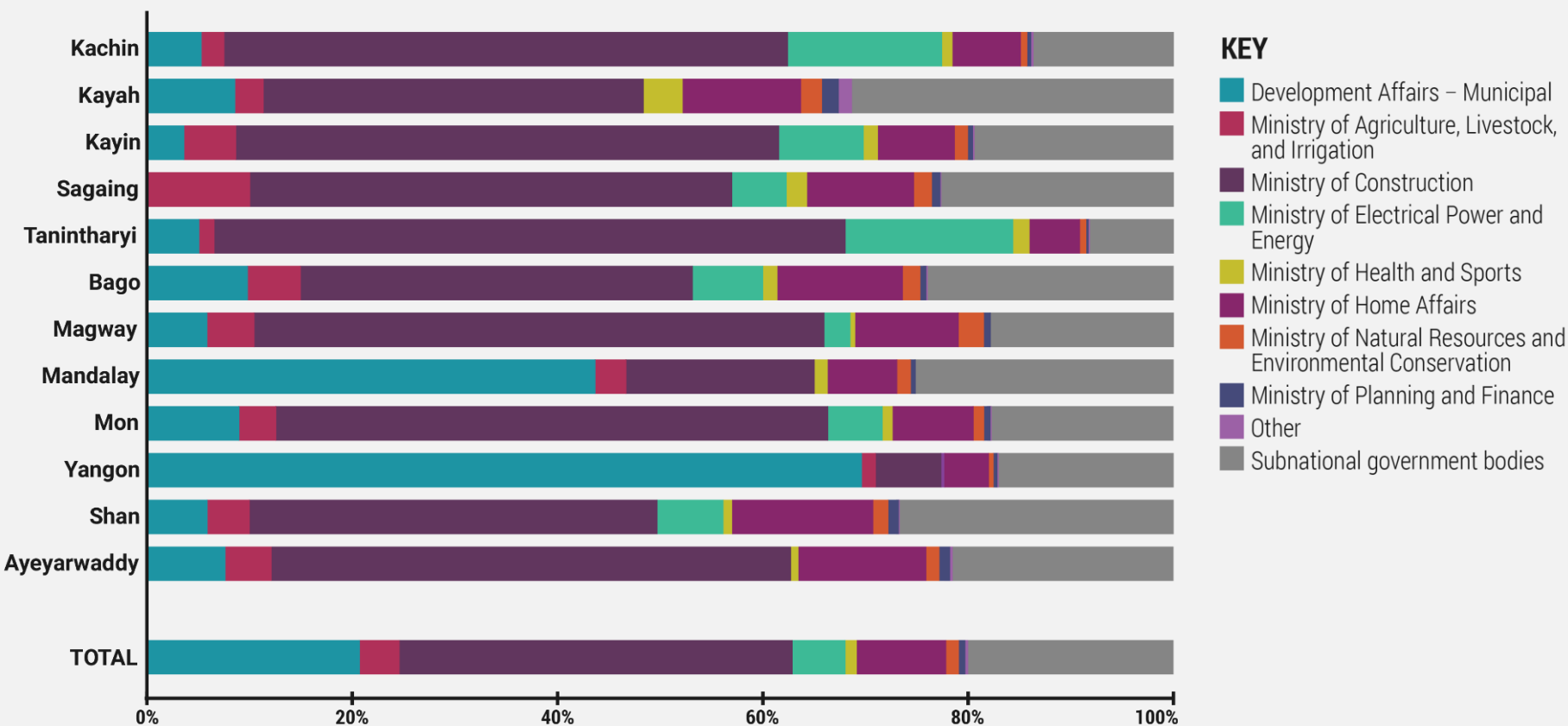
KEY

ကိုးစဉ်ဒီးကိုးခိဒ်ပဒ်အတၢ်သုတၢ်စွဲအတၢ်လီဆီအိၣ်အါထီၣ်

၂၀၁၆-၂၀၁၇ကျိၣ်စ့န့ၣ်

တၢ်နီၤလီၤကိုးစဉ်ဒီးကိုးခိဒ်အတၢ်သုတၢ်စွဲခိဖျိကိတိၣ်ဝဲၤကျိၣ်စ့ခဲလၢၣ်ပာ်ဖျိၣ်

ကိုးစဉ်ဒီးကိုးခိဒိပ်ပဒိပ်အတတ်သူတတ်စွဲအတတ်လီဆီအိပ်အါထိပ်

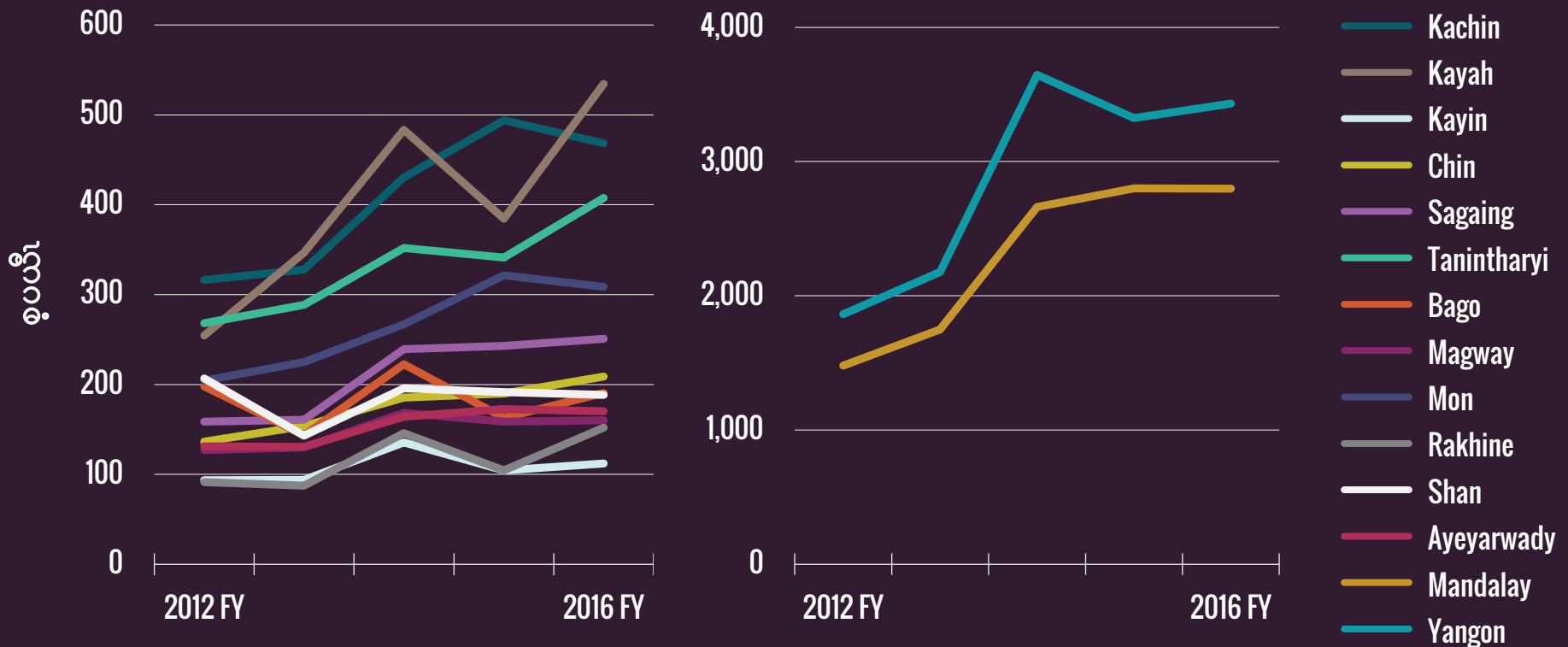
- တတ်တုထိပ်ဘိထိပ်ကိတိတ်ဝဲကျိလတတ်ထိပ်ယူနီလီနီအိတ်သူတတ်စွဲလီဆီဒိပ်တတ်လတတ်တုထိပ်ကျဲမုာ် ကျဲဘိမိာ်ပုာ်(ကျဲမုာ်ဖးထီ)ဒီးတိသုတ်တဖန်အဂီဝဲ ၂၀၁၃- ၂၀၁၄ကျိပ်စွနံနံနီအလီလအိပ်ဝဲဒိပ်ကိုးစဉ် ဒီးကိုးခိဒိပ်အတတ်သူတတ်စွဲခဲလတ်ပတ်ဖျိပ်(၅၄)မျးကယးဒီးဖဲ ၂၀၁၆- ၂၀၁၇ကျိပ်စွနံနံနီလီစုလီဝဲဒိပ်တုလ (၃၈)မျးကယးန့ဉ်လီ.
- မျးကယးလီစုလီဝဲဒိပ်အဖိခိပ်ကိုးစဉ်ဒီးကိုးခိဒိပ်အပဒိပ်သုတ်တဖန်ယုထံဉ်ပတ်ပနီဉ်ကတတ်သူတတ်စွဲလတတ်ဂုာ်အကလုာ်အသိသုတ်တဖန်န့ဉ်လီ.တတ်နီလီလီဂံာ်ဘါတတ်သူတတ်စွဲလကိုးစဉ်ဒီးကိုးခိဒိပ်သုတ်တဖန်အပတီာ်န့ဉ် ဖဲ ၂၀၁၃- ၂၀၁၄ကျိပ်စွနံနံနီတအိပ်ဒိန်နီတမံ(၀)ဘဉ်ဒီးဖဲ ၂၀၁၆- ၂၀၁၇ကျိပ်စွနံနံနီကိုးစဉ်ဒီးကိုးခိဒိပ်(၁၂)ဘုဉ်အပူ အါထိပ်ဝဲဒိပ်(၅)မျးကယးဒီးမုမုာ်တနီသရံဉ်ကိုးခိဒိပ်အိပ်အါထိပ်ဝဲဒိပ်တု(၁၆)မျးကယးန့ဉ်လီ.
- အါတက့ာ်တတ်သူတတ်စွဲအံးကိုးစဉ်ဒီးကိုးခိဒိပ်အပဒိပ်ဝဲဒီးသုတ်တဖန်ထုးပတ်လီဝဲစုတိကျဲ(ဘးကွဲး)ဒီးလတတ်ကမဂုထိပ်ကျိကျဲလတတ်နီလီကမျာ်တတ်အိပ်ယာသုတ်တဖန်အဂီဝဲဟ့ဉ်ကုဉ်ဟ့ဉ်ဖးသုဝဲဒိပ်န့ဉ်လီ..

တၢ်ဟ့ၣ်လီၤမၤစၢၤကျိၣ်စ့မ့တမ့ၢ် နီၣ်ကစၢ်ကျိၣ်ကျဲကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်(စ့ပယီၤအကကျိၣ်တဖၣ်)

- တၢ်ဟ့ၣ်လီၤမၤစၢၤကျိၣ်စ့လၢကီၢ်စၢၤဖျိၣ်ဆူကီၢ်စဲၣ်ဒီးကီၢ်ခိၣ်အပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်န့ၣ်ဟဲလၢက့ၢ်ဂီၤသၢမံၤ,–
တၢ်ဟ့ၣ်လီၤကျိၣ်စ့တၢ်မၤစၢၤထီၣ်ရီၤ,တၢ်နီၤလီၤခိၣ်သ့ၣ်ကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်,ဒီးတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်အဂီၢ်စ့ဟဲဖျိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- တၢ်ဟ့ၣ်လီၤကျိၣ်စ့တၢ်မၤစၢၤထီၣ်ရီၤလၢကီၢ်စၢၤဖျိၣ်ဆူကီၢ်စဲၣ်ဒီးကီၢ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်ဟ့ၣ်မၤစၢၤအဒိၣ်ကတၢၢ်န့ၣ်လီၤ.
- စးထီၣ်လၢ ၂၀၁၂–၂၀၁၃တုၤလီၤလၢ ၂၀၁၇–၂၀၁၈န့ၣ်ကီၢ်စဲၣ်ဒီးကီၢ်ခိၣ်အပဒိၣ်ကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အလၢခဲလၢာ်ဟံၣ်ဖျိၣ်အါထီၣ်ဝဲတုၤလၢ ၂၇၃%(ဘူးထီၣ်လၢသၢပူတပူ)န့ၣ်လီၤ.ဝဲ ၂၀၁၇–၂၀၁၈န့ၣ်တၢ်ကျဲးဒီးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤကျိၣ်စ့တၢ်မၤစၢၤထီၣ်ရီၤ (၆၉)%,ဝဲတၢ်ထီၣ်သၢဠာၤဒီးကီၢ်စဲၣ်ဒီးကီၢ်ခိၣ်အပဒိၣ်ကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်လၢထံကီၢ်ဒိတဘျီအတၢ်ဟံၣ်ဖျိၣ်ခဲလၢာ်န့ၣ်လီၤ.
- နီၣ်ကစၢ်ကျိၣ်ကျဲကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်အမ့ၢ်ကီၢ်စဲၣ်ဒီးကီၢ်ခိၣ်အပဒိၣ်ကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်အတၢ်ထီၣ်ယူအဖီခိၣ်စ့လီၤဝဲဒၣ်တဆိတဆိန့ၣ်လီၤ.အဒိ, ကညီကီၢ်စဲၣ်ပူနီၣ်ကစၢ်ကျိၣ်ကျဲကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်န့ၣ်ဝဲ ၂၀၁၃–၂၀၁၄ကျိၣ်စ့န့ၣ်ဘူးထီၣ်လၢကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်ခဲလၢာ်အတၢ်ဟံၣ်ဖျိၣ်၆၀% ဒီးဝဲ ၂၀၁၇–၂၀၁၈ကျိၣ်စ့န့ၣ်အိၣ်က့ၤဝဲ၄.၈% န့ၣ်လီၤ.
- မ့ၢ်ကွၢ်က့ၤတၢ်အိၣ်သးဝးဝးဒီးကီၢ်စဲၣ်ဒီးကီၢ်ခိၣ်အပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဝဲအပူကွၢ်ယဲၤန့ၣ်အတီၢ်ပူအဝဲသ့ၣ်နီၣ်ကစၢ်ကျိၣ်ကျဲကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်တအါထီၣ်ဝဲဒၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.အဝဲအံၤကီၢ်စဲၣ်ဒီးကီၢ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဒ်သိးအကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၣ်ကအိၣ်အါထီၣ်အဂီၢ်တၢ်ကဘၣ်ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါဒီးဟ့ၣ်ကနၢၤဆိၣ်ထွဲအါထီၣ်အဝဲသ့ၣ်လၢလၢပျဲပျဲဧါန့ၣ်တၢ်သံကွၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကမ္ဘာ့ကရား(မူပြန်နံနံစံပဲ)ဒီးခူဝှ်တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်ကမံးတံၢ် တၢ်ထၢတၢ်ခိတၢ်သ့

တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်ဂ့ၢ်ဝိကရား(မူပြန်နံနံစံပဲ)ဒီးCDC,တၢ်ထၢပုၤနီၢ်တကတၢ်ဟဲန့ၢ်အခါ

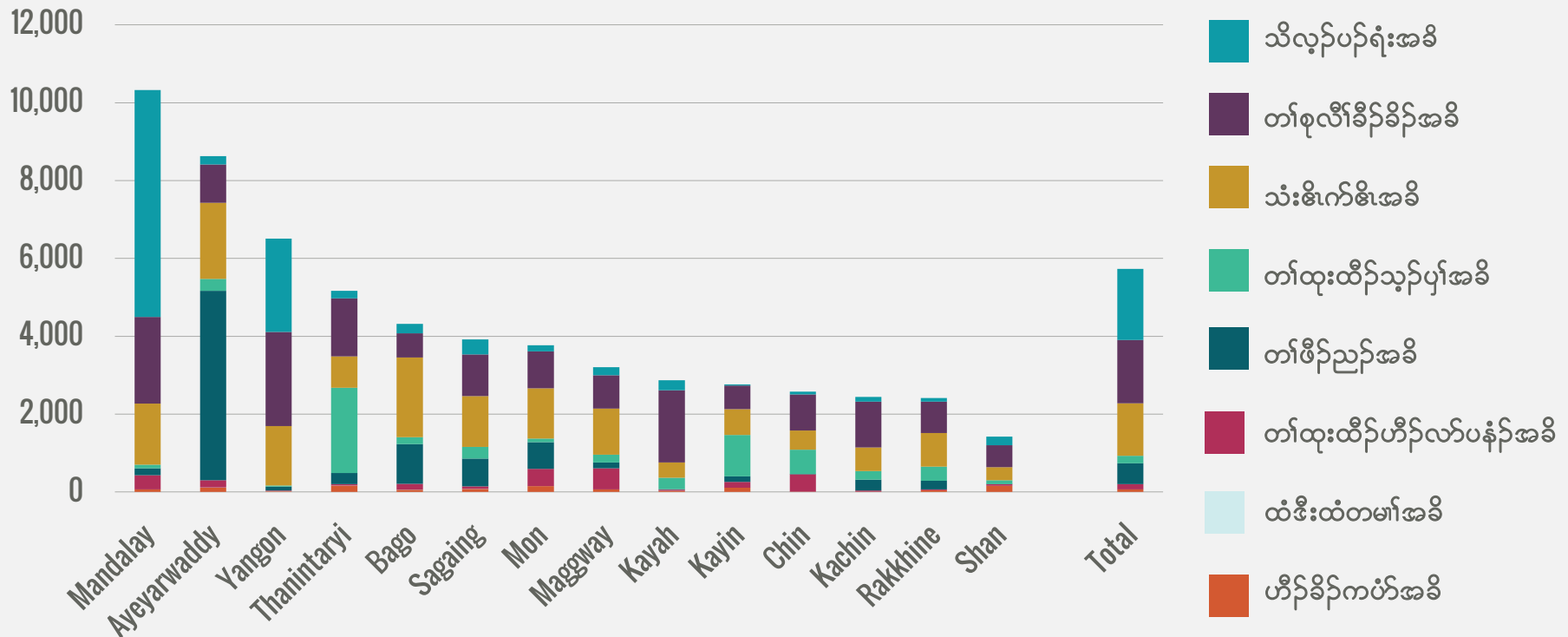

*City Development Committees (CDC) are present in Yangon and Mandalay.

တၢ်ထၢဝဲတၢ်ခိတၢ်သွဲဘၣ်ထွဲတၢ်ဖိတၢ်လံၤတခါဘၣ်တခါ

ကိၢ်စၢ်ဒီးကိၢ်ခိဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ခဲလၢာ်

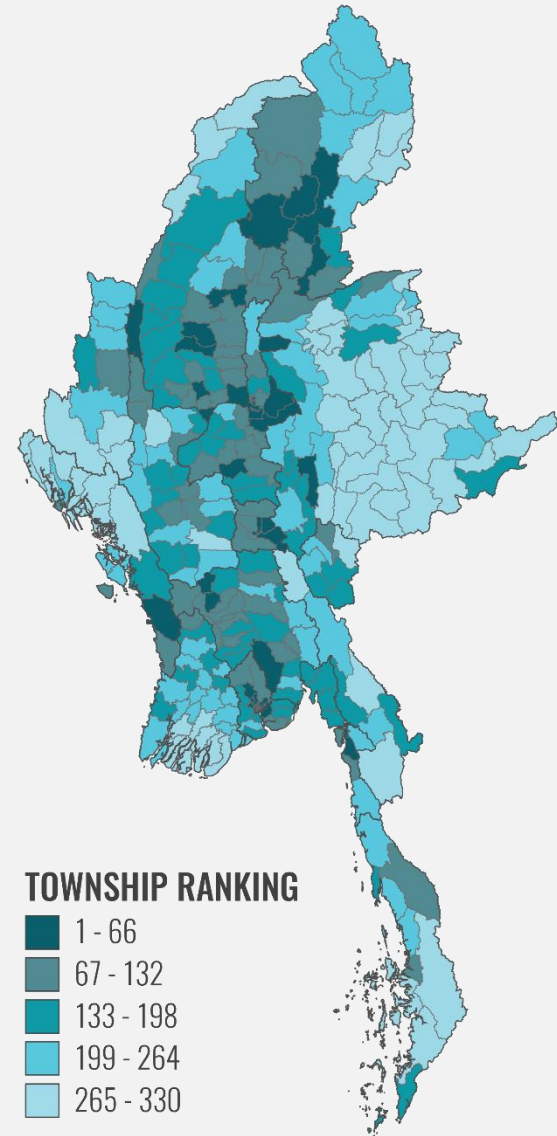
ကိၢ်စၢ်ဒီးကိၢ်ခိဒိၣ်အပူၤတၢ်ထၢတၢ်ခိတၢ်သွဲ(ပုၤနီၢ်တဂၤတၢ်ဟဲန့ၣ်-၂၀၁၆-၂၀၁၇န့ၣ်)

ကိုဆရာတရ်ဂုထိာ်ပသီထိာ် တာ်ပနီာ်အတာ်ထိာ်ဖွး တာ်ထိာ်ဖွးကိုဆီဒိာ်ဒီးကိုဆီဒိာ် ထိာ်ပသီထိာ်

- တာ်ထိာ်ဖွးကိုဆရာအတာ်ဂုထိာ်ပသီထိာ်အတာ်ပနီာ်အဒီးသန့ထိာ်သးလာပုကညီဂံာ်ဘါတာ်ဂုထိာ်ပသီထိာ်တာ်ဂုထိာ်တရ်ဂုထိာ်တရ်ဟံန့အါလးဖးဖိမုာ်စရီ ၆(၂၀၁၄)နီာ်.
- တာ်ဟံဖိာ်ယုာ်ဝဲတာ်ပနီာ်အတာ်ထိာ်ဖွးလာပုကညီအတာ်အိာ်မူအတီပတီာ်,တာ်အိာ်ဆုာ်အိာ်ချ့,ဒီးတာ်ကူာ်ဘာ်ကူာ်သ့န့လီ.ဟိာ်ခိာ်ဂီလးစုထွဲတကပဟံဖျါထိာ်ကိုဆရာအတာ်ပတီာ်တဖာ်ဝဲကိုပယီပူဒီးသန့ထိာ်သးလာတာ်ထိာ်ဖွးကိုဆရာပုကညီဂံာ်ဘါအတာ်ဂုထိာ်ပသီထိာ်အတာ်ပနီာ်န့လီ.

ပုကညီဂံာ်ဘါတာ်ဂုထိာ်ပသီထိာ်အတာ်လီဆီ
 လာကိုပယီအကိုဆရာပုသ့တဖာ်

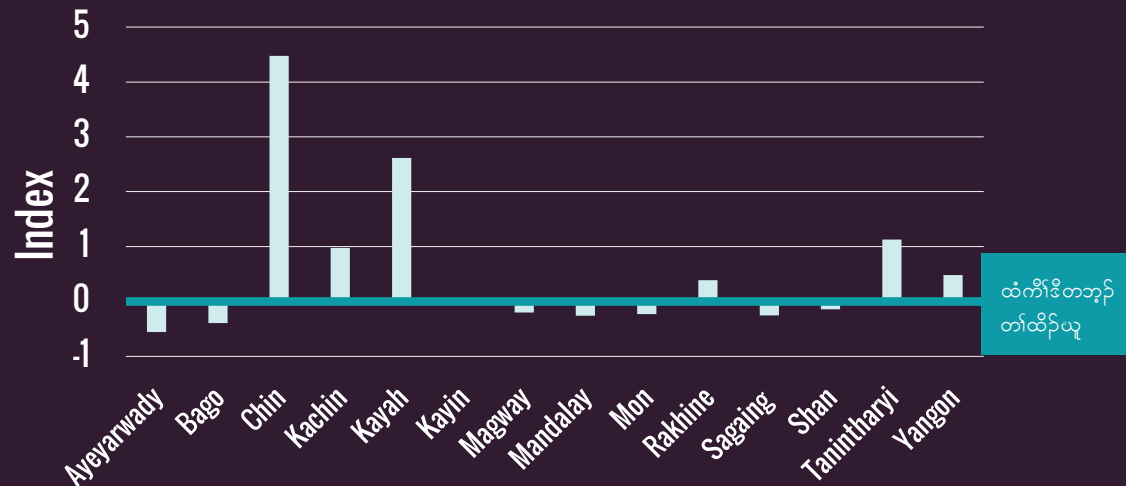

ပျဉ်းမနားတရားကိုးစွတော်
 ဟဲနုာ်ဒီးတၢ်ဂုာ်ထီၣ်
 ပသီထီၣ်အ
 တၢ်လီၤဆီလိာ်သး
 သ့ၣ်တဖၣ်

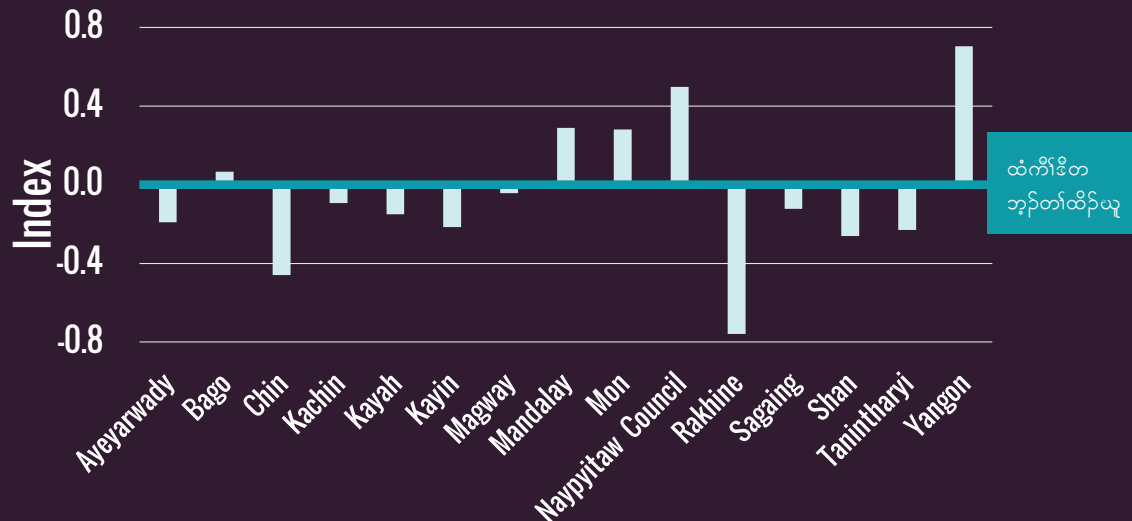
“တၢ်ဒုးန့ၣ်တၢ်အိၣ်မူအတီၤပတီၢ်”

တၢ်ပာ်ဖျါဟံၣ်န့ၣ်ဃီထၢတၢ်အိၣ်သးနီၣ်ထီၣ်
 သ့ၣ်တဖၣ်ဒ်အမ့ၢ်တၢ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်ထံကဆိ,ဒီးမ့ၣ်အူ,
 ဒီးဟံၣ်ဖိဃီဖိဟဘၣ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤသ့ၣ်တဖၣ်
 လၢပာ်ဃုာ်ဒီးကလံၤအမ့ၢ်တမ့ၢ်
 လ့ၣ်ယီၢ်ပီးလီၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

PER CAPITA REVENUE INDEX*

STANDARD OF LIVING INDEX**

* State and Region per capita revenue divided by average per capita revenue

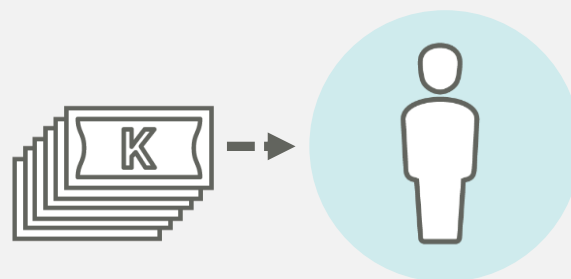
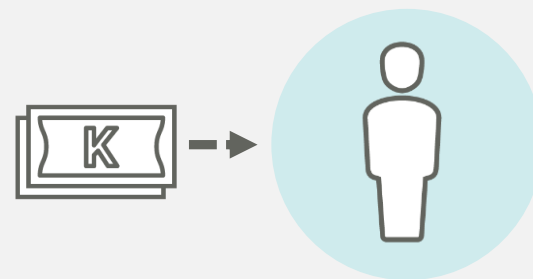
ပျူနီတဂကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၣ်ဒီး တၢ်ဂုထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်လီၤဆီလိာ်သးသ့ၣ်တဖၣ်

ကီၢ်စဲၣ်ဒီးကီၢ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ပျူပျူနီတဂကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၣ်အတၢ်လီၤဆီအိၣ်ဖျိဖျိဖျါန့ၣ်လီၤ.

ပျူနီတဂကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၣ်အဖီခိၣ်တၢ်နီၤဖးအဖျါအဆၢလီၤတၢ်လီၤဆဲးလၢထီၣ်ကီၢ်စဲၣ်တဘျီဒီးတဘျီတအိၣ်ဖျါဝဲဘၣ်.

ဒ်န့ၣ်အသိးကီၢ်စဲၣ်ဒီးကီၢ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အပူၤတၢ်ဂုထီၣ်ပသီထီၣ်အပတီၢ်အတၢ်လီၤဆီအိၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ.

ပျူနီတဂကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၣ်တဒိဘၣ်ဒီးတခါဆၢမၤလၢပွဲၤထီၣ်တၢ်ဂုထီၣ်ပသီထီၣ်အတၢ်လိာ်ဘၣ်လၢကီၢ်စဲၣ်ဒီးကီၢ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အပူၤဘၣ်.

တၢ်သမံသမိးတၢ်ထုးစ့ၤလီၤလီၢ်ခၢၣ်သးအတၢ်ဖီၣ်သးပျံးကျိၣ်စ့ၣ်ဝီသန့

- တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဆိလီၤက့ၤကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်အတၢ်ပၤဆ့ၣ်ရဲၣ်ကျဲၤသန့န့ၣ်အခိၣ်ညိအိၣ်ဖျါလၢတၢ်နီၤဟ့ၣ်စိကမိၤခွဲးယၢ်ဒီးမူဒါတၢ်ဖံးတၢ်မၤလၢတၢ်ဖီခိၣ်ဆူတၢ်ဖီလၢအါန့ၣ်ဒီးတၢ်ထုးစ့ၤလီၤလီၢ်ခၢၣ်သးတၢ်ဖီၣ်သးန့ၣ်လီၤ.
- တၢ်နီၤဟ့ၣ်စိကမိၤခွဲးယၢ်ဒီးမူဒါတၢ်ဖံးတၢ်မၤလၢတၢ်ဖီခိၣ်ဆူတၢ်ဖီလၢန့ၣ်တၢ်ထံၣ်န့ၣ်အိၣ်သ့ၣ်လၢအမ့ၢ်ကျဲအဆိကတၢ်တခါလၢလဲၣ်ဆူကျဲကပိၤအဘၣ်န့ၣ်လီၤ.
- သန့က့ၤတၢ်ကဒုးလဲၤတရံးတၢ်အုၣ်ကီၢ်တၢ်ဖံးတၢ်မၤအကျိၤအကျဲသ့ၣ်တဖၣ်လၢကမၤကၢ်ကျၢၤထီၣ်တၢ်ဆၢတၢ်တၢ်ပၤအစိကမိၤလၢတၢ်ထုးစ့ၤလီၤလီၢ်ခၢၣ်သးတၢ်ဖီၣ်သးပျံးသန့ပူၤမ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်ဒီးတၢ်မၤအရဲၣ်အကျဲအံၤဟးဂီၤသ့ၣ်ဒီးအကတမံပစံးလၢအမ့ၢ်တၢ်နီၤဟ့ၣ်စိကမိၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ထုးစ့ၤလီၤလီၢ်ခၢၣ်သးအတၢ်ဖီၣ်သး

မ့ၢ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤတၢ်စိကမိၤဒီးတၢ်မၤမူဒါလၢလီၢ်ခၢၣ်သးပဒိၣ်ဆူတၢ်ဖီလၢမ့ၢ်တၢ်မ့ၢ်ပဒိၣ်တၢ်ကရၢကရိလၢအိၣ်ဒီးတၢ်သဘျၢတဖၣ်တတ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒ်သိးကမၤဝဲကမ့ၢ်တၢ်ဖံးတၢ်မၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်နီၤဟ့ၣ်စိကမိၤခွဲးယၢ်ဒီးမူဒါတၢ်ဖံးတၢ်မၤလၢတၢ်ဖီခိၣ်ဆူတၢ်ဖီလၢ

လီၢ်ခၢၣ်သးကိတိၢ်ဝဲၤကျိၤသ့ၣ်တဖၣ်ခိဖျိလၢအဟ့ၣ်လီၤက့ၤမူဒါခွဲးယၢ်ဒီးတၢ်ဆၢတၢ်တၢ်အစိကမိၤဆူဝဲၤအးလၢလၢတဖၣ်အယိအဝဲသ့ၣ်ကဆဲးအိၣ်ဒ်လီၢ်ခၢၣ်သးအက့ၢ်အဂီၤအသိးဒီးကကဲထီၣ်တၢ်အိၣ်ဘူးဘူးတံၢ်တံၢ်ဒီးထံဖိကီၢ်ဖိကမ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်သမံသမိးတၢ်ထုးစ့ၤလီၤလီၢ်ခၢ်သးအတၢ်ဖိၣ်သံးပျံးကျိၣ်စ့ၣ်ဝီသန့

- ဝဲကျိၤတဖၣ်,ဒီးပဒိၣ်အမုၢ်ကျိၤဝဲကျိၤတၢ်ဖံးတၢ်မၤတဖၣ်လၢအခၢ်စးဝဲကီၢ်စၢ်ဖိၣ်အပတီၢ်ကိတိၢ်ဝဲကျိၤအကရၢတဖၣ်ဖဲကီၢ်စၢ်ဒီးကီၢ်ခိၣ်အပူၤသနၢ်က့ၢ်စၢ်ဒီးကီၢ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဘၣ်ဒီးသန့ထီၣ်ဒီးဒၣ်အသးလၢကီၢ်စၢ်ဖိၣ်တၢ်ဟဲန့ၣ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်ဆှၢဟ့ၣ်လီၤအီၤအဖီခိၣ်န့ၣ်လီၤ.(တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်ဂ့ၢ်ဝီကရၢ,ဒီးတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်ဂ့ၢ်ဝီဝဲကျိၤတပၣ်ယုၣ်ဝဲဖဲအံၤဘၣ်)
- တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်ဂ့ၢ်ဝီကရၢတဖၣ်မ့ၢ်နီၣ်ဝံၣ်ခံအဒိအတၢ်လၢတၢ်ထုးစ့ၤလီၤလီၢ်ခၢ်သးဖိၣ်ပျံးပဒိၣ်တၢ်ပတၢ်ပြးအက့ၢ်အဂီၢ်တခါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.အဝဲသ့ၣ်ထၢဖိၣ်ဝဲအနီၣ်ကစၢ်ကျိၣ်စ့ၣ်တၢ်ဟဲန့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးသုစ့ဝဲအနီၣ်ကစၢ်စ့တိၢ်ကျဲၤဖဲဟီၣ်ကဝီၤတၢ်လိၣ်ဘၣ်အဖီခိၣ်(လၢအမ့ၢ်ပူၤဝဲပူၤတၢ်ဖံးတၢ်မၤလၢအထီၣ်ဒါဝဲတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ဒီးတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့တဖၣ်).အဝဲသ့ၣ်အုၣ်ကီၤယၢ်ဝဲကီၢ်စၢ်ဒီးကီၢ်ခိၣ်အပဒိၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- မ့ၢ်ဘၣ်ကွၢ်တၢ်ခဲလၢဝဲဝဲန့ၣ်,“ပျံးဝီကရၢ”န့ၣ်အါတက့ၢ်အိၣ်ဒီးဒၣ်လၢကီၢ်ပဒိၣ်အတၢ်ပဆှၢရဲၣ်ကျဲၤအပူၤန့ၣ်လီၤ.

DAOs
တဖၣ်ကဘၣ်သ့ဟံး
န့ၢ်မူဒါဆူကီၢ်စၢ်ဒီး
ဟီၣ်ကဝီၤပဒိၣ်

တၢ်စၢ်ဖှိၣ်က့ၤ နီၣ်ဝံၣ်ခံ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ သ့ၣ်တဖၣ်

- ကိၢ်စဲၣ်ဒီးကိၢ်ခိၣ်ဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်တဖၣ်အိၣ်ခိၣ်ဖျါလၢကိၢ်စၢ်ဖှိၣ်အပဒိၣ်အတၢ်ဟ့ၣ်လီၤကျိၣ်စ့အယိၣ်န့ၣ်လီၤ
- တၢ်သ့ၣ်စ့မိၢ်ပှၢ်ကိၢ်လိၣ်အိၣ်ခိၣ်ဒိၣ်တၢ်နီၤလီၤကိၢ်စဲၣ်ဒီးကိၢ်ခိၣ်ဒိၣ်တဖၣ်အတၢ်လၢၣ်ဘျီၣ်လၢၣ်စ့တခါ,အတၢ်လီၤဆိအိၣ်ခိၣ်ဒိၣ်ခိၣ်ဖျါလၢတၢ်ထီၣ်တယးယၢ်အိၣ်တၢ်လီၤအဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ(အဖိ-ကိၢ်စဲၣ်ဒီးကိၢ်ခိၣ်ဒိၣ်အပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်,တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ်,မ့ၣ်အူ,န့ၣ်ဆၢတၢ်အိၣ်ယၢၤ,ဒီးတၢ်ကဟ့ၣ်ကယၢ်ခူဝါ).
- တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဆိလီၤက့ၤကိၢ်ပယိၤပဒိၣ်အတၢ်ပၤဆုၤရဲၣ်ကျဲၤသန့စးထီၣ်လၢၤၤၤၤၤၤၤၤန့ၣ်,အိၣ်ဖျါလီၢ်ခါသးပဒိၣ်နီၤဟ့ၣ်လီၤစိကမိၤခွဲးယၢ်ဒီးမူဒါတၢ်တၢ်ဖံးတၢ်မၤလၢတၢ်ဖိခိၣ်ဆူတၢ်ဖိလၢ်အါန့ၣ်ဒီးတၢ်ထုးစ့လီၤလီၢ်ခါသးတၢ်ဖိၣ်ယံးဒီးန့ၣ်အသိးကိၢ်စဲၣ်ဒီးကိၢ်ခိၣ်ဒိၣ်တဖၣ်ဒီးသန့ထီၣ်အသးနီၢ်နီၢ်လၢကိၢ်စၢ်ဖှိၣ်အတၢ်ဆုၤဟ့ၣ်လီၤကျိၣ်စ့တဖၣ်တဖၣ်အဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ.
- ကိၢ်စၢ်ဖှိၣ်ပဒိၣ်အိၣ်ဒီးဒၣ်လၢတၢ်ဖိၣ်ယံးကၤယၢ်ကျိၣ်စ့မူဒါတၢ်ဖံးတၢ်မၤတဖၣ်ဒီးတၢ်ပၤဆုၤရဲၣ်ကျဲၤတဖၣ်လၢတၢ်ကဒုးအိၣ်ထီၣ်ပှၢ်ဝီၤကရၢတဖုဖုအဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ.
- အါန့ၣ်အန့ၣ်,တၢ်ကမၤကၢ်ကျၢၤထီၣ်တၢ်ဆၢတဲၣ်တၢ်ပၤအစိကမိၤလၢတၢ်ထုးစ့လီၤလီၢ်ခါသးတၢ်ဖိၣ်ယံးသန့အပူၤန့ၣ်အလီၢ်အိၣ်ခိၣ်ဒိၣ်လၢတၢ်ကဘၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်အုၣ်ကိၤတၢ်ဖံးတၢ်မၤအကျိၤအကျဲတဖၣ်,တၢ်ဟ့ၣ်နီၤလီၤတၢ်မၤတၢ်ဆၢတဲၣ်,ဒီးတၢ်ခးပနီၣ်တၢ်လိၣ်လၢထံဖိကိၢ်ဖိကမ့ၢ်တဖၣ်ဂီၢ်လိၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂၤလိ

အပတီၢ်

က့ၤကွၢ်ကဒါက့ၤဘၣ်ဃးတၢ်ဂၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်ဒီးကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၣ်အတၢ်လီၤဆီ

အပတီၢ်

ဒုးအိၣ်ကရူၢ်တၢ်တၢ်ပီၢ်တဲသကိးဒီးတၢ်သံကွၢ်သံဒီး(၁၀မံးနံး)

တၢ်ထုးစ့ၤလီၤလီၢ်ခၢၣ်သးတၢ်ဖီၣ်ဃံးန့ၣ်

ဘျါရဲတၢ်ဂၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်အတၢ်လီၤဆီကသ့ဧါ.

အဆင့် ၃

၃

ဖန်တီးရန် ကျင့်စဉ်ဝိသနုဒ္ဓိး
တၢ်ထီၣ်ဃုတၢ်တီၤပတီၢ်တုၤသိး

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

The Asia Foundation

လံာ်သိာ်ညိာ်အံၤဘၣ်တၢ်ရဲၣ်ကျဲၤကွဲးထုးထီၣ်အိၤလၢ

အ့ၣ်ရဲၣ်ဖိာ်ဒုၣ်ရဲၣ်ဒီးပုၤသ့ပုၤဘၣ် Paul A. R. Hobson ယုာ်ဒီး
ပုၤအမံၤအိၣ်ဖျါလၢလံာ်တဖၣ်

Matthew Arnold
Nicola Williams
Lea Lybecker
Kyaw Myo Oo

လံာ်သိာ်ညိာ်အံၤဘၣ်တၢ်ဆိာ်ထွဲမၤစၢၤအိၤလၢကီၢ်အမဲရကၤ
ထံဖိကီၢ်ဖိကၤမျါခိဖျါကီၢ်အမဲရကၤထံဂုၤကီၢ်ဂၤတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသိထီၣ်
ကရၢန့ၣ်လိၤတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤပၤယုာ်လၢလံာ်သိာ်ညိာ်အပူၤတဖၣ်
မ့ၢ်ဝဲအ့ၣ်ရဲၣ်ဖိာ်ဒုၣ်ရဲၣ်အတၢ်ပၤသးဒီးတမ့ၢ်လၢခၢၣ်စးဝဲကီၢ်အမဲ
ရကၤထံဂုၤကီၢ်ဂၤတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသိထီၣ်ကရၢ(မ့တမ့ၢ်)အမဲရကၤ
ကီၢ်စၢၤဖျါပဒိာ်အတၢ်ထံၣ်တၢ်ပၤသးဘၣ်.

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

လံာ်တၢ်မၤလိကျၢ်ဘၢဝဲ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤသ့ၣ်တဖၣ်

- ၁ ဗဲၣ်ဒုရၢၣ်သနူတခါအပူၤ
တၢ်ထီၣ်ယူတၢ်တီၤပတီၢ်တုၤသးအသန့ၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဒ်လဲၣ်.
- ၂ ကီၢ်ပယီၤပူၤတၢ်ဆွၢ်ခိကျိၣ်စ့အတၢ်လီၤဆိတဖၣ်အိၣ်ဒ်လဲၣ်
- ၃ တၢ်အဂ့ၢ်အခါးတဖၣ်လၢတၢ်ကဘျီဘၣ်ထီၣ်ယူက့ၤ
တၢ်ဆွၢ်ခိကျိၣ်စ့အကျိၤအကျဲလၢကီၢ်ပယီၤပူၤန့ၣ်
တၢ်မၤကဲထီၣ်ဒ်လဲၣ်.ဒ်သးတၢ်ထီၣ်ယူတၢ်တီၤပတီၢ်တုၤသး
ကအိၣ်ထီၣ်အဂီၢ်ကျိၤကျဲလၢတၢ်မၤကဲထီၣ်အဂ့ၢ်အဂၤ
အိၣ်ဒ်လဲၣ်.
- ၄ တၢ်ထီၣ်ယူတၢ်တီၤပတီၢ်တုၤသးန့ၣ်ကြး
လၢအခိဆၢဒိဘၣ်က့ၤတၢ်လိၣ်ဘၣ်အတၢ်လီၤဆိလၢ
တၢ်ကသုးထီထီၣ်ဝဲတၢ်တုၤသးထဲသးန့ၣ်ဒါ.

ဝီဂ်သြသုဂ်တဖဂ်လၢ လံာ်တၢ်မၤလိအံၤအပူၤ

တၢ်ထဲသိးတုာ်သိး-တၢ်အိၣ်သးကဘၣ်ဒ်သိးလိာ်သးထဲသိးပျဲသိး,လီၤဆီဒ်တၢ်တၢ်အတီၤပတီၢ်တဖၣ်,ဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်တဖၣ်,ဒီးတၢ်ဒီးန့ၢ်အခွဲးအယၢ်တဖၣ်.တုၤသိးထဲသိးန့ၣ်လီၤ.

ဒီးန့ၣ်ခွဲးယၢ်တုၤသိး-ကံာ်စီတၢ်တုၤသိးထဲသိးတမံၤကဘၣ်အိၣ်ဝဲလၢတၢ်တီတၢ်တြၢ်ဒီးတၢ်တက့ၢ်မဲာ်တၢ်ဘၣ်,တၢ်ဆၢတဲာ်တၢ်တီတီလီၤလိၤဒ်န့ၢ်ဆၢၣ်သဲစးတၢ်ဘျုးအသိး.

တၢ်ဟ့ၣ်လီၤစုၤလၢဒုးကဲထီၣ်တၢ်တီၤပတီၢ်တုၤသိး-စုဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤလၢဖဲၣ်ဒ်ရၢၣ်ကီၢ်စၢဖျိၣ်ပဒိၣ်ဆူလီၢ်ဟီၣ်ကဝီၤပဒိၣ်တဖၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ပညိၣ်လၢကထီၣ်ယူက့ၤတၢ်လီၤဆီတဖၣ်လၢကျိၣ်စ့ဟဲန့ၢ်အတၢ်အိၣ်သးမ့တမ့ၢ်တၢ်ဖံးတၢ်မၤဂီၢ်တၢ်လၢာ်ဘျုးလၢာ်စ့တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကျိၣ်စ့ဂ့ၢ်ဝီတတုၤသိးထဲသိး-ဒီးသန့ထီၣ်သးလၢကျိၣ်စ့အထိးနီၤတၢ်ဘၣ်ဘျုးတဖၣ်အပူၤတၢ်လီၤဆီတဖၣ်တဒ်သိးအဖီခိၣ်ကီၢ်စၢဖျိၣ်ပဒိၣ်ဟ့ၣ်လီၤဝဲတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်အဒ်သိးလိာ်သးတဖၣ်ဆူကီၢ်ဖဲၣ်ဒီးကီၢ်ခိၣ်တဖၣ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကျိၣ်စ့အထိးနီၤတၢ်ဘၣ်ဘျုးတဖၣ်-

ပျုးနီၢ်တဂၤလၢဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ဟဲန့ၢ်အတၢ်ဘၣ်ဘျုးတဖၣ်ဒီးပျုးနီၢ်တဂၤဘၣ်ဟ့ၣ်လီၤက့ၤဝဲတၢ်ခိတၢ်သ့တဖၣ်အဘၣ်စၢတၢ်လီၤဆီတဖၣ်.

တၢ်နီၤလီၤကျိၣ်စ့-ဖဲၣ်ဒ်ရၢၣ်ကီၢ်စၢဖျိၣ်လၢအထၢန့ၢ်ဝဲတၢ်ခိတၢ်သ့ကျိၣ်စ့တဖၣ်န့ၣ်ထီၣ်ယူနီၤလီၤဝဲဆူကီၢ်ဖဲၣ်ဒီးဟီၣ်ကဝီၤပဒိၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဒီးန့ၣ်ခွဲးယၢ်တုၤသိးဒီးတၢ်တုၤသိးထဲသိး

တၢ်တုၤသိးထဲသိး

တၢ်ထဲသိးတုၤသိးန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်အိၣ်သးအဖီခိၣ်
ကဘၣ်တုၤသိးထဲသိး,လီၤဆီဒၣ်တၢ်လၢတီၤပတီၢ်,
ခွဲးယၢ်ဒီးတၢ်အခွဲးအယၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဒီးန့ၣ်ခွဲးယၢ်တုၤသိး

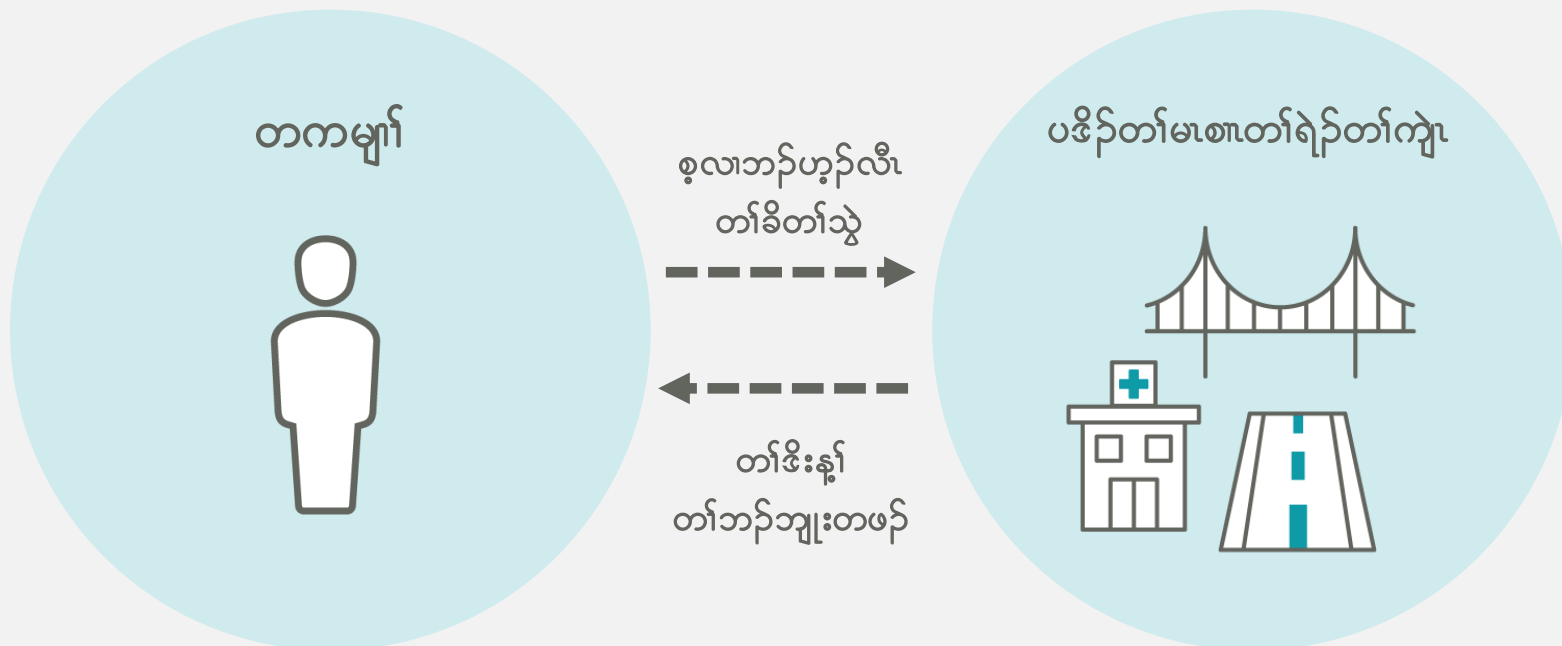

မ့ၢ်တၢ်ဒီးန့ၣ်ခွဲးယၢ်တုၤသိးတခီမ့ၢ်ဝဲဒၣ်လၢ
တၢ်ဘၣ်ဘျိုးဘၣ်ဒါဒီးတၢ်တက့ၢ်မဲၣ်တၢ်ဘၣ်အဖီခိၣ်,-
တၢ်တီတၢ်တြၢ်ဒ်န့ၣ်ဆၢၣ်သဲးတၢ်ဘျၢအသိးန့ၣ်လီၤ.

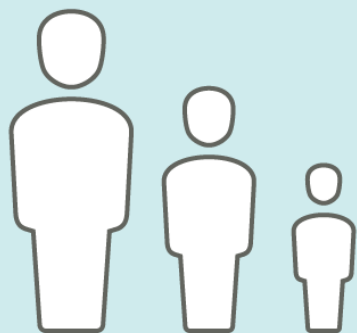
ကျိပ်စွတ်ဘဉ်ဘျူးသ့ၣ်တဖၣ်အထိးနါ

NFB = တၢ်ဒီးန့ၢ်တၢ်ဘဉ်ဘျူးတဖၣ်-တၢ်ဘဉ်ဟ့ၣ်လီၤတၢ်ခိတၢ်သ့

NFBs စံးတၢ်န့ၣ်ပှၤနီၢ်တဂၤဒီးန့ၢ်စွတ်ဟဲန့ၣ်တဘဉ်ဘျူးအထိးနါတဖၣ်ဒီး
ပှၤနီၢ်တဂၤဘဉ်ဟ့ၣ်လီၤက့ၤတၢ်ခိတၢ်သ့တဖၣ်အတၢ်လီၤဆီန့ၣ်လီၤ.

ကျိုဉ်စုတၢ်ဘျးသ့ၣ်တဖၣ် အထိးနါ တၢ်လီၤဆီသ့ၣ်တဖၣ်

- ကိၢ်စဲၣ်ဒီးကိၢ်ခီၣ်တဖၣ်ပူၤပူၤနီၢ်တဂၤအတၢ်
ဟဲန့ၣ်စ့ၤန့ၣ်တၢ်ပနီၣ်ယၢ်အဖီခိၣ်ဒီး
တၢ်ဒီးန့ၢ်ကျိုဉ်စုဟဲန့ၣ်အတၢ်ဘၣ်ဘျးစ့ၢ်ကိးစ့ၤ
န့ၢ်ဒီးညီၣ်န့ၢ်အသိးန့ၣ်လီၤ
- ကိၢ်စဲၣ်ဒီးကိၢ်ခီၣ်လၢတၢ်ဟဲန့ၣ်အတၢ်ထီၣ်ယူ
မ့ၢ်စ့ၤန့ၣ်ကျိုဉ်စုအထိးနါတၢ်ဘၣ်ဘျး
တဖၣ်လၢကမ့ၢ်ဂီၢ်ကစ့ၤန့ၢ်ဒီးကိၢ်စဲၣ်ဒီး
ကိၢ်ခီၣ်အဂၤအလၢတၢ်ဟဲန့ၣ်အတၢ်
ထီၣ်ယူအါတဖၣ်န့ၣ်လီၤ
- အဝဲအံၤန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ကိးအီၤလၢကျိုဉ်စုဂ့ၢ်
ဝီတၢ်တတူၤသိးထဲသိးဘၣ်န့ၣ်လီၤ

တၢ်ထီၣ်ဃုတၢ်တၢ်ပတီၢ်တုၤသိး

- တၢ်ဟ့ၣ်လီၤစ့လၢကဵုဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်တၢ်ပတီၢ်တုၤသိးအသးန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒ်သိးကလိးပျဲထီၣ်က့ၤကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၣ်အတၢ်လီၤဆိတဖၣ်လၢကီၢ်ဖဲၣ်ဒုးရၢၣ်အပူၤအဂီၢ်ဒီးကထီၣ်ဃုက့ၤကျိၣ်စ့တၢ်ဘၣ်ဘျးအထိးနီၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- တၢ်ဂ့ၢ်လီၤဆိဒ်လၢလၢအသိးတဖၣ်န့ၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲကီၢ်ဖဲၣ်တဘျီတဘျီကျိၣ်စ့တၢ်ဘၣ်ဘျးအထိးနီၤတဖၣ်အတၢ်လီၤဆိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
 - ကီၢ်ဖဲၣ်တဖၣ်ထၢတၢ်ခိတၢ်သ့ၣ်န့ၣ်ထီၣ်ဘးဆံးအါ
 - တၢ်ဟ့ၣ်လီၤကီၢ်ဖဲၣ်ပူၤကမ္ဗၢတၢ်ဖံးတၢ်မၤတဖၣ်ဂီၢ်တၢ်လၢာ်ဘျီလၢာ်စ့
 - ကီၢ်ဖဲၣ်အပူၤကမ္ဗၢအဂီၢ်တၢ်ဖံးတၢ်မၤတၢ်လိၣ်နီၢ်နီၢ်တဖၣ်
- ကျိၣ်စ့တၢ်မၤစၢလၢတၢ်တၢ်ပတီၢ်တုၤသိးထဲသိးန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်တၢ်မၤလီၤမၤကွံာ်ကီၢ်ဖဲၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ကျိၣ်စ့တၢ်ဘၣ်ဘျးအထိးနီၤတဖၣ်(NFBs)အတၢ်လီၤဆိန့ၣ်လီၤ.
 - သန့ထီၣ်အသးလၢတၢ်ထၢန့ၣ်တၢ်ခိတၢ်သ့ၣ်ဆံးအါ,ဒီးတၢ်လိၣ်တဖၣ်ဒီးတၢ်လၢာ်ဘျီလၢာ်စ့လၢကဟ့ၣ်လီၤဆုကီၢ်ဖဲၣ်ကမ္ဗၢတၢ်ဖံးတၢ်မၤတဖၣ်အဂီၢ်ဆံးအါန့ၣ်လီၤ.
- တၢ်ပညိၣ်တခါမ့ၢ်ဝဲလၢကီၢ်ဖဲၣ်တဖၣ်ကဟ့ၣ်လီၤမၤစၢကမ္ဗၢတၢ်ဖံးတၢ်မၤအတၢ်ပတီၢ်တဖၣ်လၢအကြးအဘၣ်ကသ့အဂီၢ်လၢကထီၣ်သတြီၤဝဲဒ်ဒီးတၢ်ထၢန့ၣ်တၢ်ခိတၢ်သ့ၣ်အလၢဆံးအါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ထီၣ်ဃုတၢ်တီၤပတီၢ်တုၤသိး

တၢ်ထီၣ်ဃုတၢ်တီၤပတီၢ်တုၤသိးထဲသိးလၢတၢ်လိၣ်တဖၣ်အတၢ်လီၤဆိတဖၣ်အဂီၢ်

တၢ်ထီၣ်ဃုအကျိၤအကျဲလၢတၢ်လိၣ်ဘၣ်အဂီၢ်နီၣ်ထီၣ်တဖၣ်

- ကမ္ဘၢနီၣ်ဂံၢ်အကံၢ်အဂီၢ်
- ပုၤနီၣ်တဂၤ(ကွၢ်ဒ်ဒ်ဖံၣ်)
- တၢ်ဖျိၣ်တၢ်ယၢ်အလၢဆံးအါ
- ဟီၣ်ခိၣ်ဂီၤကမ္ဘၢတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိး
- ကမ္ဘၢနီၣ်ဂံၢ်နီၣ်ဃုအါ

တၢ်ထီၣ်ဃုတၢ်တီၤပတီၢ်တုၤသိးလၢတၢ်ထၢတၢ်ခိတၢ်သွဲန့ၢ်ဆံးအါအဖီခိၣ်အတၢ်လီၤဆိတဖၣ်

တၢ်ထီၣ်ဃုအကျိၤအကျဲလၢတၢ်တီၤပတီၢ်တုၤသိးလၢပုၤနီၣ်တဂၤအဖီခိၣ်ခိၣ်သွဲကျိၣ်စ့ဟဲန့ၢ်တဖၣ်

- တၢ်ဟဲန့ၢ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးကျိၣ်ကျဲတဖၣ်ဃုဒီးန့ၢ်တၢ်အိၣ်ယၢ်တဖၣ်

တၢ်ပၤပနီၣ်ယၢ်နီၣ်ထီၣ်အကလုာ်ကလုာ်

- ထံကီၢ်ဒီးဘၣ်ပတီၢ်တၢ်ထီၣ်ဃု
- ထံကီၢ်အဖီခိၣ်ကတၢၢ်တဖု
- ကီၢ်စဲၣ်တဖၣ်အခါစးကရူၢ်

တၢ်အဒိအတၢ်သၢမံလၢတၢ်ထီၣ်ယူတၢ်တီၤပတီၢ်တုၤသိးထံသိး

ကီၢ်အိးစကြွၤလၢ

တၢ်တီၤပတီၢ်တုၤသိးလၢကီၢ်အိးစကြွၤလၢပူၤန့ၣ်ဒီးသန့ထီၣ်သးလၢတၢ်လိၣ်တဖၣ်အဖီခိၣ်ဒီးဘၣ်တၢ်ပၤဆွၢအီၤလၢ(Commonwealth Grants Commission)ကရၢဟ့ၣ်လီၤကျိၣ်စ့တၢ်မၤစၢန့ၣ်လီၤ.ကီၢ်အိးစကြွၤလၢပူၤ,တၢ်ထၢတၢ်ခိၣ်သ့ကျိၣ်စ့တကပၤန့ၣ်လီၢ်ခၢၢ်သးပဒိၣ်ဖိၣ်ယၢၣ်ဝဲဒီးမ့ၢ်တၢ်သူတၢ်စ့အတၢ်လၢၣ်ဘျၢၣ်လၢၣ်စ့တဖၣ်န့ၣ်ထုးစ့လီၤဝဲလီၢ်ခၢၢ်သးအတၢ်ဖိၣ်ယံးပျံးန့ၣ်လီၤ.

ကီၢ်ခဲန့ၣ်

တၢ်တီၤပတီၢ်တုၤသိးလၢကီၢ်ခဲန့ၣ်ပူၤန့ၣ်ဒီးသန့ထီၣ်သးလၢခၢၢ်စးတၢ်ထၢတၢ်ခိၣ်သ့အကျိအကျ(RTS),ဒီးကီၢ်စဲၣ်လၢအဒိးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ခိၣ်သ့စ့တဖၣ်အဂီၢ်ရဲၣ်ကျဲၤန့ၣ်ဝဲလၢကထၢန့ၣ်အါထီၣ်တၢ်ခိၣ်သ့ဒ်တၢ်ပၤနီၣ်ထံကီၢ်တၢ်ဟဲန့ၣ်ဂံၢ်ဘါအသိးန့ၣ်လီၤ.အဝဲအံၤဘၣ်တၢ်ကိးစ့ၢ်ကိးအီၤလၢ(gross scheme)န့ၣ်လီၤ.ကီၢ်ခဲန့ၣ်အိၣ်ဒီးသန့လၢအထုးစ့လီၤဝဲလီၢ်ခၢၢ်သးတၢ်ဖိၣ်ယံးဒီးဟ့ၣ်လီၤအါထီၣ်ဟီၣ်ကဝီၤပဒိၣ်တဖၣ်လၢတၢ်သူတၢ်စ့မူဒါတၢ်ဖံးတၢ်မၤတဖၣ်,တၢ်ထၢတၢ်ခိၣ်သ့စိကမိၤခွဲးယၢၣ်တဖၣ်ဒီးန့ၣ်ဆၢတၢ်အိၣ်ယၢၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကီၢ်ကွၢ်မနံၣ်

တၢ်တီၤပတီၢ်တုၤသိးလၢကီၢ်ကွၢ်မနံၣ်ပူၤန့ၣ်တၢ်ခိၣ်သ့အခိၣ်သ့တဖၣ်သ့ၣ်လီၤသးလၢလီၢ်ခၢၢ်သးအဖီခိၣ်ဒီးလဲၤတရံးဝဲဒ်(net scheme)အသိးန့ၣ်လီၤ.တၢ်ထၢခိၣ်သ့အခိၣ်သ့တဖၣ်န့ၣ်လီၢ်ခၢၢ်သးဖိၣ်ယၢၣ်ဝဲဒီးထီၣ်ယူကွၢ်လၢတၢ်နီၤလီၤကျိၣ်စ့တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤခီဖျိလၢ“တၢ်တုၤသိးတၢ်ထံသိးအခိၣ်တယၢၣ်”လၢလၢပျဲၤပျဲၤဒီးဖျိဖျိဖျါန့ၣ်လီၤ.ကီၢ်စဲၣ်လၢကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၣ်အါတဖၣ်န့ၣ်တၢ်ထုးစ့လီၤအီၤဒီးထီၣ်ယူကွၢ်အီၤလၢထံကီၢ်ဒိတဘျၢတၢ်ဟဲန့ၣ်ဂံၢ်ဘါဖိခိၣ်ဒီးကီၢ်စဲၣ်လၢကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၣ်စ့တဖၣ်န့ၣ်ဒ်သိးကယူယိၣ်လိၣ်သးဒီးထံကီၢ်ဒိတဘျၢတၢ်ဟဲန့ၣ်ဂံၢ်ဘါဂီၢ်တၢ်မၤအါထီၣ်န့ၣ်အီၤလီၤ.တၢ်ပၤဆွၢရဲၣ်ကျဲၤဒ်သိးအံၤတဖၣ်ဘၣ်တၢ်ကွဲးပၤလီၤအီၤလၢဂံၢ်ခိၣ်ထံးသဲးစးတၢ်ဘျၢခိၣ်သ့ၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂၤလိ

အပတီၢ်

၁

ကွၢ်ကွၢ်ကဒါက့ၤဝီၤသြၢ်အဖျၢၣ်တဖၣ်ဒီးတၢ်မၤလိ(စလဲး)အပူၤဘၣ်ဃး
တၢ်ထဲသိးတုၤသိး,ခွဲးယၢ်တုၤသိး,ဒီးတၢ်ထီၣ်ယူတၢ်တီၤပတီၢ်တုၤသိး

အပတီၢ်

၂

ကရူၢ်တၢ်တၢ်ပီၢ်တဲသကိး-(၁၀)မံးနံး

ဘၣ်မနုၤအဃိကီၢ်ပယီၤပူၤတၢ်ထီၣ်ယူတၢ်တီၤပတီၢ်တုၤသိးလိာ်ဝဲဒၣ်လဲာ်.
ဘၣ်ဃးတၢ်ထီၣ်ယူတၢ်တီၤပတီၢ်တုၤအဘျုးအဖျၢၣ်အိၣ်ဝဲသ့မနုၤတဖၣ်လဲာ်

အပတီၢ်

၃

ကရူၢ်အတၢ်ဟ်ဖျါ-(၁၀မံးနံး)

ယုထၢထီၣ်ခါၣ်စးတဂၤကဟဲဟ်ဖျါထီၣ်တၢ်တၢ်ပီၢ်တဲသကိးတဖၣ်

ကျိုဉ်စုတၢ်မၤစၢ်ကံၢ်ဂီၢ်မအကလုာ် တဖၣ်ဒီးတၢ်ဆှၢခိကျိုဉ်စု

ဒ်ကျိုဉ်စုဟဲန့ၣ်တၢ်နီၤလီၤဖိခိၣ်တၢ်ဆှၢခိကျိုဉ်စုတဖၣ်

ကျိုဉ်စုတၢ်မၤစၢ်အတၢ်ပညိၣ်လီၤတၢ်လီၤဆဲး

- Lump sum – တၢ်တယၢ်လီၤစ့ဒီးကိၢ်လိာ်

တၢ်နီၤလီၤတၢ်လၢာ်ဘျုးလၢာ်စ့အတၢ်ပဆှၢရဲၣ်ကျဲၤတဖၣ်

- တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့,တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့,ဒီးပျၢဂ့ၢ်ဝီတၢ်တိၤစၢ်မၤစၢ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ်လၢဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤအီၤလၢကီၢ်ဖဲၣ်တဖၣ်န့ၣ်ကဘၣ်ဖိးမံဒီးကျိုဉ်စုတၢ်မၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ်အတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်
- တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢဟ့ၣ်အတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်

လီၢ်ခါၣ်သးကိၢ်ပဒိၣ်ဟ့ၣ်လီၤကျိုဉ်စုတၢ်မၤစၢ်

- လီၢ်ခါၣ်သးကိၢ်ပဒိၣ်ဟ့ၣ်လီၤမၤစၢ်ကိၢ်ဖဲၣ်တဖၣ်လၢကဆိၣ်ထွဲနီၣ်ဝံၣ်ခံတၢ်သ့တၢ်စွဲတၢ်လၢာ်ဘျုးလၢာ်စ့တဖၣ်
 - ပျၢနီၢ်တဂၤကျိုဉ်စုတၢ်ဟဲန့ၣ်
 - ပျၢနီၢ်တဂၤခိၣ်တယၢ်တၢ်လိာ်အဖိခိၣ်ကျိုဉ်စုတၢ်ဟဲန့ၣ်

တၢ်နီၤလီၤခိၣ်သွဲၣ်ကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်ဒီးတၢ်ထီၣ်ယူတၢ်တီၤပတီၢ်တုၤသိးထံသိး

တၢ်နီၤဟ့ၣ်လီၤတၢ်ထၢတၢ်ခိၣ်သွဲၣ်စိကမီၤခွဲးတဖၣ်ဆူကီၢ်စဲၣ်ပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်(အဒိ-နီၢ်တၢ်ကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်အခိၣ်,မုၢ်ကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၣ်အခိၣ်,ဒီးတၢ်ဆါတၢ်ပွၤတဖၣ်အခိၣ်).

- ထံကီၢ်ပဒိၣ်ကၤယၢၢ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ခိၣ်သွဲၣ်,ဒီးခိၣ်သွဲၣ်အတီၤပတီၢ်
- ကီၢ်စဲၣ်တဖၣ်အပူၤကျိၣ်စ့အတၢ်လီၤဆိလၢအိၣ်ထီၣ်ဝဲသ့တဖၣ်

လီၢ်ခၢၣ်သးဖီၣ်ယၢၢ်တၢ်ထၢတၢ်ခိၣ်သွဲၣ်,ရဲၣ်ကျဲၤနီၤကၤအါက့ၤဆူကီၢ်စဲၣ်ပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်(ဒီးသန့ၤထီၣ်သးလၢတၢ်ဟဲန့ၣ်အဖီခိၣ်နီၤဖးလီၤဝဲ)

- တၢ်ခိၣ်သွဲၣ်အကလုာ်လီၤဆိတဖၣ်တၢ်ပၢ်ပနီၢ်ယၢၢ်အခိၣ်လၢတၢ်ကနၢ်ပၢ်အီၤတမံၤယီ
- တၢ်ဟ့ၣ်လီၤကျိၣ်စ့လၢတၢ်ထီၣ်ယူတၢ်တီၤပတီၢ်တုၤသိးအဂီၢ်

လီၢ်ခၢၣ်သးဖီၣ်ယၢၢ်တၢ်ထၢတၢ်ခိၣ်သွဲၣ်,တၢ်နီၤလီၤက့ၤဆူကီၢ်စဲၣ်တဖၣ်အိၣ်တုၤသိးထံသိးခိၣ်ဖျိလၢပှၤနီၢ်တၢ်တၢ်ဟဲန့ၣ်ဖီခိၣ်

- ပှၤနီၢ်တၢ်ကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ယူယီၣ်လီၤပလိၣ်ဒီးထံကီၢ်ဒီးတဘျီအတၢ်ထီၣ်ယူန့ၣ်လီၤ.

ကျိုဉ်စုတၢ်မၤစၢထီရီု

ကျိုဉ်စုတၢ်မၤစၢထီရီု

တၢ်နီုလီုကျိုဉ်စုတၢ်ဟဲန့ၣ်ဒီးသန့ထီၣ်သး
လၢတၢ်လိာ်ဒီးကျိုဉ်စုဟဲန့ၣ်ဆံးအါ
အဖီခိၣ်တၢ်စူးကါတၢ်အကျိအကျဲအံၤစး
ထီၣ်ဝဲဝဲ ၂၀၁၅-၂၀၁၆

တၢ်နီုလီုအကျိအကျဲ(တၢ်ခံကွၢ်စီကွၢ်ကံၢ်ဂီၤ)

ဟီၣ်ခိၣ်အလံာ်အထီ
ကမ္ဘာ်နီၣ်ဂံၢ်
တၢ်ဖျိတၢ်ယုအမျှးကယု

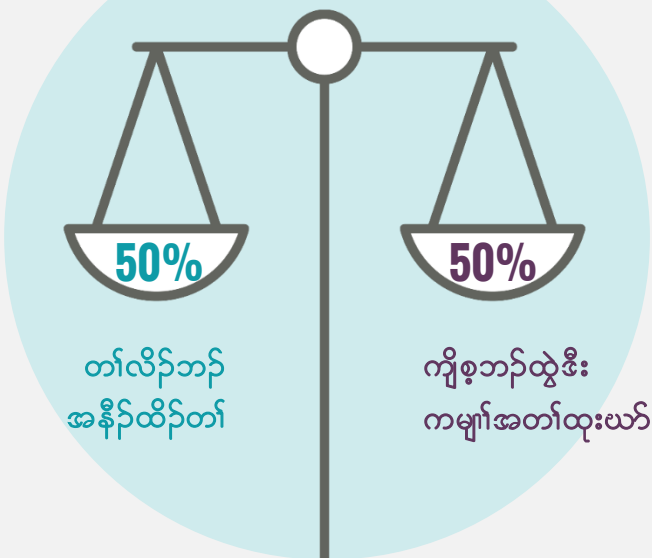
တၢ်ထၢတၢ်အခါလၢပျၢနီၣ်တက
ကျိုဉ်စုဟဲန့ၣ်ဒီးတၢ်ပျၢနီၣ်ဂံၢ်မျှးကယု
ပျၢနီၣ်တက(GDP)

ဟံပနီၣ်ယၢနီၣ်ထီၣ်ဒ်လိာ်ဝဲအဖီခိၣ်

ကျိုဉ်စုတၢ်ဖီၣ်သး

ကိုယ်ပယ်ပူးဆာကတိာ် ခဲအံၤကျိၣ်စ့ဂ့ၢ်ဝီတၢ်ပၤဆှၢ ရဲၣ်ကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်

တၢ်နီၤလီၤအကျိၣ်အကျဲ(တၢ်အတယၢ်)

ကျိၣ်စ့တၢ်မၤစၢၤထီၣ်ရီၤ

- အပူၤကွံၣ်(ကျိၣ်စ့အလိၣ်)
- စးထီၣ်လၢ ၂၀၁၅- ၂၀၁၆ဒီးသန့ၤဝဲတၢ်ထီၣ်စးအကျိၣ်အကျဲ,ဘၣ်ဆၣ် စူးကါဒၣ်လၢစ့အါထီၣ်ဂံၢ်ဘါအဖီခိၣ်န့ၣ်လီၤ.
 - ကိာ်စၢၤဖျိၣ်အစ့တိာ်ကျဲၤအပူၤပာ်ဖျါဝဲ တၢ်ပာ်ဖျိၣ်ကျိၣ်စ့တၢ်မၤစၢၤလၢ ကနီၤဟ့ၣ်လီၤဆူကိာ်စၢၤဒီးကိာ်ခိၣ်တဖၣ်အဂီၢ်
 - နီၣ်ထီၣ်တၢ်ပာ်ပနီၣ်ဒီးသန့ၤထီၣ်သးလၢတၢ်လိၣ်ဘၣ်အဖီခိၣ်
 - နီၣ်ထီၣ်တၢ်ပာ်ပနီၣ်အီၤလၢကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၣ်ယံးဝဲအဖီခိၣ်
 - တၢ်ပာ်ဖျါဘၣ်ထွဲကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်တၢ်နီၤလီၤ

တၢ်စူးကါနီၣ်ထီၣ်

- တၢ်ပာ်ပနီၣ်နီၣ်ထီၣ်ဒီးသန့ၤထီၣ်သးလၢတၢ်လိၣ်ဘၣ်အဖီခိၣ်
 - ကိာ်စၢၤဒီးကိာ်ခိၣ်တဖၣ်အထံဖိကိာ်ဖီခိၣ်ဂံၢ်
 - ကိာ်စၢၤဒီးကိာ်ခိၣ်တဖၣ်တၢ်ဖျိၣ်တၢ်ယၢ်အတၢ်ဒုးန့ၣ်
 - ကိာ်စၢၤဒီးကိာ်ခိၣ်တဖၣ်အဟီၣ်ခိၣ်အလဲၢ်အထီ
- နီၣ်ထီၣ်တၢ်ပာ်ပနီၣ်အီၤကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၣ်ယံးဝဲအဖီခိၣ်
 - ကိာ်စၢၤဒီးကိာ်ခိၣ်ပူၤပူၤနီၣ်တၢ်ကွံၣ်ဒ်ဖံၣ်
 - ကိာ်စၢၤဒီးကိာ်ခိၣ်ပူၤ ကမ္ဗၢၢ်လၢပူၤပူၤနီၣ်ဂံၢ်အမူးကယၤ
 - ကိာ်စၢၤဒီးကိာ်ခိၣ်ပူၤ တၢ်ထၢန့ၣ်ပူၤနီၣ်တၢ်ဟဲန့ၣ်အခိ
- တၢ်ထီၣ်ဃုတၢ်တီၢ်ပတီၢ်တုၤသိးထဲသိး

တၢ်နီၤလီၤကျိၣ်စ့တၢ်မၤစၢၤထီၣ်ရီၤ

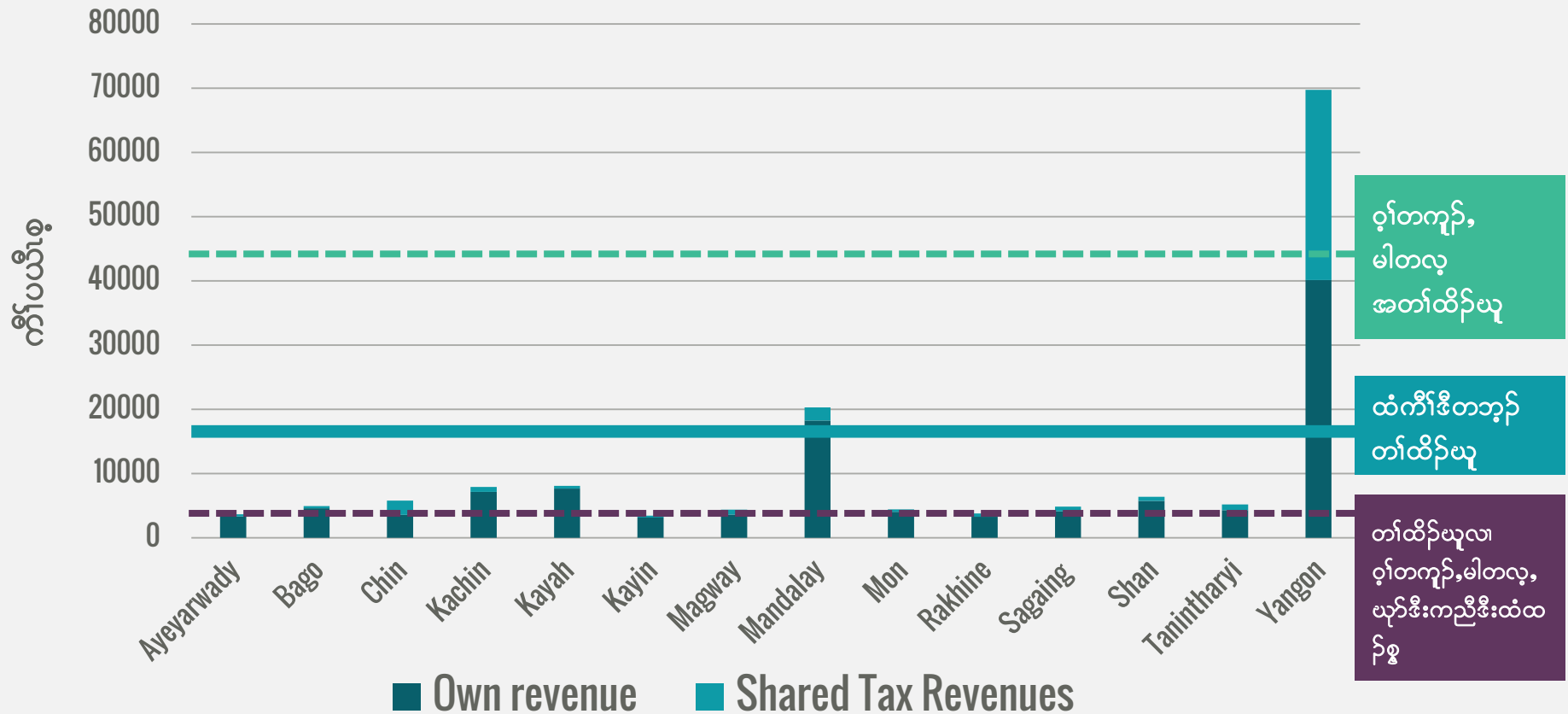
- လၢအပူၤကွၢ်တၢ်နီၤလီၤကျိၣ်စ့တၢ်မၤစၢၤထီၣ်ရီၤန့ၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါအီၤလၢ”တၢ်မၤစၢၤစ့လိၣ်”န့ၣ်လီၤ
 - ကီၢ်ခိၣ်ဒီးကီၢ်ဖဲၣ်တီၣ်ထီၣ်ဝဲဒီးတနံၣ်စ့တီၢ်ကျဲၤန့ၣ်ဘၣ်တၢ်သမံၤသမိးအီၤလၢကီၢ်စၢၤဖျိၣ်ပဒိၣ်ဝံၤ, တၢ်ဟံၣ်လီၤတၢ်ဆၢတဲာ်လၢကီၢ်ခိၣ်ဒီးကီၢ်ဖဲၣ်တဘျီစ့ၣ်စ့ၣ်
 - တၢ်ထီၣ်တယးလီၤကျိၣ်စ့လိၣ်ဝဲလီၤလၢတဖၣ်န့ၣ်တၢ်ကမၤလီၤတံၢ်(offset) အီၤန့ၣ်လီၤ.
- စးထီၣ်လၢ ၂၀၁၅-၂၀၁၆နံၣ်တၢ်စးထီၣ်စူးကါဝဲတၢ်ထီၣ်တၢ်ဒူးအကျိၤအကျဲတဆိဘၣ်တဆိ.
 - ၂၀၁၅-၂၀၁၆တၢ်စးထီၣ်စူးကါနီၣ်ထီၣ်
 - ကီၢ်ဖဲၣ်ဒီးကီၢ်ခိၣ်တဖၣ်အထံဖိကီၢ်ဖိနီၣ်ဂံၢ်,တၢ်ဖျိၣ်တၢ်ယၢ်အတၢ်ဒူးနဲၣ်,ပှၤနီၣ်တဂၤကွၢ်ဒိၣ်ဖဲၣ်
- ၂၀၁၆-၂၀၁၇နံၣ်တၢ်ဘျီဘၣ်မၤပျဲၤထီၣ်တၢ်ဟံၣ်ပနီၣ်နီၣ်ထီၣ်တဖၣ်
 - ကီၢ်ဖဲၣ်ဒီးကီၢ်ခိၣ်ပူၤတဖၣ်အဟီၣ်ခိၣ်အလဲၢ်အထီၣ်,
 - ပှၤနီၣ်ဂံၢ်နီၣ်ဒူးအဖီခိၣ်ပူၤပူၤဝုၤပူၤကမ္ပၢၢ်နီၣ်ဂံၢ်အမျးကယၤ,တၢ်ထၢန့ၢ်ပှၤနီၣ်တဂၤတၢ်ဟဲန့ၣ်အခိ
- တၢ်ထီၣ်ဒူးအကျိၤအကျဲဝဲအံၤတၢ်ကစူးကါအီၤထဲၣ်လၢတၢ်မၤအါထီၣ်တနံၣ်တဘျီ

တၢ်နီၤလီၤကျိၣ်စ့တၢ်မၤစၢၤထီၣ်ရီၤ

- တၢ်ထၢန့ၢ်ကျိၣ်စ့တၢ်ပၤပျၢနီၢ်တၢ်မၤစ့တၢ်ဟဲန့ၢ်အဖီခိၣ်ကီၢ်စဲၣ်ဒီးကီၢ်ခိၣ်တဖၣ်အဘၣ်စၢၤတၢ်လီၤဆီအိၣ်ဝဲလဲၣ်လဲၣ်ကွၢ်ကွၢ်န့ၣ်လီၤ.
- “တၢ်လိၣ်ဒီးကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၢ်ဂံၢ်ဘၢ” အတၢ်လီၤဆီလၢကီၢ်ခိၣ်ဒီးကီၢ်စဲၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်တမ့ၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်မၤပျဲထီၣ်ဝဲန့ၢ်ဘၣ်.
- ကီၢ်စဲၣ်ဒီးကီၢ်ခိၣ်တဖၣ်တနီၤလၢအိၣ်ဒီးထံဖိကီၢ်ဖိနီၣ်ဂံၢ်ဒီးတၢ်ဖျိၣ်တၢ်ယၢ်အတၢ်ဒုးန့ၣ်ဒ်သိးလိာ်အသးဘၣ်ဆၣ်ထီၣ်လိၣ်ဘၣ်ကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၢ်ဒီးတၢ်လၢာ်ဘျီၣ်လၢစ့တဖၣ်အပတီၢ်လီၤဆီလိာ်အသးန့ၣ်လီၤ.
- ကီၢ်စဲၣ်ဒီးကီၢ်ခိၣ်တဖၣ်တနီၤလၢအိၣ်ဒီးထံဖိကီၢ်ဖိနီၣ်ဂံၢ်အါဒီးတၢ်ဒုးန့ၣ်တၢ်ဖျိၣ်တၢ်ယၢ်စ့ၢ်ကိးအါဝဲတဖၣ်န့ၣ်ကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၢ်ဒီးတၢ်သူတၢ်စ့တၢ်လၢာ်ဘျီၣ်လၢစ့တဖၣ်ဒ်လီၤ.
- “တၢ်လိၣ်ဘၣ်” နီၣ်ထီၣ်(၂)
ခါလၢကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၢ်ဒီးတၢ်လၢာ်ဘျီၣ်လၢစ့အပတီၢ်တဖၣ်တဘၣ်ထွဲဘၣ်ဃးလိာ်အသးဘၣ်.
- ပျၢနီၢ်တၢ်မၤစ့တၢ်ဟဲန့ၢ်ခဲလၢဟ်ဖျိၣ်န့ၣ်အတၢ်လီၤဆီအိၣ်ဝဲအါခိၣ်မးလၢကီၢ်စဲၣ်ဒီးကီၢ်ခိၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

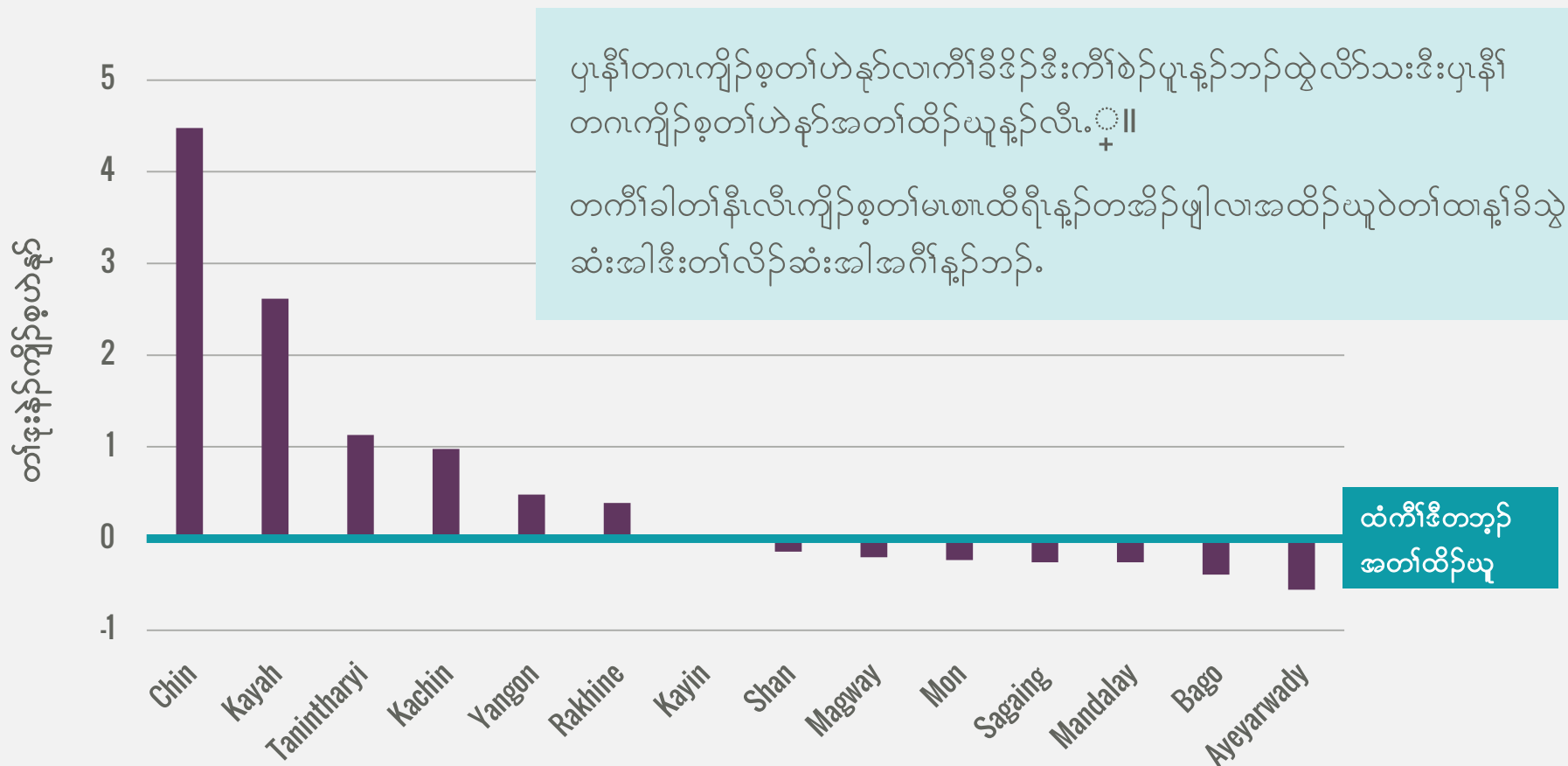
တၢ်ထိၣ်ဃုၤကီၢ်စၢ်ဒီးကီၢ်ခိၣ်ဃုၤဃုၤနီၢ်တၢ်ကၤ ကျိၣ်စ့ဟဲန့ၢ်အတၢ်လီၤဆိသ့ၣ်တဖၣ်

၂၀၁၆-၂၀၁၇ကျိၣ်စ့န့ၣ်

ကော်မရှင်ဒီဂရီဒီဂရီပျာပျာနီတကကျိန်စွတ်တဟဲအတင်ဒုးနဲ

၂၀၁၆-၂၀၁၇ကျိန်စွတ်

တၢ်စၢ်ဖှိၣ်က့ၤ နီၣ်ဝံၣ်ခံ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ သ့ၣ်တဖၣ်

- တၢ်ထီၣ်ယူတၢ်တီၤပတီၢ်တုၤသိးအသနၢ်လၢဖဲၣ်ဒၣ်ရၢၣ်သနူတခါအပူၤန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲၣ်သိးကီၢ်ဖဲၣ်ဒီးကီၢ်ခီၣ်အပတီၢ်ပဒိၣ်တဖၣ်အတၢ်ဆိၣ်ထွဲကမ့ၢ်တၢ်ဖံးတၢ်မၤတဖၣ်အဖီခိၣ်ကထီၣ်သၤသြီၤဝဲၣ်ဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ဝီဒီးခိၣ်သ့တၢ်ဟဲန့ၣ်တဖၣ်ကသ့ဝဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- ကီၢ်ပယီၤပူၤတၢ်တၢ်ဆှၢခီၣ်ကျိၣ်စ့လၢအဖဲသိးဝဲတဖၣ်မ့ၢ်ဝဲပုၤတဝၢတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်ကျိၣ်စ့,တၢ်နီၤဟ့ၣ်ခိၣ်သ့ကျိၣ်စ့(တၢ်မၤပနံၣ်တၢ်ကၤအခိၣ်ဒီးတၢ်ဖိတၢ်လံၤလီၤဆိတဖၣ်အခိၣ်,ကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်အခိၣ်,ဒီးတၢ်ဖဲပနီၣ်အခိၣ်),ဒီးကျိၣ်စ့တၢ်မၤစၢၤထီၣ်ရီၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- ကီၢ်ပယီၤပူၤတၢ်နီၤလီၤကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်တဖၣ်ဒီးသနူထီၣ်အသးလၢဂံၢ်ခိၣ်ထံးကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၣ်တဖၣ်အသိကီၢ်ဖဲၣ်ဒီးကီၢ်ခီၣ်တဖၣ်အပူၤကျိၣ်စ့အတၢ်လီၤဆိအိၣ်အါထီၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.
- လၢတၢ်ဂ့ၢ်တခါအဖီခိၣ်,တၢ်ကျဲၤပၢၤလီၤကျိၣ်စ့တၢ်မၤစၢၤန့ၣ်ဒ်သိးကထီၣ်ယူက့ၤကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်အတၢ်လီၤဆိတဖၣ်ကသ့ဝဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.ဘၣ်ဆၣ်လၢတၢ်စူးကါသူအီၤနီၢ်ကီၢ်န့ၣ်တၢ်မၤတကဲထီၣ်ဘၣ်,ဒီးလၢကီၢ်ပယီၤအပူၤကီၢ်ဖဲၣ်ဒီးကီၢ်ခီၣ်တဖၣ်န့ၣ်ကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၣ်အတၢ်လီၤဆိအိၣ်ဒီးအါမးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂၤလိ

အပတီၢ်

ကွၢ်ကဒါက့ၤတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဘၣ်ဃးကျိၣ်စ့တၢ်မၤစၢၤတဖၣ်
ဒီးတၢ်ဆှၢ်ခိကျိၣ်စ့တဖၣ်

အပတီၢ်

ကရူၢ်တၢ်တၢ်ပီၣ်တဲသကိး(၁၅မံးနံး)

လၢတၢ်ဒုးလိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်တၢ်ထီၣ်ယုတၢ်တီၤပတီၢ်တုၤသိးထဲသိးသနူတခါအဂီၢ်
တၢ်ကဟံန့ၢ်ကီၢ်စဲၣ်လၢကျိၣ်စ့ဟဲန့ၢ်အိၣ်ဒီးဟ့ၣ်လီၤက့ၤဆူကီၢ်စဲၣ်လၢကျိၣ်စ့ဟဲစ့
န့ၣ်ကြးကစီဒီဒါ.

အပတီၢ်

ကရူၢ်တၢ်ဟံဖျါ(၁၀မံးနံး)

ယုထၢထီၣ်ခၢၣ်စးတဂၤကရူၢ်အကျါလၢကဟံဖျါထီၣ်တၢ်အဂီၢ်

အဆင့် ၄

၄

ဖန်တီးမှုရည်ရွယ်ချက်စုံလင်စွာ နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးဖြင့်

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

The Asia Foundation

လံာ်သိင်ညိင်အံးဘၣ်တၢ်ရဲၣ်ကျဲးကွဲးထုးထီၣ်အီၤလၢ

အ့ၣ်ရီၣ်ဖိၣ်ဒုၣ်ရၢၣ်ဒီးပှၤသ့ပှၤဘၣ် Paul A. R. Hobson ယုၣ်ဒီး
ပှၤအမံၤအိၣ်ဖျါလၢလံာ်တဖၣ်

Matthew Arnold
Nicola Williams
Lea Lybecker
Kyaw Myo Oo

လံာ်သိင်ညိင်အံးဘၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤအီၤလၢကီၢ်အမဲရကၤ
ထံဖိကီၢ်ဖိကၢၣ်ခိဖျိကီၢ်အမဲရကၤထံဂုၤကီၢ်ဂၤတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသိထီၣ်
ကရၢန့ၣ်လီၤတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤပၤယုၣ်လၢလံာ်သိင်ညိင်အပူၤတဖၣ်
မ့ၢ်ဝဲအ့ၣ်ရီၣ်ဖိၣ်ဒုၣ်ရၢၣ်အတၢ်ပၤသးဒီးတမ့ၢ်လၢခၢၣ်စးဝဲကီၢ်အမဲ
ရကၤထံဂုၤကီၢ်ဂၤတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသိထီၣ်ကရၢ(မ့တမ့ၢ်)အမဲရကၤ
ကီၢ်စၢၤဖျိၣ်ပဒိၣ်အတၢ်ထံၣ်တၢ်ပၤသးဘၣ်.

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

ဝီရိယသုတ်တဖန်လှ လံာ်တၢ်မၤလိအံၤအပူၤ

ကျိၣ်စ့တၢ်ဘၣ်ဘျူးအထိးနီၤတဖန်

ပျၤတၢ်ဂၤစုၣ်စုၣ်ကဘၣ်ဟ့ၣ်ဝဲခိသ့ဒီးပျၤတၢ်ဂၤစုၣ်စုၣ်အတၢ်ဘၣ်ဘျူး
ဘၣ်ဖျိၣ်အဘၣ်စၢၤတၢ်လီၤဆီလိာ်သး

တၢ်ဟ့ၣ်လီၤစ့လၢတၢ်ထီၣ်ယူတၢ်တီၤပတီၢ်တုၤသိးထဲသိး

ကျိၣ်စ့တၢ်ဟ့ၣ်လီၤလၢဖဲၣ်ဒရၢၣ်ကီၢ်ပဒိၣ်ဆူကီၢ်ဖဲၣ်ပဒိၣ်တဖန်အဂီၢ်ဒ်သိး
ကထီၣ်ယူကျဲၤဘၣ်ဝဲကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၣ်ဒီးတၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤ
အတၢ်လၢာ်ဘျုးလၢာ်စ့လၢတၢ်တထဲသိးတုၤသိးသ့ၣ်တဖန်န့ၣ်လီၤ။

တၢ်ဒီးလဲလီၤဘၣ်ထွဲန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤတဖန်

ခိသ့ကျိၣ်စ့ခဲလၢာ်အထိးနီၤတၢ်လၢာ်ဘျုးလၢာ်စ့ဘၣ်ထွဲပၣ်ယုၣ်တၢ်ထုး
ထီၣ်န့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤအပူၤ,တၢ်ကွၢ်ထွဲခိၣ်ယၢၤန့ၣ်ဆၢၣ်အပူၤဒီး
တၢ်ဘၣ်လိးက့ၤစ့အိၣ်လိးအပူၤ,ဒီးတၢ်အဂုၢ်အဂၤသ့ၣ်တဖန်န့ၣ်လီၤ။

တၢ်ဟံးန့ၣ်မူဒါဘၣ်ထွဲန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤ

တၢ်ပဘၣ်တၢ်အကစၢ်ဒီးတၢ်ပဆၢၣ်ရဲၣ်ကျဲၤန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤတဖန်။

လံာ်တၢ်မၤလိကျၢ်ဘၢဝဲ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤသ့ၣ်တဖၣ်

- ၁ ဘၣ်ထွဲတၢ်ထုးထီၣ်ကွံာ်န့ၣ်ဆၢတၢ်အိၣ်ယၤတဖၣ်န့ၣ်အိၣ်လၢတၢ်လီၤဖဲလဲၣ်
- ၂ တၢ်ဟံးန့ၢ်မူဒါဘၣ်ယးန့ၣ်ဆၢတၢ်အိၣ်ယၤန့ၣ်ကျဲယုထၢသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်မနုၤလဲၣ်
- ၃ တၢ်နီၤလီၤခိသ့ၣ်ကျိၣ်စ့သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ထွဲတၢ်ဒီးန့ၢ်အီၤလၢန့ၣ်ဆၢတၢ်အိၣ်ယၤန့ၣ်ကျဲယုထၢတဖၣ်အိၣ်မနုၤလဲၣ်
- ၄ တၢ်ဒီးန့ၢ်ခိသ့ၣ်ကျိၣ်စ့လၢန့ၣ်ဆၢတၢ်အိၣ်ယၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်မၤဘၣ်ဒိက့ၤကျိၣ်စ့တၢ်ဘၣ်ဘျုးအထိးနါတဖၣ်ဖဲလဲၣ်
- ၅ ဘၣ်ထွဲန့ၣ်ဆၢတၢ်အိၣ်ယၤခိသ့ၣ်ကျိၣ်စ့တၢ်တထဲသီးတုၤသီးတၢ်ပိာ်ထွဲထီၣ်အခံတဖၣ်

နုဆာၣ်တၢ်အိၣ်ယၢသ့ၣ်တဖၣ်လၢကီၢ်ပယီၤပူၤ

- တၢ်ခူၣ်ထုးထီၣ်နုဆာၣ်တၢ်အိၣ်ယၢန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ကီၢ်ပယီၤအမ့ၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်ဂံၢ်ဘၢခိၣ်သ့ၣ်တခါန့ၣ်လီၤ.
- ဖဲၤ၂၀၁၂-၂၀၁၃န့ၣ်ကီၢ်ပယီၤအပနံၣ်ဟးထီၣ်ဆူတၢ်ချၢသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဘူးထီၣ်ဝဲလၢ(၇၀)မျးကယၤဃာ်ဃာ်အိၣ်ဟဲဝဲဒၣ်လၢနုဆာၣ်ကံၤသဝံ,စၢ်ပူၤထးပူၤ,ဒီးသ့ၣ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- နုဆာၣ်ကံၤသဝံန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ကီၢ်ပယီၤအပနံၣ်ဟးထီၣ်အခိၣ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.ဖဲၤ၂၀၁၇-၂၀၁၈န့ၣ်ပနံၣ်ဟးထီၣ်ဆူတၢ်ချၢအိၣ်ဝဲ(၅၀)မျးကယၤဒီးကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်လီၤဝဲအမဲရကၣ်ဒီလၣ်အကကွၢ်၃,၁၀၀န့ၣ်လီၤ.
- ဖဲတၢ်မုၢ်တၢ်ခူၣ်တၢ်ထံၣ်လိာ်စံးကတိၤတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အပူၤနုဆာၣ်တၢ်အိၣ်ယၢန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ဝီအခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်ကဘၣ်စံးကတိၤအီၤန့ၣ်လီၤ.ဖဲၣ်ဒရၢၣ်သန့မ့ၢ်ဂ့ၤ,မ့ၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ဒီးပုၤဂ့ၢ်ဝီသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ဝီသ့ၣ်တဖၣ်လၢအဘၣ်ထွဲဘျးစဲလိာ်အသးန့ၣ်လီၤ.
- ကျဲသ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်ကမၤဂ့ၤထီၣ်တၢ်ပၤဆၢနုဆာၣ်တၢ်အိၣ်ယၢဒီးတၢ်နီၤလီၤတၢ်ဘၣ်ဘျးတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢအဘၣ်ထွဲဒီးဖိလံစံၣ်ဂ့ၢ်ဝီဒီးတၢ်ဆိတလဲဘျီဘၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

နဲ့ဆာဉ်တၢ်အိဉ်ယၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢကီၢ်ပယီၤပူၤ

- ၂၀၁၅ကီၢ်ပယီၤစၢ်ပူၤထးပူၤသဲးစးတၢ်ဘျၢန့ၣ်မ့ၢ်အဘျီဘၣ်က့ၤဝဲၣ်၁၉၉၄စၢ်ပူၤထးပူၤသဲးစးတၢ်ဘျၢသ့ၣ်တဖၣ် (ဘျီဘျီကရၢသဲးစးနီၣ်ဂံၢ်၈/၉၄)န့ၣ်လီၤတၢ်ကွဲးပၢ်လီၤသဲးစးတၢ်ဘျၢအံၤဆၢကတီၢ်ယံၣ်ဝဲၣ်ဒၣ် ခီဖျိတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲအိဉ်ဝဲၣ်လၢတၢ်ဘျီဘၣ်ဆိတၢ်မၤဒီးတၢ်ကွဲးပၢ်လီၤတၢ်မၤကျဲတၢ်ဘျၢသ့ၣ်တဖၣ်အယံၣ်န့ၣ်လီၤ.
- ထံကီၢ်ပၤဘၣ်မုၢ်ကျိၤဝဲၣ်ကွၢ်တၢ်ဖဲးတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ယုန့ၣ်ဝဲပဒိဉ်ကျိဉ်စ့တၢ်ဟဲန့ၣ်အခိဉ်သ့ၣ်အဂီၢ်(၅၀ မျးကယၤ)န့ၣ်လီၤ.အါတက့ၢ်တၢ်ဟဲန့ၣ်တဖၣ်အံၤအိဉ်ဟဲဝဲလၢတၢ်ထုးထီဉ်တၢ်အိဉ်ယၤသ့ၣ် တဖၣ်လၢပဒိဉ်အခၢဉ်စးန့ၣ်လီၤ.ကီၢ်ပယီၤရှၢနီၣ်ဒီးကံၤသဝံတၢ်ဖဲးတၢ်မၤ(MOGE),ကီၢ်ပယီၤလၢၢ်လုာ် ဒိဉ်ပူၤဒိဉ်တၢ်ဖဲးတၢ်မၤ(MGE),ဒီးကီၢ်ပယီၤသ့ၣ်တၢ်ဖဲးတၢ်မၤ(MTE)တဖၣ်အံၤမ့ၢ်ဝဲထံကီၢ်ပၤဘၣ် မုၢ်ကျိၤဝဲၣ်ကွၢ်တၢ်ဖဲးတၢ်မၤ(SEEs)အဒိဉ်ကတၢ်ဒီးအဂီၢ်အဘါဆူဉ်ကတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အကျါတနီၤန့ၣ်လီၤ.
- ကီၢ်ပယီၤန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဟီဉ်ခိဉ်ဒီးဘၣ်န့ဆၢဉ်တၢ်အိဉ်ယၤ,တၢ်ဖဲးတၢ်မၤဒီးတၢ်အိဉ်ဖျိဖျိဖျါဖျါကရၢတဖုအံၤ(Extractive Industries Transparency Initiative -EITI)အကရၢဖိသ့ၣ်တဖၣ်အကျါတဘျီဒီးဖဲတၢ်ထုး ထီဉ်န့ဆၢဉ်တၢ်အိဉ်ယၤကတီၢ်တၢ်အုဉ်ကီၤဟံမူဒါဒီးတၢ်အိဉ်ဖျိဖျိဖျါဖျါအဂီၢ်ဟူးဂဲၤမၤဂ့ၤထီဉ်စ့ၢ်ကီၢ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

၂၀၀၈ဂ်ဒ်ထံးတၢ်ဘျၢသဲစးခိၣ်သ့ၣ်,အဆၢ(၃၇)

၃၇.ထံကီၢ်အံၤန့ၣ်-

(က)ထံကီၢ်အံၤန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲကယဲၣ်ထံကီၢ်အပူၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခိၣ်ဖိလၢ,ထံဖိခိၣ်ဖိလၢ,ကလံၤ,မူကယၢအပူၤတၢ်ထူးတၢ်တီးသ့ၣ်တဖၣ်ခဲလၢအကစၢ်လီၤ.

(ခ)ထံကီၢ်ပၤဘၣ်ဝဲန့ၣ်တၢ်အိၣ်ယၢဖိးတၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်ခဲလၢအဖိခိၣ်ပုၤမၤမ့ၢ်ကျိၤဝဲကွၢ်တဖၣ်မ့ၢ်ထူးထီၣ်ဝဲန့ၣ်လၢတၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲပၤဆျၢကွၢ်အီၤအဂီၢ်ကဘၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်သဲစးတၢ်ဘျၢန့ၣ်လီၤ.

(ဂ)ထံဖိကီၢ်ဖိတၢ်အိၣ်ယၢခွဲးယၢ,တၢ်န့ၣ်သါခွဲးယၢ,နီၢ်ကစၢ်တၢ်မၤခွဲးယၢ,တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်အသိးတၢ်ပၤဘၣ်နီၢ်ကစၢ်အတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ကဘၣ်ဟ့ၣ်မၤတၢ်မၤခွဲးယၢဖိတၢ်သိၣ်တၢ်သိးအသိးန့ၣ်လီၤ.

ဝဲ ၂၀၀၈ဂ်ဒ်ထံးတၢ်ဘျၢသဲစးခိၣ်သ့ၣ်ကွဲးဟ်လီၤကီၢ်စၢ်ဖျိၣ်အပဒိၣ်န့ၢ်ပၤဘၣ်န့ၣ်တၢ်အိၣ်ယၢသ့ၣ်တဖၣ်သန့ကတၢ်မၤအါထီၣ်တၢ်နီၤလီၤကျိၣ်စုဟဲန့ၣ်လၢန့ၣ်တၢ်အိၣ်ယၢတဖၣ်အဖိခိၣ်လၢကီၢ်စၢ်ဖျိၣ်ဒီးကီၢ်စဲၣ်ဒီးကီၢ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဘၣ်စၢၤတၢ်ဒိသဖၢယၢ်အီၤတအိၣ်ဝဲဒၣ်ဘၣ်.

၂၀၀၈ကံခိၣ်ထံးတၢ်ဘျၢသဲးခိၣ်သ့ၣ်တၢ်ရဲၣ်လီၤကျဲၤလီၤ(၅)

တၢ်ရဲၣ်လီၤကျဲၤလီၤ-၅

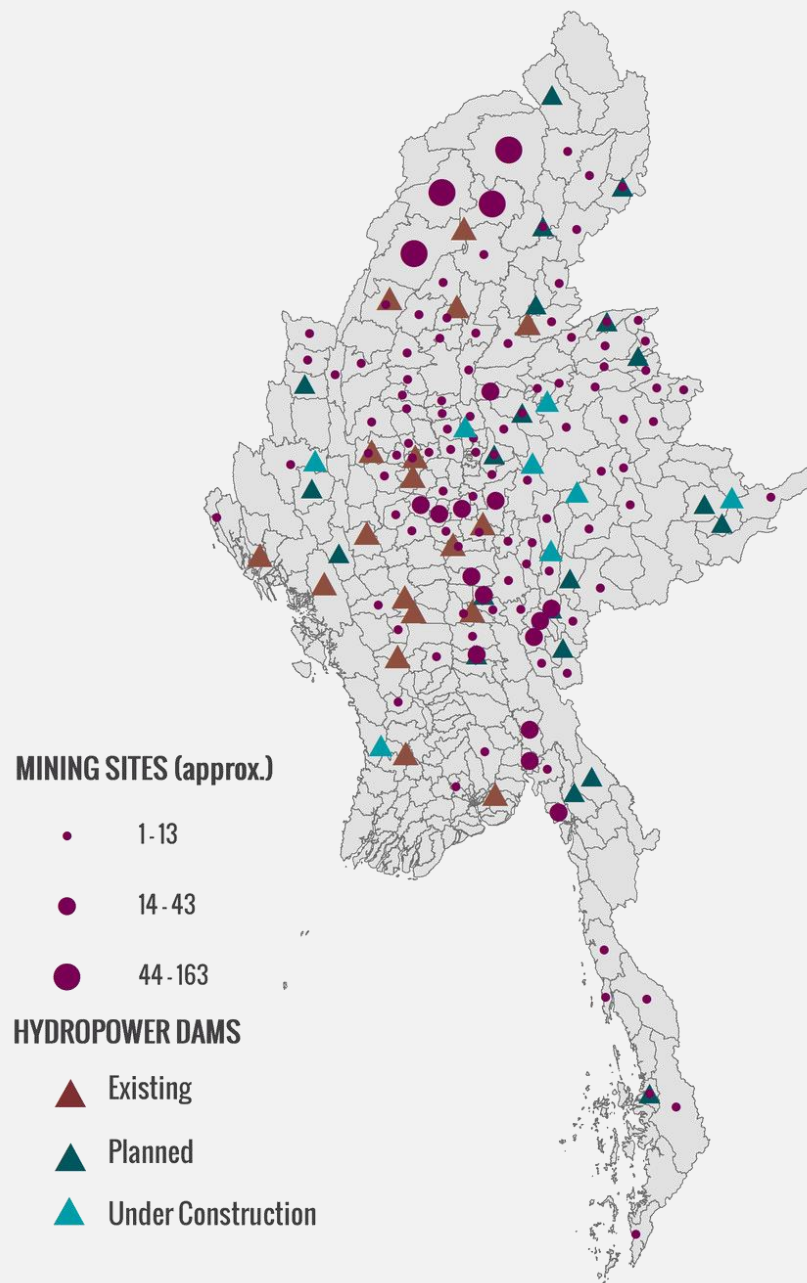
၂၉. နီၤကီၢ်စၢ်ဖျိၣ်ကွဲးပၤလီၤသဲးတၢ်ဘျၢအိၣ်ဝဲအသိးကီၢ်စၢ်ဖျိၣ်မ့တမ့ၢ်ကီၢ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အပူၤဘၣ်ဃး
ကံသဝံးဒီးရၣ်နီၣ်သိအခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်တၢ်ရဲၣ်ကျဲၤမၤအိၣ်ဝဲယၢ်အိၣ်ဝဲ.

၃၀. နီၤကီၢ်စၢ်ဖျိၣ်ကွဲးပၤလီၤသဲးတၢ်ဘျၢအိၣ်ဝဲအသိးကီၢ်စၢ်ဖျိၣ်မ့တမ့ၢ်ကီၢ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အပူၤဘၣ်ဃး
ဟီၣ်လၢပနံၣ်ဒီးစၢ်ပူၤထးပူၤအခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်တၢ်ရဲၣ်ကျဲၤမၤအိၣ်ဝဲယၢ်အိၣ်ဝဲ.

တၢ်ရဲၣ်လီၤကျဲၤလီၤ-၅. ပၤယုၣ်ဝဲဒီးတၢ်ပၤပနံၣ်န့ၢ်ကီၢ်စၢ်ဖျိၣ်ဒီးကီၢ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢကထာဝဲတၢ်ခိတၢ်သ့ၣ်ဘၣ်ဃး
ရၣ်နီၣ်သိဒီးကံသဝံသ့ၣ်တဖၣ်, ဟီၣ်လၢပနံၣ်ဒီးစၢ်ပူၤထးပူၤသ့ၣ်တဖၣ်နီၣ်စၢ်ဖျိၣ်အသဲးတၢ်ဘျၢသ့ၣ်တဖၣ်အသိးန့ၣ်လီၤ.
တၢ်ပၤဆှၢရဲၣ်ကျဲၤကျိၣ်စ့ၣ်ဝဲသ့ၣ်တဖၣ်လၢပဒိၣ်အဖွဲပူၤတဖုဒီးတဖုအဘၣ်စၢ်
အက့ၢ်အဂီၢ်အကလုာ်ဒ်သိးအံၤသ့ၣ်တဖၣ်အဖီခိၣ်မ့ၢ်တၢ်မၤအါထီၣ်န့ၢ်ကီၢ်စၢ်ဖျိၣ်ဒီးကီၢ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်
အိၣ်ဒီးအနီၢ်ကစၢ်အကျိၢ်အကျိၣ်စ့ၣ်ယဲၤန့ၣ်လီၤလၢတလိၣ်တၢ်ဘျၢဘၣ်က့ၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ဘျၢသဲးခိၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ဒ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ထုးထီၣ်န့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤ အတၢ်အိၣ်သး

- တၢ်တယုယီၤလိာ်သးအိၣ်အါမးဖဲတၢ်ဟ့ၣ်နီၤလီၤန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးတၢ်ထုးထီၣ်အီၤတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတဖၣ်လၢကီၢ်ပယီၤအကီၢ်ဖဲဒီးကီၢ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.
- စၢၢ်ပူၤထးပူၤတၢ်မၤလီၤသ့ၣ်တဖၣ်ခိၣ်ဖျိစးထၢၣ်လဲးတၢ်ဂီၤ(၂၀၁၆ နံၣ်)အဖီခိၣ်ပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢဒ်တၢ်ထီၣ်တယးအီၤအသိး, စကဲကီၢ်ခိၣ်အပူၤတၢ်ထုးထီၣ်စၢၢ်ထးတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအပတီၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲအအါကတၢ်ဒီးခိၣ်ကီၢ်ဖဲဒ်အပူၤတခါအစ့ၤကတၢ်န့ၣ်လီၤ.
- ထံကီၢ်အပူၤတၢ်တယုယီၤလီၤပလိာ်သးလၢတၢ်လီၤဟီၣ်ကဝီၤတၢ်သိးလိာ်သးဘၣ်သ့ၣ်အတဖၣ်အကျါအိၣ်ထီၣ်ဝဲအဖီခိၣ်တၢ်လိၣ်အိၣ်ထီၣ်လၢတၢ်ကသုးကျဲၤဝဲတၢ်ထီၣ်ယုတၢ်တီၤပတီၢ်တုၤသိးထဲသိးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢကမၤလီၤတၢ်က့ၤထံဖိကီၢ်ဖိကိးဂၤဒီးကဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဘျုးတၢ်ဖျိၣ်လၢထံကီၢ်အန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤထုးတီၤကသုးဝဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ကျဲယူထားသွပ်တဖန်လၢ န့ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢတၢ်မၤမူဒါကီၢ်

- ၁ ကီၢ်စၢဖျိၣ်ပဒိၣ်တၢ်ပၤဘၣ်တၢ်အကစၢ်ဒီးအတၢ်ပၤဆှၢရဲၣ်ကျဲၤ
- ၂ ကီၢ်စဲၣ်ဒီးကီၢ်ခိၣ်တၢ်ပၤဘၣ်တၢ်အကစၢ်ဒီးအတၢ်ပၤဆှၢရဲၣ်ကျဲၤ
- ၃ တၢ်ဟ့ၣ်နီၤလီၤ(ကီၢ်စဲၣ်/ ကီၢ်ခိၣ်ဒီးကီၢ်စၢဖျိၣ်)အတၢ်ပၤဘၣ်တၢ်အကစၢ်ဒီးတၢ်ပၤဆှၢရဲၣ်ကျဲၤ
ယုၣ်ဒီးကီၢ်စၢဖျိၣ်ပဒိၣ်
- ၄ တၢ်ဟ့ၣ်နီၤလီၤ(ကီၢ်စဲၣ်/ ကီၢ်ခိၣ်ဒီးကီၢ်စၢဖျိၣ်)အတၢ်ပၤဘၣ်တၢ်အကစၢ်ဒီးတၢ်ပၤဆှၢ
ရဲၣ်ကျဲၤယုၣ်ဒီးကီၢ်စဲၣ်ဒီးကီၢ်ခိၣ်အပဒိၣ်

ကျဲယူထားသောတဖန်လဲတင်နှီးလီးနဲ့ဆောင်တာ အိတ်ယူကျိပ်စုဟဲနင်အဂီၢ်

တင်နှီးလီးကျိပ်စုဟဲနင်လဲအတမ့ၢ်ကျဲလိလိဘၣ်

အဒိ-ကျိပ်စုတင်ဆိပ်ထွဲမၤစၢလၢကီၢ်စဲၣ်ဒီးကီၢ်ခိဒိၣ်တဖန်ကတုၤဘျီထီၣ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံး
တင်သုၣ်ထီၣ်တင်တိၣ်ကျဲတဖန်အဂီၢ်

တင်နှီးလီးကျိပ်စုဟဲနင်လဲကျဲလိလိ

- ကီၢ်စၢဖျိၣ်ပဒိၣ်ဆူကီၢ်စဲၣ်ဒီးကီၢ်ခိဒိၣ်တဖန်
- ကီၢ်စဲၣ်ဒီးကီၢ်ခိဒိၣ်တဖန်ဆူကီၢ်စဲၣ်ဒီးကီၢ်ခိဒိၣ်တဖန်
- ကီၢ်စဲၣ်ဒီးကီၢ်ခိဒိၣ်တဖန်ဆူကီၢ်စၢဖျိၣ်ပဒိၣ်

နဲ့ဆာဉ်တၢ်အိဉ်ယၤကျိဉ်စ့ဟဲန့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်

- တၢ်ဟ့ၣ်နီၤလီၤနဲ့ဆာဉ်တၢ်အိဉ်ယၤကျိဉ်စ့ဟဲန့ၣ်တဖၣ်လၢကီၢ်စၢဖျိဉ်ပဒိဉ်ဒီးကီၢ်စဲဉ်ပဒိဉ်တဖၣ်အဘၢဉ်စၢတၢ်ဂ့ၢ်လိာ်ဘျီလိာ်သးအိဉ်ဝဲလၢတၢ်လီၤကိးပုၤဒီးလီၤ.
- နဲ့ဆာဉ်တၢ်အိဉ်ယၤတဖၣ်အံၤဘဉ်တၢ်ပၤအိၤမ့ၢ်အိဉ်လၢကီၢ်စၢဖျိဉ်ပဒိဉ်န့ၣ်ဟ့ၣ်လီၤဝဲကျိဉ်စ့တၢ်ဘဉ်ဘျုးသ့ၣ်တဖၣ်ဆူထံဖိကီၢ်ဖိကမ္ဗၢၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အအိဉ်သ့န့ၣ်လီၤ.
- ဂံၢ်ခိဉ်ထံးကျဲသန့-ထံကီၢ်တဘျုးအနဲ့ဆာဉ်တၢ်အိဉ်ယၤတဖၣ်န့ၣ်ဘဉ်သးဒီးထံဖိကီၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- နဲ့ဆာဉ်တၢ်အိဉ်ယၤတဖၣ်အံၤဘဉ်တၢ်ပၤအိၤမ့ၢ်အိဉ်လၢကီၢ်စဲဉ်ပဒိဉ်န့ၣ်မၤဘဉ်ဂီၢ်က့ၤဝဲတၢ်တယုလိာ်ယီၤလိာ်သးသ့ၣ်တဖၣ်လၢကျိဉ်စ့တၢ်ဘျုးအထိးနီၤသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤသ့ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.
- ဂံၢ်ခိဉ်ထံးကျဲသန့-ပုၤအိဉ်ဆိးလၢကီၢ်စဲဉ်ပဒိဉ်ဒီးကီၢ်ခိဉ်တဖၣ်ပူၤအဂီၢ်တၢ်နီၤဟ့ၣ်တၢ်ပၤဘဉ်နဲ့ဆာဉ်တၢ်အိဉ်ယၤလၢပုၤနီၢ်တဂၤအဖိခိဉ်သ့န့ၣ်လီၤ.
- တၢ်တယုလိာ်ယီၤလိာ်လၢကျိဉ်စ့တၢ်ဘဉ်ဘျုးအထိးနီၤသ့ၣ်တဖၣ်အပိထံကီၢ်လၢအန့ၢ်ပၤဘဉ်တၢ်အဖိခိဉ်ကဘဉ်မၤလီၤတၢ်ထီဉ်ယုက့ၤတၢ်ဒီးန့ၢ်ကျိဉ်စ့န့ၢ်ယၢတုၤသိးထဲသိန့ၣ်လီၤ.
- ကျိဉ်စ့ဟဲန့ၣ်တၢ်နီၤလီၤအိၤအဖိခိဉ်ကြးလၢတၢ်ထၢန့ၢ်ကွၢ်ထံဆိကမိၢ်ယုဉ်စ့ၢ်ကိးပုၤဂ့ၢ်ဝီၤဒီးခိဉ်ယၤနဲ့ဆာဉ်တၢ်ဘဉ်ဒိဘဉ်ထံးသ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်ထုးထီဉ်တၢ်အိဉ်ယၤတဖၣ်အပိန့ၣ်လီၤ.

တၢ်နီၤလီၤကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်ဒီးန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤသ့ၣ်တဖၣ်

- တၢ်အကံၢ်အစီၤလၢအရူၤဒိၣ်တခါမ့ၢ်ဝဲဘၣ်ဃးဒီးတၢ်ဒီးလဲၤလီၤန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤတဖၣ်(ခိသ့ၣ်ကျိၣ်စ့ခဲလၢ်အထိးနီၤတၢ်လၢ်ဘျီၣ်လၢ်စ့တဖၣ်ဘၣ်ထွဲပၣ်ဃုာ်တၢ်ထုးထီၣ်န့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤအပ္ပူၤ,တၢ်ကွၢ်ထွဲခိၣ်ယၢၤန့ၣ်ဆၢၣ်အပ္ပူၤဒီးတၢ်ဘၣ်လိးက့ၤစ့အိၣ်လိးအပ္ပူၤ,ဒီးတၢ်အဂုၢ်အဂၤသ့ၣ်တဖၣ်)တမ့ၢ်တၢ်ဟ့ၣ်နီၤလီၤကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်မၤန့ၢ်အီၤလၢတၢ်ဆါလီၤတၢ်အိၣ်ယၢၤသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်.တၢ်ဂ့ၢ်ပိၣ်ထွဲတဖၣ်အံၤအယိၣ်ဒ်တၢ်ဟ့ၣ်နီၤလီၤကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်ကံၢ်ဂီၤအဖီခိၣ်ကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်လၢန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤတဖၣ်အံၤအိၣ်တ့ၢ်ဒ်(၁၀၀)မျးကယၤအဖီလၢ်န့ၣ်လီၤ.
- ဝဲလၢတၢ်ပၤဘၣ်န့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်ဖိၣ်ပျံၤအီၤလီၤခါၣ်သးအခါခိဖျိကျိၣ်စ့တၢ်ပၤဆှၢရဲၣ်ကျဲၤတဖၣ်အဖီခိၣ်တၢ်နီၤလီၤတၢ်ဒီးလဲၤန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤလၢကီၢ်ဝဲဒ်ဒီးကီၢ်ခိပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်တၢ်တြီယၢ်အီၤတသ့ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.
- တၢ်ဝဲအံၤတၢ်မၤသ့အီၤသ့ဒ်လၢကျိၣ်စ့ဂံၢ်ခိၣ်ထံးခိၣ်တယၣ်အဖီခိၣ်ဘၣ်ဆၢၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၣ်လၢကျိၣ်စ့တၢ်တယူၤယီၤလိၣ်သးသ့ၣ်တဖၣ်ဟဲအါထီၣ်ဝဲဒ်သ့န့ၣ်လီၤ.

တၢ်နီၤလီၤကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်လၢန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤသ့ၣ်တဖၣ်

ကျဲအဂၤတဘိလၢ,ပမၤအိၣ်သ့ၣ်တခါဂံၢ်ခိၣ်ထံး“တၢ်လိၣ်ဘၣ်”အဖီခိၣ်န့ၣ်လီၤ.အဖီ-တၢ်နီၤလီၤတၢ်လၢၣ်ဘျီလၢၣ်စ့အတၢ်ပၤဆၢၣ်ကျဲတဖၣ်ဘၣ်ယးဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ်တၢ်ဂၤထီၣ်ပသီထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ပၤဆၢၣ်ကျဲၤဒ်သီးအံၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ထီၣ်ယူၣ်န့ၣ်က့ၤဝဲဒၣ် “တၢ်လိၣ်ဘၣ်” ဖဲကီၢ်စဲၣ်ဒီးကီၢ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အမုၢ်ကျိၣ်ဝဲၤကွၢ်တၢ်တယူၤယီၤလိၣ်သးဘၣ်ဆၢကတီၢ်အခါန့ၣ်လီၤ.

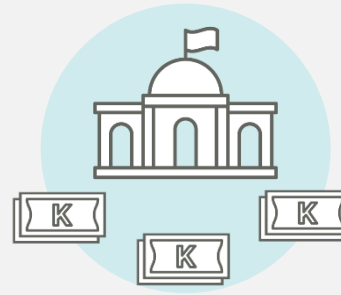
ကျဲယုထၢတဖၣ်လၢတၢ်နီၤလီၤတၢ်ဒီးလဲအဂီၢ်:

ကီၢ်စဲၣ်-ဆူ-ကီၢ်စဲၣ်
(တၢ်နီၤလီၤဒ်ကွၢ်ဂီၤလဲၤသယဲၤ)

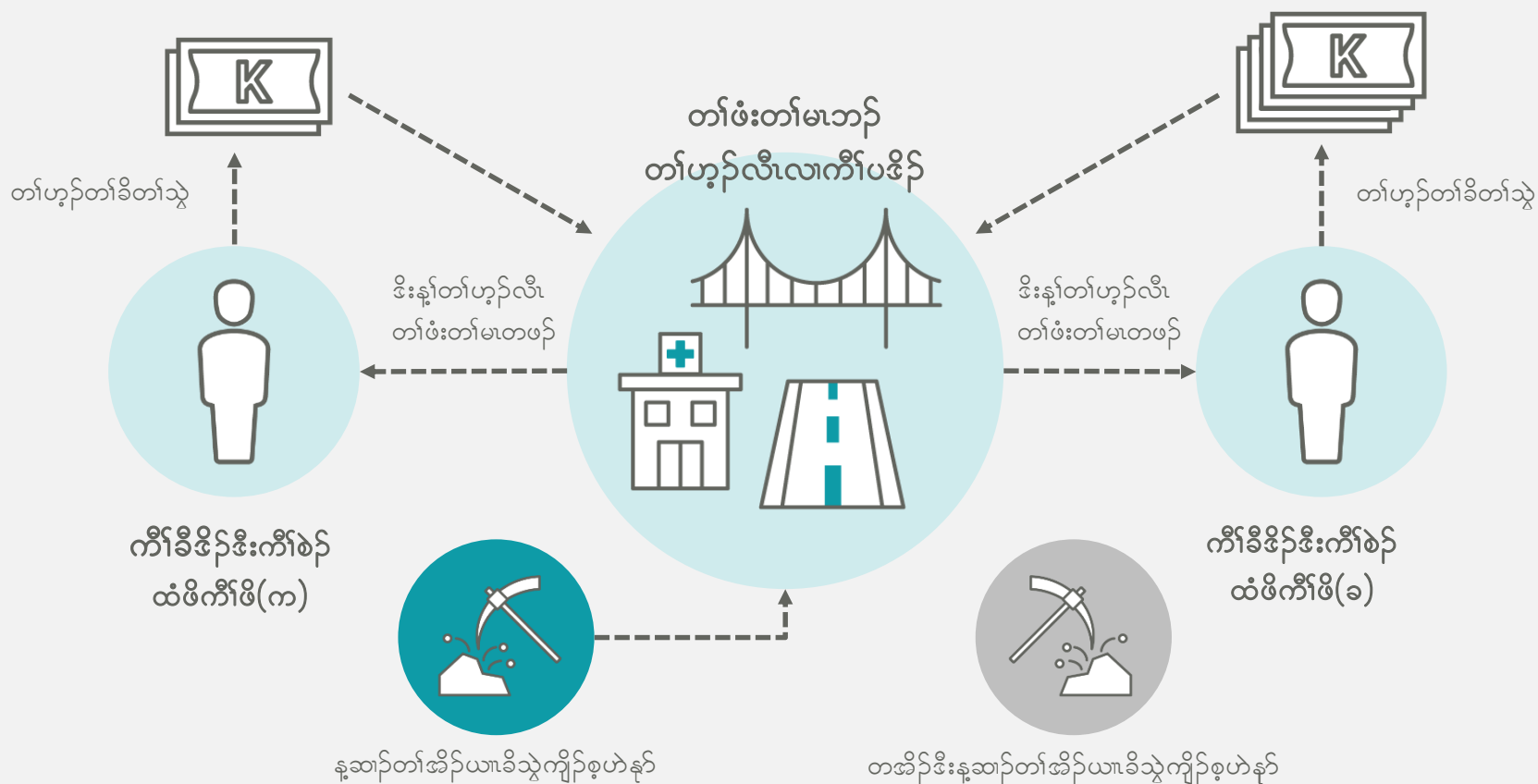
ကီၢ်စဲၣ်-ဆူ-ကီၢ်စဲၣ်
(တၢ်နီၤလီၤဒ်ကွၢ်ဂီၤဖီခိၣ်ဒီးဖီလၢၣ်)
တၢ်နီၤဟ့ၣ်လီၤန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤ
တၢ်ဒီးလဲတဖၣ်ဆူကီၢ်စဲၣ်

ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ပဒိၣ်န့ၣ်
ကမၤစၢၤကျိၣ်စ့လၢတၢ်ထီၣ်ယူၣ်ဟ့ၣ်နီၤလီၤ
ဆူကီၢ်စဲၣ်လၢန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤတကူတ
လၢသ့ၣ်တဖၣ်(မ့)ဆိၣ်ထွဲကျိၣ်စ့လၢ
ထံကီၢ်တၢ်တိၣ်ကျဲသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်.

ကျိုပ်စုတၢ်ဘဉ်ဘျးသ့ၣ်တဖၣ်အထိးနါ(NFB)

NFB (Net Fiscal Benefits) = ဒီးန့ၢ်တၢ်ဘဉ်ဘျးအထိးနါတဖၣ်တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ခိတၢ်သ့

တၢ်ဟ့ၣ်နီၤလီၤကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်လၢန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤသ့ၣ်တဖၣ်

ဖဲလၢတၢ်န့ၣ်ပၢဘၣ်န့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤမ့ၢ်ဝဲကီၢ်စဲၣ်အမူအဒါအခါန့ၣ်,တၢ်လီၤဆီမၤအသးလၢကျိၣ်စ့တၢ်တဘၣ်လိာ်ဖိးဒ့သ့ၣ်တဖၣ်လၢကီၢ်စဲၣ်ပဒိၣ်အကျါကဲထီၣ်ဝဲသ့န့ၣ်လီၤ.

ကျဲယုထၢတဖၣ်လၢတၢ်နီၤလီၤတၢ်ဒီးလဲအဂီၢ်

ကီၢ်စဲၣ်-ဆူ-ကီၢ်စဲၣ်
(တၢ်နီၤလီၤဒ်က့ၢ်ဂီၤလဲၤသယဲၤ)

ကီၢ်စဲၣ်-ဆူ-ကီၢ်စဲၣ်
(တၢ်နီၤလီၤဒ်က့ၢ်ဂီၤဖိခိၣ်ဒီးဖိလၢာ်)
တၢ်နီၤဟ့ၣ်လီၤန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤ
တၢ်ဒီးလဲတဖၣ်ဆူကီၢ်စဲၣ်

ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ပဒိၣ်န့ၣ်
ကမၤစၢၤကျိၣ်စ့လၢတၢ်ထီၣ်ယုဟ့ၣ်နီၤလီၤ
ဆူကီၢ်စဲၣ်လၢန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤတကူတ
လၢသ့ၣ်တဖၣ်(မ့)ဆိၣ်ထွဲကျိၣ်စ့လၢ
ထံကီၢ်တၢ်တိာ်ကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်.

တၢ်ထိၣ်ယူတၢ်တီၤပတီၢ်တုၤသိးလၢန့ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤ ကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်

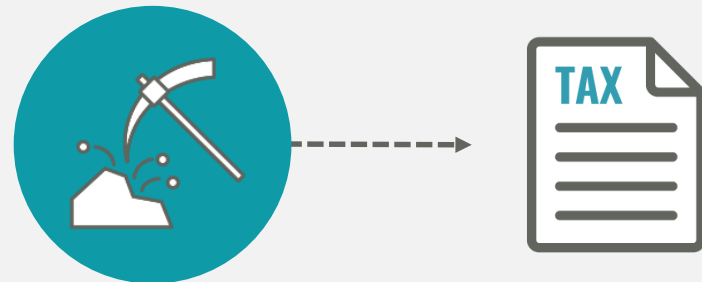
တၢ်နီၤလီၤကၤဒါက့ၤန့ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်လၢကီၢ်စဲၣ်
(မ့တမ့ၢ်)ကီၢ်ခိၣ်တဖၣ်ပူၤလၢပူၤနီၢ်တၢ်န့ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤ
ကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်အတၢ်ထိၣ်ယူအိၣ်အါဆူကီၢ်စဲၣ်(မ့)ကီၢ်ခိၣ်
တဖၣ်ပူၤလၢပူၤနီၢ်တၢ်န့ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤကျိၣ်စ့ဟဲ
န့ၣ်အတၢ်ထိၣ်ယူအိၣ်စ့န့ၣ်လီၤ.မ့ၢ်ဝဲတၢ်ထိၣ်ယူက့ၤတၢ်
တီၤပတီၢ်တုၤသိးထဲသိးလၢထံကီၢ်ဒိဘ့ၣ်ကျိၣ်စ့ဟဲ
န့ၣ်အတၢ်ထိၣ်ယူန့ၣ်လီၤ.

မ့ၢ်တၢ်ထိၣ်ယူမၤဘၣ်လိာ်ဖိးဒုက့ၤလီၢ်ခါၣ်သးပဒိၣ်ပၤဘၣ်တၢ်အ
ဖိခိၣ်နီၤလီၤကၤဒါက့ၤဝဲဆူကီၢ်ခိၣ်မ့တမ့ၢ်ကီၢ်စဲတဖၣ်
တုၤသိးထဲသိးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ထီၣ်ယူတၢ်တီၤပတီၢ်တုၤသးလၢန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤ ကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်

- လီၤခၢၣ်သးပဒိၣ်အမူအဒါအိၣ်လၢကဘၣ်မၤဘၣ်လိာ်ဖိးဒုးဒီးထီၣ်ယူက့ၤဝဲကီၢ်ဖဲၣ်ဒီးကီၢ်ခီဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်
လၢဒီးန့ၣ်ဘၣ်န့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်အိၣ်လၢတၢ်ထီၣ်ယူနီၣ်ထီၣ်အဖီလၢတဖၣ်တုၤလၢ
ဘၣ်လိာ်ဖိးဒုးဒီးကီၢ်စၢဖျိၣ်အပတီၢ်တၢ်ထီၣ်ယူ,(မ့တမ့ၢ်)မ့ၢ်မၤဘၣ်လိာ်ဖိးဒုးဒီးကီၢ်ဖဲၣ်ဒီးကီၢ်ခီဒိၣ်လၢ
အထူးတီၤကတၢၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အတီၤပတီၢ်တခီတၢ်ကီတၢ်ခဲဘၣ်ဃးကျိၣ်စ့တၢ်ဝံဃၢကအိၣ်ထီၣ်ဝဲလၢ
လီၤခၢၣ်သးပဒိၣ်အဂီၢ်ဖဲလၢအစုတတုၤဝဲလီၤလီၤဆူန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤတဖၣ်အဃိန့ၣ်လီၤ.
- ပနံၣ်တၢ်ကၤကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်တၢ်ခိတၢ်သွဲဒီး
တၢ်ထုးထီၣ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤအခိအသွဲလၢအဘၣ်ထွဲဒီး
န့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤအသနၢၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ
တၢ်ဂ့ၢ်အခိထံးခိၣ်ဘိလၢဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲ
ကျိၣ်စ့တၢ်တတုၤသးထဲသးဒီး
ကျိၣ်စ့တလၢတလီၤဘၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂၤလိ

အပတီၢ် ၁ ကွၢ်ကဒါက့ၤတၢ်နီၤလီၤန့ၢ်တၢ်အိၣ်ယၤကျဲၤယုထၢသ့ၣ်တဖၣ်.

အပတီၢ် ၂ **ကရူၢ်တၢ်တဲသကိး-(၂၀)မံးနံး**
တၢ်နီၤလီၤန့ၢ်တၢ်အိၣ်ယၤကျဲၤစ့ၣ်တဖၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ခိဖျိလၢ
ကျိၣ်စ့ၣ်ဝီတၢ်ပၤဆၢရဲၣ်ကျဲၤအသိၣ်န့ၣ်ကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်ဝဲသ့ၣ်လဲၣ်.
တၢ်ဒုးလိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်အီၤလၢကတီၢ်ဖျၢၣ်(မ့တမ့ၢ်)ကတီၢ်ယံၣ်ဂီၢ်သ့မနုၤတဖၣ်လဲၣ်

အပတီၢ် ၃ **ကရူၢ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါ-(၁၅)မံးနံး**
ယုထၢထီၣ်ခၢၣ်စးတဂၤလၢကဟံၣ်ဖျါထီၣ်ကဒါက့ၤ

တၢ်စၢ်ဖျိၣ်က့ၤ နီၣ်ဝံၣ်ခံ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ သ့ၣ်တဖၣ်

- ကိၢ်ပယီၤပူၤ,တၢ်ဟံးန့ၢ်သ့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤလၢကိၢ်စဲၣ်ဒီးကိၢ်ခိၣ်ဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်တၢ်တတူၤသီးဒီးတၢ်လီၤဆိတဖၣ်အိၣ်ဝဲဒိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.
- ကိၢ်စၢ်ဖျိၣ်အပဒိၣ်ကန့ၣ်လီၤမၤဝဲတၢ်နီၤလီၤန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်အတၢ်အၢၣ်လီၤအိၣ်လီၤတခါဒီးကိၢ်စဲၣ်(မ့ၢ်)ကိၢ်ခိၣ်ဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်ခိၣ်ဖျိကျိၣ်စ့ဂ့ၢ်ဝိတၢ်ပၤဆုၤရဲၣ်ကျဲၤတဖၣ်န့ၣ်ဖဲ ၂၀၀၈ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ဘျုးသဲးစးခိၣ်သ့ၣ်အပူၤတၢ်တြီၢ်ဝဲဒၣ်ဘၣ်.
- ဖဲၣ်ဒရၢၣ်သန့အပူၤကိၢ်စဲၣ်မ့ၢ်တမ့ၢ်ကိၢ်ခိၣ်ဒိၣ်လၢအပၤဘၣ်ဝဲန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤတဖၣ်ကဵုဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲကျိၣ်စ့ဂ့ၢ်ဝိတၢ်တတူၤသီးထဲသီးလၢကိၢ်စဲၣ်ဒီးကိၢ်ခိၣ်ဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဘၢၣ်စၢၤန့ၣ်လီၤ.တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤလိၣ်ဝဲလၢတၢ်ကဘၣ်မၤဘၣ်လိၣ်ဖိးဒုးက့ၤအိၣ်ဖျိတၢ်ထီၣ်ယူတၢ်တိၤပတီၢ်တူၤသီးထဲသီးန့ၣ်လီၤ.
- တၢ်ထီၣ်ယူတၢ်တိၤပတီၢ်တူၤသီးထဲသီးကဲထီၣ်အသးသ့လၢတၢ်နီၤလီၤတၢ်အိၣ်ယၢၤကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်ဆူကိၢ်စဲၣ်ဒီးကိၢ်ခိၣ်ဒိၣ်တဖၣ်အဘၢၣ်စၢၤန့ၣ်လီၤ.
- တကးဒ်ဘၣ်,တၢ်နီၤလီၤတၢ်အိၣ်ယၢၤကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်အတၢ်အၢၣ်လီၤအိၣ်လီၤတဖၣ်န့ၣ်လၢကိၢ်စၢ်ဖျိၣ်ပဒိၣ်ဒီးကိၢ်စဲၣ်ပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဘၢၣ်စၢၤတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်အိၣ်သ့ၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

အဆင့်

၅

ဖန်တေရန်ကျိန်စုဂ်ဝီသနု၊
ကမျာ်ဂံ်ခိန်ထံးတၢ်သျှ်ထီၣ်ဘျီထီၣ်၊
ကမျာ်တၢ်မၤစၢ်ဒီးပုၤကညိဂံ်ဘါ

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

The Asia Foundation

လံာ်သိပ်ညိပ်အံၤဘၣ်တၢ်ရဲၣ်ကျဲၤကွဲးထုးထီၣ်အိၤလၢ

အ့ၣ်ရၢၣ်ဖိၣ်ဒုၣ်ရၢၣ်ဒီးပုၤသ့ပုၤဘၣ် Paul A. R. Hobson ယုၣ်ဒီး
ပုၤအမံၤအိၣ်ဖျါလၢလံာ်တဖၣ်

Matthew Arnold
Nicola Williams
Lea Lybecker
Kyaw Myo Oo

လံာ်သိပ်ညိပ်အံၤဘၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤအိၤလၢကီၢ်အမဲရကၤ
ထံဖိကီၢ်ဖိကၤမျၢၢ်ခိဖျိကီၢ်အမဲရကၤထံဂုၤကီၢ်ဂၤတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသိထီၣ်
ကရၢန့ၣ်လီၤတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤပၤယုၣ်လၢလံာ်သိပ်ညိပ်အပူၤတဖၣ်
မ့ၢ်ဝဲအ့ၣ်ရၢၣ်ဖိၣ်ဒုၣ်ရၢၣ်အတၢ်ပၤသးဒီးတမ့ၢ်လၢခၢၣ်စးဝဲကီၢ်အမဲ
ရကၤထံဂုၤကီၢ်ဂၤတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသိထီၣ်ကရၢ(မ့တမ့ၢ်)အမဲရကၤ
ကီၢ်စၢၤဖျိၣ်ပဒိၣ်အတၢ်ထံၣ်တၢ်ပၤသးဘၣ်.

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

ဝီရိယသုတ်တဖန်လှ လံာ်တၢ်မၤလိအံၤအပူၤ

တၢ်ရဲၣ်ကျဲၤလီၤတၢ်နီၤလီၤတၢ်လၢာ်ဘျီၣ်လၢာ်စ့တဖန်

ဖဲၣ်ဒုၣ်ဒီးကီၢ်ဖဲၣ်အပဒိၣ်တဖန်အဘျီၣ်တၢ်သုၣ်စ့ၣ်ကျိၣ်စ့တၢ်မၤစၢၤ
တဖန်အဖီခိၣ်တၢ်နီၤလီၤကွၢ်တၢ်ဘၢာ်ဘျီၣ်လၢာ်စ့

ခွဲးယၢ်တုၤသိးထဲသိးဒီးတၢ်မၤကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်အဂီၢ်ဖိတၢ်တဖန်

တၢ်ပာ်လီၤတၢ်ပညိၣ်ခံၣ်မၤလၢတၢ်ဟ့ၣ်လီၤမၤစၢၤကမ္ဘၢၢ်တၢ်ဖိးတၢ်မၤတဖန်
ဒ်သိးသိး(ပုၤဂ့ၢ်ဝီကရၢ)ဒီးတၢ်သုးထီၣ်တၢ်အိၣ်ကုးအိၣ်ပျဲၤမုၢ်ကျိၣ်ဝဲၤကွၢ်
(မုၢ်ကျိၣ်ဝဲၤကွၢ်ကရၢ)

ကျိၣ်စ့ဂ့ၢ်ဝီတၢ်ဘၢာ်ထွဲပဒိၣ်အဖွဲၤပူၤတဖန်အဘျီၣ်စၢၤ

ကျိၣ်စ့ဂ့ၢ်ဝီတၢ်ရဲၣ်လီၤကျဲၤလီၤတဖန်လၢပဒိၣ်တဖန်ဒီးတဖန်အဘျီၣ်စၢၤတၢ်နီၤလီၤကျိၣ်
ၣ်စ့ဟဲန့ၢ်,ကျိၣ်စ့တၢ်မၤစၢၤတဖန်,ဒီးတၢ်ဆှၢခိၣ်ကျိၣ်စ့တဖန်

တၢ်နီၤလီၤကျိၣ်စ့ဟဲန့ၢ်

ကီၢ်စၢၤဖျိၣ်ခိၣ်သ့ၣ်ကျိၣ်စ့ဟဲန့ၢ်တဖန်တနီၤတၢ်ဟ့ၣ်နီၤလီၤဆူကီၢ်ဖဲၣ်ဒီး
ကီၢ်ခိၣ်တဖန်အိၣ်

ပုၤဂ့ၢ်ဝီကရၢ

ပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖန်-တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့,တၢ်ကူၣ်ဘၢာ်ကူၣ်သ့,ပုၤဂ့ၢ်ဝီ
တၢ်တိစၢၤမၤစၢၤ,ပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်အူၣ်ကီၢ်-ထံဖိကီၢ်ဖိကမ္ဘၢၢ်ခဲလၢာ်ဒီးသန့ထီၣ်သ့
ဝဲတဖန်

လံာ်တၢ်မၤလိကျၢ်ဘၢဝဲ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤသ့ၣ်တဖၣ်

- ၁ ဖဲၣ်ဒရဲၣ်ကျိၣ်စ့ၣ်ဝီသန့န့ၣ်မၤစၢၤတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်
မုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်ကရၢဒီးအါန့ၢ်အန့ၣ်
မၤစၢၤပုၤဂ့ၢ်ဝီကရၢသ့ၣ်လဲၣ်
- ၂ လၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ပုၤဂ့ၢ်ဝီကရၢအဂီၢ်ကီၢ်ဖဲၣ်, ကီၢ်ခိၣ်
ဒီးလီၢ်ကဝီၤပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်
ဂဲၤလီၢ်ဟူးဂဲၤလၢမူဒါအသနၢ်သ့မနုၤတဖၣ်လဲၣ်.
- ၃ ဘၣ်ထွဲၣ်ခိၣ်ထံးတၢ်လိၣ်ဘၣ်အဖီခိၣ်န့ၣ်
ကျိၣ်စ့ၣ်ဝီတၢ်ရဲၣ်လီၤကျဲၤလီၤတဖၣ်မၤဂ့ၢ်ထီၣ်
ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်သ့ၣ်
ထီၣ်ဘျီထီၣ်တဖၣ်, တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့, တၢ်ကူၣ်ဘၣ်
ကူၣ်သ့ဒီးပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်တိၤစၢၤမၤစၢၤသ့ၣ်တဖၣ်သ့ၣ်လဲၣ်

တၢ်ကတိၤလၢပှၤသ့ပှၤဘၣ်ရိၣ်န့ၣ်ဝဲးထံး

... ဒ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ဘျၢသဲးခိၣ်သ့ၣ်အသိး,ဖဲၣ်ဒရၢၣ်တၢ်ဘျၢသဲးဘၣ်ထွဲ
ကိၢ်ခိၣ်ဒီးကိၢ်စဲၣ်တၢ်ပၤဆွၢရဲၣ်ကျဲၤတဖၣ်န့ၣ်ဒ်အကြးဝဲဘၣ်ဝဲတနီၤ
ဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤဝဲဆူကိၢ်စၢဖျိၣ်အရၢဖိကိၢ်စဲၣ်ဒီးကိၢ်ခိၣ်တဖၣ်အအိၣ်
---ကိၢ်စဲၣ်ပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ဘျၢသဲးခိၣ်သ့ၣ်
ကွဲးပၤလီၤန့ၣ်ဝဲကျိၣ်စ့တၢ်သူတၢ်စွဲမူဒါတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်
လဲၢ်န့ၣ်ဒိၣ်န့ၣ်ဒီးကိၢ်စဲၣ်နီၢ်ကစၢ်ကဘၣ်ဟံမူဒါထဲတခါဇိၤလၢ
တၢ်နီၤလီၤန့ၣ်အိၤဘျီၣ်ဒိၣ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

Watts, R. 2008. *Comparing Federal Systems (third edition)*.
Institute of Intergovernmental Relations, School of Policy
Studies, Queen's University. McGill-Queens University Press.

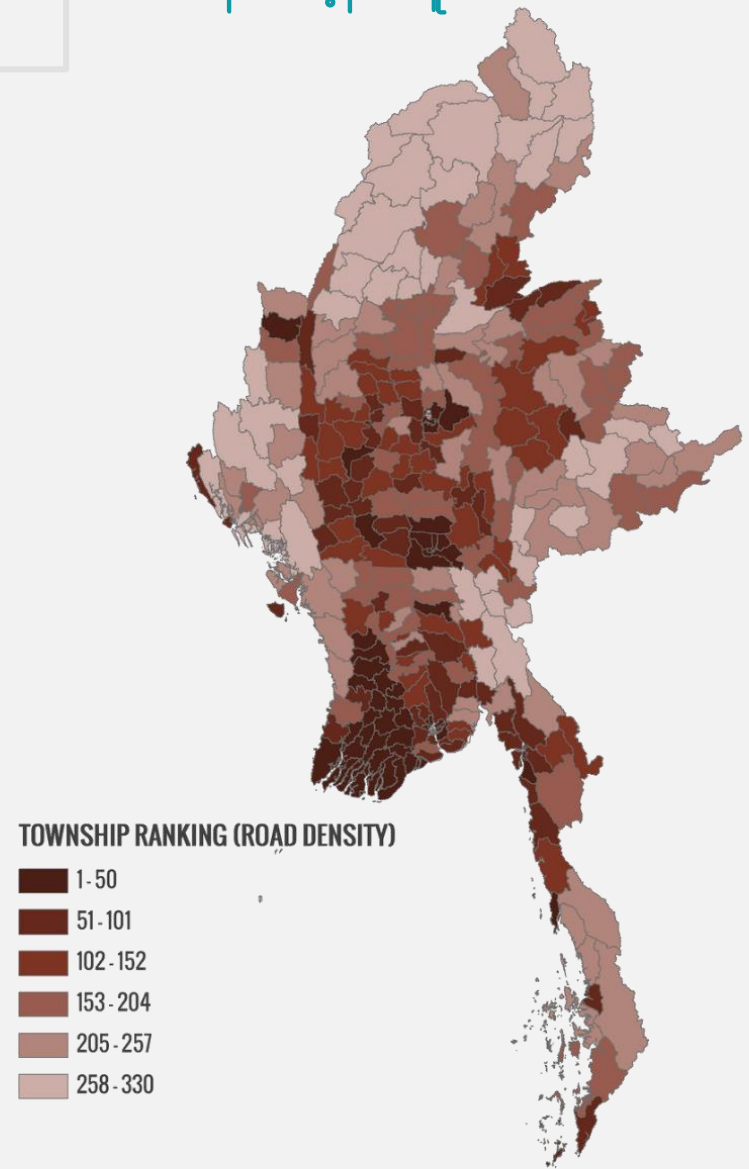
ဂံၢ်ခိၣ်ထံးကမ္းၤတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ်ဒီးကမ္းၤတၢ်မၤစၢၤသ့ၣ်တဖၣ်

- ကိၢ်ပယီၤပူၤန့ၣ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးကမ္းၤတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ်ဒီးကမ္းၤတၢ်မၤစၢၤသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်အါတက့ၢ်ကျိၣ်စ့တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤခါၣ်သးပဒိၣ်ဖီၣ်ကျါယၢ်ဝဲအိၣ်ဒီးအါမးန့ၣ်လီၤ.
- လၢထံကိၢ်အါဘၣ်အပူၤန့ၣ်စ့ဘျါလီၤကိၢ်လိၣ်အတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်မၤမူဒါသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်နီၤလီၤအါဆူပဒိၣ်ကိးပတီၢ်ဒီးန့ၣ်လီၤ.
- တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ကျဲဒီးတိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢဖဲၣ်ဒရဲၣ်သန့ပူၤန့ၣ်ဒ်သိကကဲထီၣ်တၢ်မၤစၢၤတၢ်မၤဂၢ်ကျါထီၣ်မုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်ကရၢတၢ်မၤဒီးအဂၤတကပၤဖဲလၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ဆါဟံၣ်ဒီးတၢ်မၤလိကွၢ်တဖၣ်န့ၣ်ကကဲထီၣ်တၢ်မၤစၢၤလၢတၢ်ဆီၣ်သ့ၣ်ထီၣ်ပှၤဂ့ၢ်ဝီကရၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- တကးဒ်ဘၣ်,တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ပှၤကညီကံၢ်စီၣ်ဂံၢ်ဘါ,လီၤဆီဒ်တၢ်တၢ်မၤဂ့ၢ်ထီၣ်ခံခါလၢ်လၢကိၢ်စၢၤဖျိၣ်ဒီးကိၢ်စဲၣ်/ကိၢ်ခိၣ်အပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ကိတိၣ်ဝဲၤကျိၤတၢ်ပၤဆှၢရဲၣ်ကျဲၤအကံၢ်အစီၣ်သိးကကဲထီၣ်တၢ်မၤစၢၤလၢတၢ်ဆီၣ်တ့ၣ်ထီၣ်မုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်ကရၢဒီးပှၤဂ့ၢ်ဝီကရၢတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ကမ္ဘာ့ကံ့ခိုင်းဆုံးသုဉ်ထီဉ်ဘျီထီဉ်တဖဉ်

ကျဲတၢ်လီၤဆီလၢ
ကီၢ်ဆဉ်တဘျုးအပူၤ

- တၢ်သုဉ်ထီဉ်ဘျီထီဉ်ကျဲမုၢ်ကျဲဘိသုဉ်တဖဉ်န့ၣ်မ့ၢ်ပဒိဉ်အူလၢဆိဝဲတၢ်ဂုၤထီဉ်ပသီထီဉ်အထီကတၢၢ်တဖဉ်အကျါတခါန့ၣ်လီၤ.ပဒိဉ်အကရၢတဘျုးမုၢ်ပၤယုာ်ဝဲလၢတၢ်သုဉ်ထီဉ်ဘျီထီဉ်ကျဲမုၢ်ကျဲဘိသုဉ်တဖဉ်စးထီဉ်လၢကျဲမုၢ်ဒိဉ်တုၤလီၤလၢဟီဉ်ကဝီၤန့ၣ်သဝီကျဲမုၢ်တဖဉ်ဖဲကီၢ်ပယီၤအပူၤန့ၣ်လီၤ.
- ကျိဉ်စ့တဖဉ်လၢတၢ်ဟ့ၣ်နီၤလီၤဆူတၢ်ဂုၤထီဉ်ပသီထီဉ်လၢကမ္ဘာ့ကံ့ခိုင်းဆုံးတၢ်သုဉ်ထီဉ်ဘျီထီဉ်အဂီၢ်ထီဘိန့ၣ်တဘျုးလိာ်ဖိဒုလိာ်သးဒီးကီၢ်စဲဉ်ဒီးကီၢ်ခိဉ်ဒီးအတၢ်လိာ်ဘဉ်တဖဉ်ဘဉ်.
- တၢ်သုဉ်ထီဉ်ကျဲမုၢ်ကျဲဘိတဖဉ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအကြးဝဲဘဉ်ဝဲတခါလၢတၢ်နီၤလီၤတၢ်လၢာ်ဘျုးလၢာ်စ့တၢ်ပၤဆွၢရဲဉ်ကျဲတဖဉ်လၢကီၢ်စၢဖိဉ်,ကီၢ်စဲဉ်/ကီၢ်ခိဉ်ဒီးဟီဉ်ကဝီၤပဒိဉ်တဖဉ်အသိးအကျါန့ၣ်လီၤ.

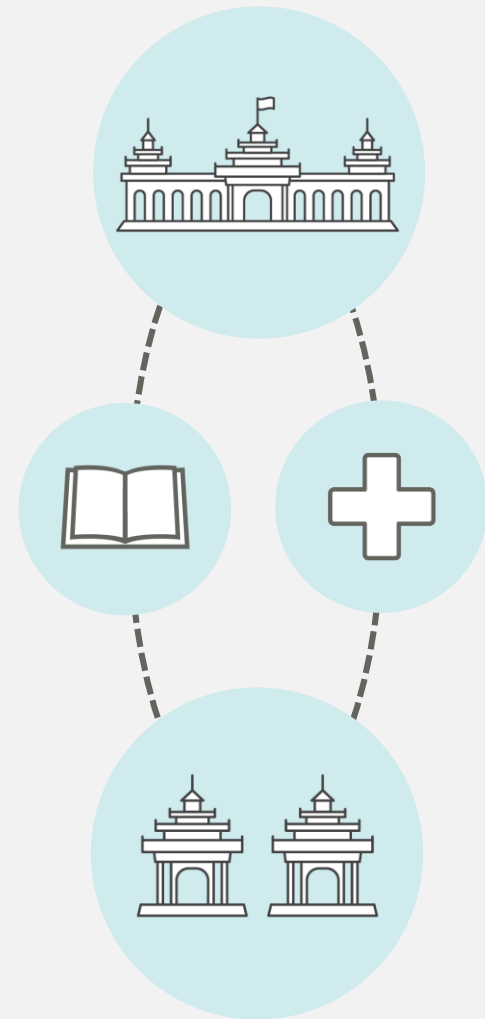
တၢ်သုၣ်ထီၣ်ပှၤဂ့ၢ်ဝီကရၢ

ကိၢ်ဖဲၣ်ဒီးကိၢ်ခိၣ်အပၣ်တဖၣ်အမူအဒါသုၣ်တဖၣ်န့ၣ်တဘၣ်မ့ၢ်ထဲတၢ်သုၣ်ထီၣ်တၢ်ဒီးတ့ၢ်မ့ၢ်ကျဲၣ်သုၣ်တဖၣ်ဇီၣ်ဘၣ်, ကြၢးမၤအါထီၣ်စ့ၢ်ကိးကျိၣ်စ့မူဒါတၢ်ဖံးတၢ်မၤသုၣ်တဖၣ်လၢတၢ်သုၣ်ထီၣ်ပှၤဂ့ၢ်ဝီကရၢဒီးသုးထီၣ်တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်ဖံးတၢ်မၤသုၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

- တၢ်သုၣ်ထီၣ်တၢ်ဆါဟံၣ်, တၢ်မၤလိကွီၤဒီးပှၤဂ့ၢ်ဝီဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်သုၣ်ထီၣ်ဘိထီၣ်အဂ့ၢ်အဂၤတဖၣ်(တၢ်ဆဲးတၢ်လၢဝဲလီၤဒီးတၢ်ဟးကသုၣ်ကသီတၢ်လီၤတဖၣ်, ဖိကရၢဒီးကမ့ၢ်တၢ်အိၣ်ဘျးအိၣ်သါတၢ်လီၤသုၣ်တဖၣ်)
- တၢ်ပၤဆှၢရဲၣ်ကျဲၣ်ပှၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်ဖံးတၢ်မၤတုၤလီၤတီၤလီၤဒီးကွၢ်ထွဲကဟုကယၢ်ပှၤဂ့ၢ်ဝီဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်သုၣ်ထီၣ်ဘိထီၣ်တဖၣ်.

တကးဒ်ဘၣ်, ကိၢ်စၢဖျိၣ်, ကိၢ်ဖဲၣ်/ ကိၢ်ခိၣ်ဒီးလီၤကဝီပဒ်သုၣ်တဖၣ်အဘၣ်စၢ

ကြၢးတၢ်ပိၣ်တဲသကိးဝဲဘၣ်ထွဲတၢ်မၤဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်ထံကိၢ်အတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့, တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အတီၤပတီၤသုၣ်တဖၣ်ဒီးကမ့ၢ်ဂ့ၢ်ဝီတၢ်ပၤဆှၢရဲၣ်ကျဲၣ်သုၣ်တဖၣ်လၢတၢ်ကသုးထီၣ်အပတီၤလၢပှၤအါဂၤဘၣ်ထွဲ, စူးကါသုၣ်လဲၣ်လဲၣ်ကွၢ်ကွၢ်ဒီးသုၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

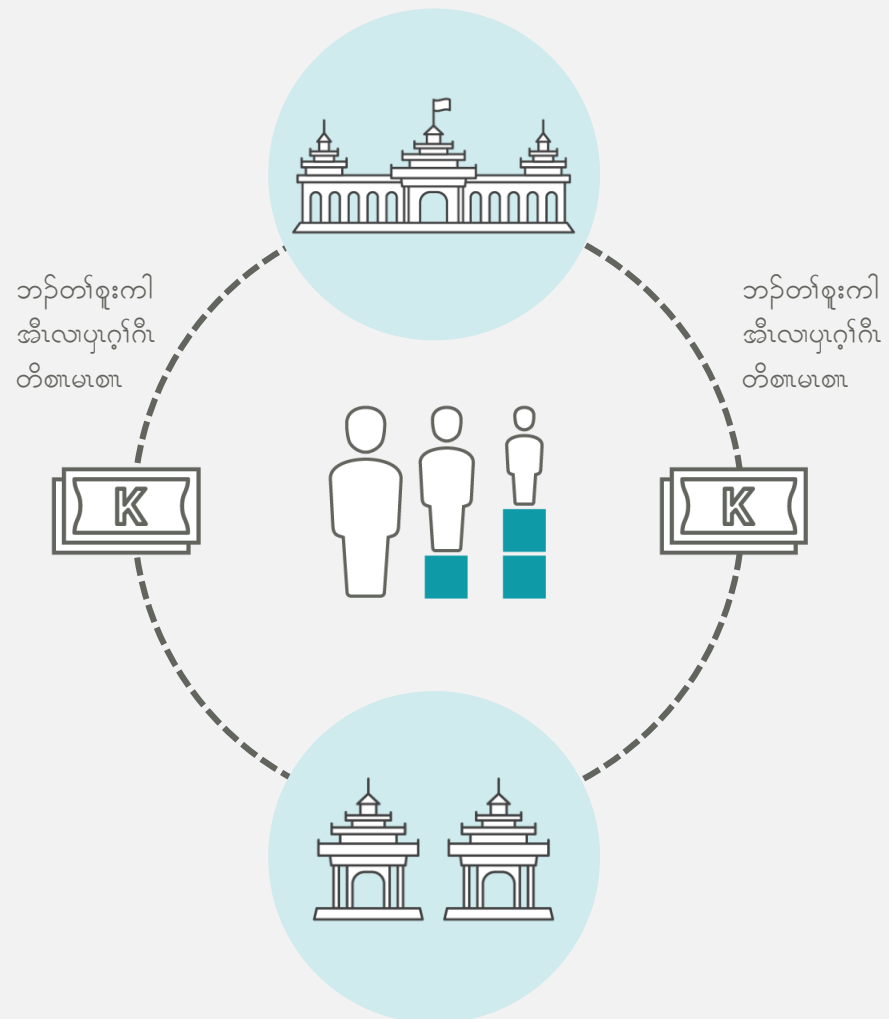

တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ပုၤဂ့ၢ်ဝီကရၢ

တၢ်သးထီၣ်ထီၣ်ကီၢ်စံၣ်ဒီးကီၢ်ခိၣ်အပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အမူၤဒါလၢ
ဘၣ်ထွဲတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤကမ္ၤသ့ၣ်တဖၣ်ဒ်အမ့ၢ်,
တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ၣ်ဒီးတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ၣ်တၢ်မၤစၢၤတဖၣ်န့ၣ်
ဒ်သိးကယုၤဃီၤလိၣ်သးဒီးမူၤဒါ
တၢ်မၤလၢကဘၣ်ဟံၣ်အါထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်တၢ်ဆုၢ်ခိၣ်ကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်
တဖၣ်ကလိၣ်ဝဲဒ်န့ၣ်လီၤ.

ကျိၣ်စ့ဂ့ၢ်ဝီတၢ်ဘၣ်ထွဲပဒိၣ်အဖွဲပူၤတဖၣ်အဘၣ်စၢၤကြးဒိဘၣ်
ကဒါကွၢ်စွဲးယၢ်တုၤသိးထဲသိးဒီးတၢ်မၤကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်အဂီၢ်ဖိတၢ်
တဖၣ်လၢဖဲဒ်ရၢၣ်ဒိတၢ်ကွၢ်ဂီၤတခါအပူၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤစ့ၢ်ကီးမ့ၢ်တၢ်လၢအကြးဝဲဘၣ်ဝဲတခါလၢတၢ်နီၤလီၤ
တၢ်လၢၣ်ဘျီၣ်လၢၣ်စ့တၢ်ပၤဆုၢ်ရဲၣ်ကျဲၤတဖၣ်လၢကီၢ်စၢ်ဖျိၣ်, ကီၢ်စံၣ်/
ကီၢ်ခိၣ်ဒီးလီၢ်ကဝီၤပဒိၣ်တဖၣ်အသိးအကျါန့ၣ်လီၤ.

တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ - တၢ်သုၣ်ထီၣ်ပုၤဂ့ၢ်ဝီကရၢ

၂၀၀၈ကံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ဘျၢသဲစးခိၣ်သ့ၣ်

အဆၢဖိၣ်၇၆၇.ထံဖိကီၢ်ဖိကိးဂၤဒဲးအိၣ်ဒီးအခွဲးအယၢ်လၢကဘၣ်ဘၣ်ဒီးန့ၢ်ဝဲတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ အတၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲဒ်ကီၢ်စၢဖျိၣ်ပၤလီၤဝဲတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ သနူအသိးန့ၣ်လီၤ.

ဆၢကတီၢ်ခဲအံၤ ကီၢ်ပယီၤကီၢ်စၢဖျိၣ်န့ၣ် နီၤလီၤဝဲ စုတီၢ်ကျဲၤခဲလၢ်ပၤဖျိၣ်အဖီခိၣ် တၢ်အိၣ်ဆူၣ် အိၣ်ချအဂီၢ်အိၣ်ဒၣ်ထဲ (၅.၂၃) မျးကယၢ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ထီၣ်သတြီၤဒီးလၢအပူၤကွံၢ်န့ၣ် တၢ်အိၣ် သးဂ့ၢ်ထီၣ်ဝဲ ဘၣ်ဆၣ် မ့ၢ်ထီၣ်သတြီၤဒီးဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်ဒီးဟီၣ်ကဝီၢ်ထံကီၢ်တဖၣ်အပတီၢ်န့ၣ်စ့ၤဒဲးခိၣ်မးန့ၣ်လီၤ.

ကီၢ်ပယီၤကလုာ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ အတၢ်တိၢ်ကျဲၤ(၂၀၁၇-၂၀၂၁)

ကဘၣ်သ့ပၤပနီၣ်ဝဲပုၤမၤတၢ်လၢဆူၣ်ချ ကံၢ်ဂီၤတဒ်သိးဘၣ်တဖၣ်,ခိဖျိတၢ်ဘျးစဲဖံးမၤသကိးတၢ်ဒီးကလုာ်ဖျိၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ ကရၢတဖၣ်(Ethnic Health Organizations),ကရၢသဘျၢသ့ၣ်တဖၣ်(NGOs),နီၢ်တဂၤတၢ်ဘၣ်ဘျးတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ မၤစၢကရၢသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ - တၢ်သုၣ်ထီၣ်ပုၤဂ့ၢ်ဝီကရၢ

ညီၣ်န့ၣ်ဖဲၣ်ဒရၢၣ်ထံကီၢ်တဖၣ်ဘၣ်ထွဲ
တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ တၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲကီၢ်ဖဲၣ်တဖၣ်အမူအဒါန့ၣ်လီၤ.
အဒိ, ကီၢ်ဖဲၣ်ဒီးကီၢ်ခီၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ ဝဲၤကျိၤဒီးတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတၢ်နီၤ
လီၤတၢ်လၢၢ်ဘျၢၣ်လၢၢ်စ့တၢ်ပၤဆှၢရဲၣ်ကျဲၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်နီၤလီၤတၢ်လၢၢ်ဘျၢၣ်လၢၢ်စ့တၢ်ပၤဆှၢရဲၣ်ကျဲၤတဖၣ်

- တၢ်နီၤလီၤတၢ်လၢၢ်ဘျၢၣ်လၢၢ်စ့အလီၢ်လၢဆံးအါန့ၣ်အါထီၣ်ဝဲသ့,
သန့ထီၣ်အသးလၢကမ္ဘၢတၢ်သုၣ်တၢ်စ့ကျိၣ်စ့တၢ်လၢၢ်အဖီခိၣ်
- ကျိၣ်စ့တၢ်မၤစၢၤတုၤသိးထဲသိးတဖၣ်(Matching Grants)န့ၣ်တၢ်သိးဒီး
တၢ်ဆိၣ်ထွဲပုၤနီၢ်တဂၤကျိၣ်စ့တုၤသိးထဲသိးန့ၣ်ဘၣ်.မ့ၢ်တခီ
ဒူးကဲထီၣ်တၢ်မၤအကျိၤအကျဲတခါလၢကခီဆၢမၤစၢၤဝဲ
ကီၢ်ဖဲၣ်ဒီးကီၢ်ခီၣ်လၢအတၢ်လိၣ်ဘၣ်တၢ်သိးလိၣ်သးဘၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့-တၢ်သ့ၣ်ထီၣ် ပှၤဂ့ၢ်ဝီကရၢ

ဖဲကီၢ်ပယီၤပူၤ, ကီၢ်စဲၣ်ဒီးကီၢ်ခိၣ်ဒိၣ်ပတီၢ်ဝဲၤကျိၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်တၢ်ပၣ်ပနီၣ်န့ၢ်အိၤကျိၣ်စ့ဂ့ၢ်ဝီ
တၢ်မၤမူၤဒါသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်စ့ၤဝဲဒီး, ဆၢကတီၢ်ခဲအံၤစ့တီၢ်ကျဲၤတဖၣ်, သနူဖီလံၣ်စံၣ်, ဒီးတၢ်သ့တၢ်စွဲတဖၣ်
လၢဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့န့ၣ်လီၤခၢၣ်သးဖိၣ်ဃၢ်ဒီးဒၣ်ဝဲဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ်န့ၣ်လီၤ.

အါတက့ၢ်ဖဲၣ်ဒရၢၣ်ထံကီၢ်တဖၣ်အပူၤ, ကီၢ်စဲၣ်, ကီၢ်ခိၣ်ဒိၣ်ဒီးလီၤကဝီၤသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်ဒီး
တၢ်ပၤဆှၢရဲၣ်ကျဲၤတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့န့ၣ်လီၤ. တၢ်နဲၣ်ကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်မၤလိၣ်န့ၢ်တၢ်ကူၣ်
ဘၣ်ကူၣ်သ့, တၢ်န့ၣ်လီၤဆူတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အပူၤ, ဒီးသရၣ်/သရၣ်မုၢ်, ကိၣ်ဖိနီၢ်
ဂံၢ်နီၢ်ဒွဲးသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ကီၢ်စၢ်ဖျိၣ်မ့တမ့ၢ်ကီၢ်စဲၣ်/ကီၢ်ခိၣ်ဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်
ကထုးထီၣ်ဟ့ၣ်လီၤဝဲန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့-တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ပှၤဂ့ၢ်ဝီကရၢ

၂၀၀၈ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ဘျၢသဲးခိၣ်သ့ၣ်

အဆၢဖိၣ်ဖိၣ်

ထံဖိကီၢ်ဖိခဲလၢၣ်ဒ်ကီၢ်စၢ်ဖိၣ်ပၢ်လီၤယၢ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့သန့အသိး-

(က)အိၣ်ဒီးခွဲးယၢ်လၢကမၤလိတၢ်

(ခ)ဒ်ကီၢ်စၢ်ဖိၣ်ပၢ်လီၤယၢ်တၢ်ဘျၢၣ်လၢကဘၣ်မၤလိန့ၢ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အသိးတမၤလိတသ့ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

အဆၢ-ဇုပှၤဂ့ၢ်ဝီအသန့ၣ်

(က)ကူၣ်သ့လံာ်သိၣ်ညိၣ်မိၢ်ပှၤ,လံာ်ညိၣ်သိၣ်တၢ်,တၢ်သိၣ်လိအကျိၤအကျဲ,တၢ်ယုသ့ၣ်ညါ,တၢ်ပၢ်လီၤတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ်,တၢ်တိာ်ကျဲၤတဖၣ်ဒီးတၢ်အပတီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်

(ခ)ဖှၣ်စိမိၤ,ခိလုၣ်ကွီ,ကွီဒီးတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ပတီၢ်ထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်

(ဂ)တၢ်ဒီးစဲးလၢဘၣ်တၢ်ပၢ်လီၤအိၣ်လၢကီၢ်စၢ်ဖိၣ်ပၢ်

တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့-တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ပှၤဂ့ၢ်ဝီကရၢ

ဂံၢ်ခိၣ်ထံးသဲးခိၣ်သ့ၣ်လၢတၢ်ဘျီဘၣ်က့ၤအီၤတဖၣ်ဖဲ ၂၀၁၅

တၢ်ပၤဆှၢရဲၣ်က့ၤဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ကွီသ့ၣ်တဖၣ်လၢကီၢ်စဲၣ်ဒီးကီၢ်ခိၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်တၢ်ဟ့ၣ်အခွဲးလၢကဘၣ်တၢ်ပၤဆှၢရဲၣ်က့ၤအီၤဒီးကီၢ်စၢဖျိၣ်ကွဲးပၤလီၤသဲးတၢ်ဘျီအသိးန့ၣ်လီၤ.

ကလုာ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့သဲးတၢ်ဘျီ(၂၀၁၄,ဘျီဒိၣ်သဲးနီၣ်ဂံၢ်၄၁)အဆၢဒိၣ်၃တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ဂ့ၢ်မီၢ်ပှၤတဖၣ်

တၢ်ပၤလီၤက့ၤတၢ်ရဲၣ်တၢ်က့ၤလီၤဆီလၢတၢ်ကမၤဂ့ၢ်ထီၣ်ကူၣ်သ့ပှၤမၤတၢ်ဖိခဲလၢာ်
အကံၢ်အစီဒီးအဝဲသ့ၣ်အတၢ်အိၣ်မူကံၢ်စီအတီၤပတီၢ်တဖၣ်,ဒီးဖဲအဝဲသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဝဲ
ဒီးသကဲးပဝးလၢအဂ့ၢ်အခါန့ၣ်တၢ်ကဒုးလိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်ဝဲတၢ်ထုးစ့ၤလီၤလီၢ်ခါၣ်သးအတၢ်ဖိၣ်ပျံၤသန့
ဘၣ်ဆၣ်ကဒီးသန့ထီၣ်အသးလၢအဝဲသ့ၣ်အကံၢ်အစီဂ့ၢ်ထီၣ်ဝဲလၢ
ကမၤတၢ်ဆၢဝဲၣ်ဒီးတၢ်သ့ဟံးန့ၢ်မူဒါတဖၣ်အဖီခိၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့-တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ပုၤဂ့ၢ်ဝီကရၢ

ကီၢ်ပယီၤပုၤပုၤခဲလၢၢ်ပာ်ယုၣ်သ့ၣ်လၢ

တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့သန့တခါယီၤအဂီၢ်လိၣ်ဝဲလၢတၢ်ကထိၣ်ယူ
မၤဘၣ်ဂီၢ်ဝဲတၢ်အိၣ်လီၤဆိတဖၣ်ခိဖျိ

နီၢ်ကစၢ်အိၣ်တယၣ်ကျိၣ်တၢ်ကတိၤ,ဒီးကျိၣ်တၢ်ကတိၤခဲလၢၢ်ပာ်ယုၣ်

လၢတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ပုၤလၢအဖိးမံဒီးထံကီၢ်တၢ်အိၣ်သးအတိၤ

ပတီၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်ကပျဲဝဲကီၢ်စဲၣ်ဒီးကီၢ်ခိဒိၣ်အပတီၢ်ကဟံအါထီၣ်မူဒါတၢ်မၤ

တဖၣ်အဂီၢ်ကီၢ်စဲၣ်ဒီးကီၢ်ခိဒိၣ်ကျိၣ်စ့ဂ့ၢ်ဝီတၢ်ပၤဆုၤရဲၣ်ကျဲတဖၣ်ကြးလၢ

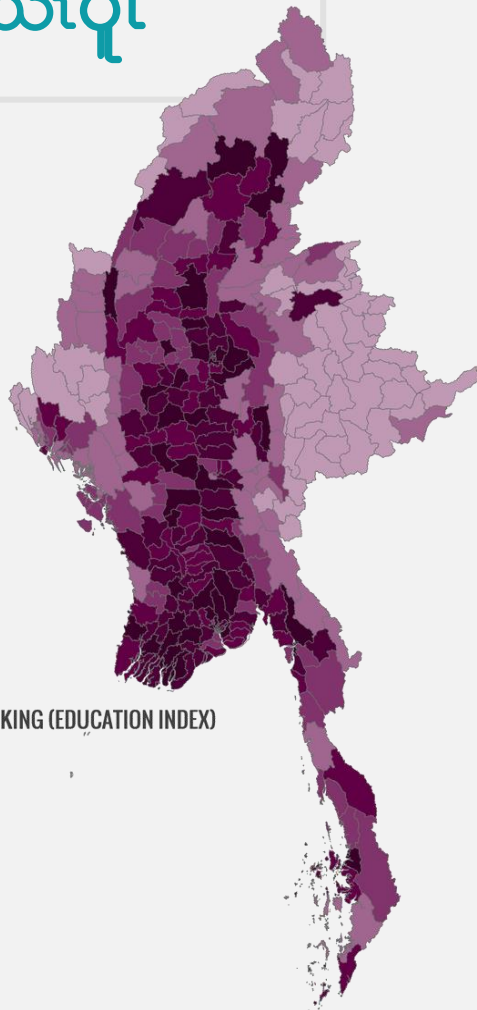
တၢ်ကွၢ်ကဒါမၤဂ့ၢ်ထီၣ်အိၣ်န့ၣ်လီၤ.

- မၤအါထီၣ်တၢ်နီၤလီၤခိသ့ကျိၣ်စ့
 - ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ထီၣ်ယူတၢ်တိၤပတီၢ်တုၤသိးထဲသိးတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၣ်တဖၣ်
- တၢ်နီၤလီၤတၢ်လၢၢ်ဘျီၣ်လၢၢ်စ့အတၢ်ပၤဆုၤရဲၣ်ကျဲတဖၣ်,
ကျိၣ်စ့တၢ်မၤစၢၤလၢတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အဂီၢ်
 - တၢ်ပာ်ပနီၣ်စ့မၤစၢၤဆဲးအါတမံယီၤလၢကွီၣ်ဖိတဂၤဒၣ်ဝဲစ့ၣ်စ့ၣ်လၢ
ကီၢ်စဲၣ်ဒီးကီၢ်ခိသ့ၣ်တဖၣ်ပုၤ
 - ကီၢ်စၢ်ဖျိပဒိၣ်,ဒီးကီၢ်စဲၣ်/ ကီၢ်ခိဒိၣ်ပဒိၣ်ကဘၣ်တူၢ်လၢၢ်ဝဲ(၅၀)မွဲးကယၤစ့ၣ်စ့ၣ်-
၅၀/၅၀

တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့လၢတၢ်အပၣ်ယုၣ်တၢ်ခဲလၢၢ်ခဲဆုတၢ်ရဲ
ၣ်တၢ်ကျဲအတၢ်မၤကျဲလၢကီၢ်ပယီၤအပူၤတၢ်အလိၣ်ဘဉ်အ
ကျိၣ်တမံမ့ၢ်ဝဲမၤလိဘၣ်တၢ်လၢနီၢ်ကစၢ်ကျိၣ်အဂီၢ်ထံးန့ၢ်လီၤ
လၢအတခါမ့ၢ်ဝဲအခွဲးအယးအိၣ်လၢကဆိကါမၤလိဘဉ်တၢ်
လၢကျိၣ်အါကျိၣ်န့ၢ်လီၤ,တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၢ်တဘျီအိၣ်လၢ
ထံကီၢ်တၢ်အိၣ်သးအပူၤလီၤ,တၢ်ကရၢကရိလၢမၤသကိးတၢ်
ဘဉ်ယးတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်အသန့မ့ၢ်ဝဲ **Mon National
Education Committee (MNEC)**
န့ၢ်လီၤယအဝဲအိၣ်ဝဲလၢ **New Mon State Party**
(NMSP)အဖိလၢန့ၢ်လီၤ.

- စးထီၣ်ဖဲၣ်ၣ်ၣ်န့ၢ်MNEC ကတဲာ်ကတိၤပာ်စၢၤ
တိၤဖုၣ်,တိၤခါသး,တိၤထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်ပတု
ၣ်တၢ်လီၤကဝီၤတဖၣ်အပူၤဒီးလီၢ်ကဝီၤလၢအိၣ်တၢ်
ပတၢ်ပြးခံကလုာ်န့ၢ်လီၤ
- MNECယုၣ်ကျိၣ်စ့လၢကမျၢၢ်ဒီးထံကီၢ်ဂၤန့ၢ်လီၤ
- ပဒိၣ်လံာ်ညိၣ်သိၣ်ဒိၣ်ဒီး MNEC
လံာ်ညိၣ်သိၣ်ဒိၣ်ပၣ်ဖျိသ့ၣ်လၢကွီၣ်တဖၣ်န့ၢ်လီၤ

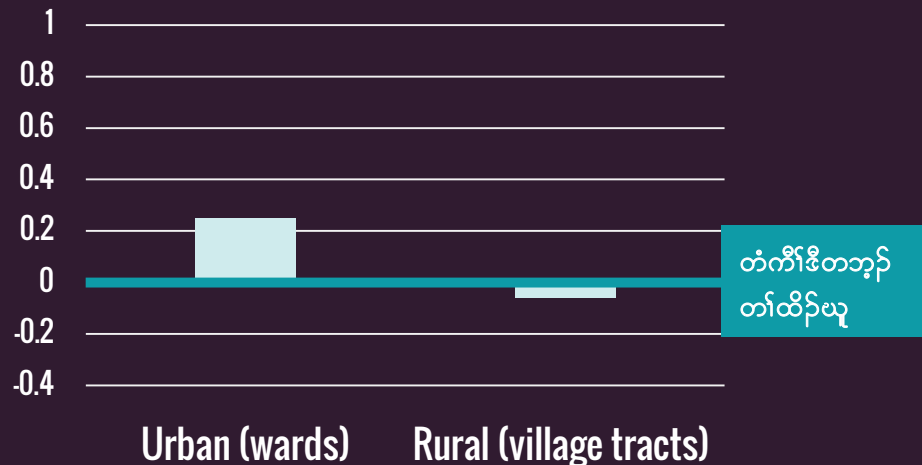
တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ လၢကီၢ်ပံၤယီၤပူၤ

တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့တၢ်ဒုးန့ၣ်နီၣ်ထီၣ်

- ဒ်ဟီၣ်ခိၣ်ဂီၤမၤပၢ်ဖျါအသိးတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အတီၤပတီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လီၤဆိၣ်ဒၣ်ဖဲကီၢ်ဖဲဒီးကီၢ်ခိၣ်အပူၤ.
- ယီၤဒိၣ်ကီၢ်ဖဲဒ်အိၣ်ဒဲဒၣ်ဒီးတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အတီၤပတီၢ်ဖုၣ်ဝဲတနီၤလၢထံကီၢ်အပူၤပိၣ်ထွဲထီၣ်အခံလၢရၢၢ်ခၢၣ်ဒီးကညီကီၢ်ဖဲန့ၣ်လီၤ.
- ကၤခွၢ်ဒီးန့ၣ်ပံၣ်တိၣ်ဒီးတကူၢ်အိၣ်ဒဲဒၣ်ဒီးတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အတီၤပတီၢ်ထီၣ်ကတၢၢ်တနီၤန့ၣ်လီၤ.
- ကီၢ်ဆၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အပူၤဝုၢ်ပူၤကဝီၤဒီးခိၣ်ခိၣ်သဝီကဝီၤသ့ၣ်တဖၣ်အဘၢၣ်စၢၤတၢ်လီၤဆိသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဒဲဒၣ်ဒီးပိၣ်ခွါဒီးပိၣ်မုၢ်အဘၢၣ်စၢၤတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အတီၤပတီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်တၢ်လီၤဆိအိၣ်ဒဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်နီၤဖးခိၣ်/ ဝုၣ်ခိၣ်ဖဲတထီၣ်ဘးဒဲးကီၢ်ဆၣ်အတီၤ

* Made up of: School enrolment, Primary school attainment, middle school attainment, literacy rate.

ပျံ့နှံ့ဝိတ်တိစာမေစာ-တၢ်သုၣ်ထီၣ်ပျံ့နှံ့ဝိကရၢ

၂၀၀၈နံၣ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးသဲးတၢ်ဘျၢခိၣ်သ့ၣ် အဆၢဖိ-၉ပျံ့နှံ့ဝိသနာၣ်

- (က)ကလုာ်တၢ်လိၣ်ခိၣ်လိၣ်ကွဲးတဖၣ်
- (ခ)တၢ်မေစာဖိသၣ်,သးစၢ်,ပိာ်မုၢ်,
ပျံ့နှံ့ဂီၤတလၢတပျဲး,သုၣ်ကုသးပျံ့
တဖၣ်ဒီးပျံ့လၢဟံၣ်ဃီတအိၣ်တဖၣ်.
- (ဂ)တၢ်တိစာဒီးတၢ်သုၣ်ထီၣ်ကွဲးတၢ်အိၣ်မူ

၈.တၢ်ပၤဆၢရဲၣ်ကျဲးအသနာၣ်

- (က)တၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ထွဲတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တဖၣ်
- (ခ)ခူဝ်ဒီးဟံၣ်ဃီထၢတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်

ဂံၢ်ခိၣ်ထံးသဲးတၢ်ဘျၢခိၣ်သ့ၣ်တၢ်ဘျၢဘၣ်ကွဲးအီၤဖဲ ၂၀၁၅

၂.ဖဲဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ဘျၢခိၣ်သ့ၣ်ပျံ့တၢ်ရဲၣ်လီၤကျဲးလီၤစရိ(၂) ကီၢ်စဲၣ်ဒီးကီၢ်ခိၣ်ဘၣ်ထွဲတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်သဲး

- (က)တၢ်မေစာဖိသၣ်,သးစၢ်,ပိာ်မုၢ်,ပျံ့နှံ့ဂီၤတလၢတပျဲး,သုၣ်ကုသးပျံ့
တဖၣ်ဒီးပျံ့လံာ်လူၤကျဲးကျဲးတဖၣ်ဖဲကီၢ်စဲၣ်
ဒီးကီၢ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်တၢ်ဟ့ၣ်အခွဲးလၢကဘၣ်
တၢ်ရဲၣ်ကျဲးမေအီၤဒီးကီၢ်စဲၣ်ကွဲးဟံၣ်လီၤသဲးတၢ်ဘျၢအသိးန့ၣ်လီၤ.

- (ခ)တၢ်တိစာမေစာဒီးတၢ်သုၣ်ထီၣ်ကွဲးတၢ်အိၣ်မူတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ဝိသုၣ်တဖၣ်
အံၤဖဲကီၢ်စဲၣ်ဒီးကီၢ်ခိၣ်အပူၤတၢ်ဟ့ၣ်ခွဲးလၢက
ဘၣ်တၢ်ရဲၣ်ကျဲးမေအီၤဒီးကီၢ်စဲၣ်ကွဲးဟံၣ်လီၤသဲးတၢ်ဘျၢအသိးန့ၣ်လီၤ.

ပျံ့နှံ့ဝိတ်တိစာမေစာ-တပ်သုဉ်ထီဉ်ပျံ့နှံ့ဝိကရ

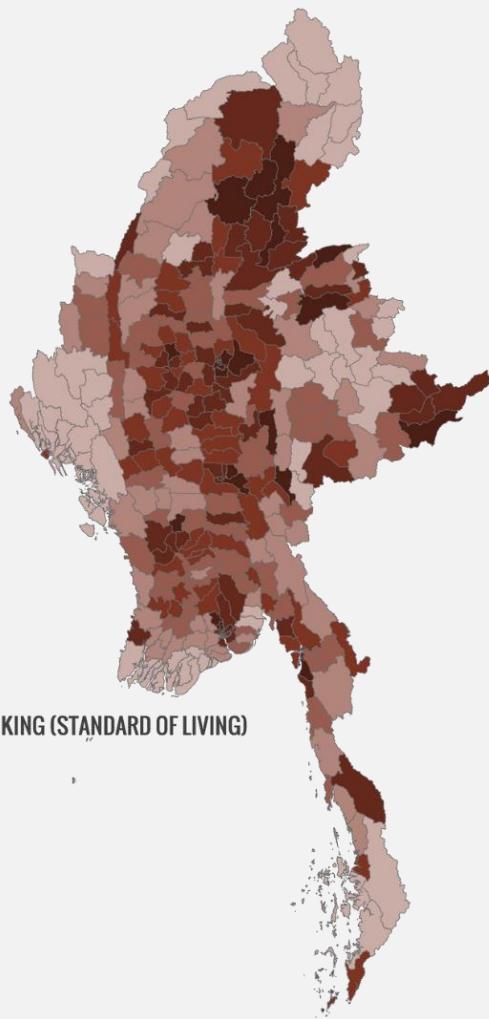
ထံကီလါအဂျာထီဉ်ပသီထီဉ်အဖျာတဖဉ်အဂီတပ်ဂျာထီဉ်ပသီထီဉ်ဒီးတပ်မေစာလီဝဲတပ်ဖျိဉ်တပ်ယာဉ်တပ်ဖံးတပ်
မေတဖဉ်န့ဉ်မ့ဉ်အရူဒီဉ်ဝဲယုဉ်ဒီးတပ်ဟ့ဉ်တပ်မေစာလါတပ်အိဉ်ဆူဉ်အိဉ်ခွဒီးတပ်ကူဉ်ဘဉ်ကူဉ်သ့အသီးန့ဉ်လီ။

လီဉ်ခဉ်သးပဒီဉ်အိဉ်ဒီးမူဒါသနဉ်လါကဂဲလိဉ်ထီဉ်ယုဝဲကီဉ်ဝဲဒီးကီဉ်ခိဉ်တဖဉ်အကံဉ်အစီဉ်သီးကရဲဉ်ကျဲမေဝဲ
တပ်ဂျာထီဉ်ပသီထီဉ်ဒီးတပ်မေစာလီတပ်ဖျိဉ်တပ်ယာဉ်ခိဉ်ဖျိတပ်နီလီတပ်တူဉ်လဉ်ဝဲတပ်လဉ်ဘူဉ်လဉ်စု
တပ်ပာဆုရဲဉ်ကျဲတဖဉ်အဂီအရူဒီဉ်ဝဲန့ဉ်လီ။

ကီဉ်ဝဲဒီးကီဉ်ခိဉ်အပဒီဉ်တဖဉ် ကပဉ်သုဉ်ပဉ်ဒီးနာဉ်ပာဉ်ဝဲ ပျံ့နှံ့ဝိတ်တိစာမေစာအတပ်လိဉ်ဘဉ်တဖဉ်ဒီး ဟံန့ဉ်
ဝဲကွဲဉ်ဂီအါမံသ့ဝဲဒ်လဉ်အံအသီးတဖဉ်-

- တပ်မေစာလါဆူပျံ့လါကျိဉ်စုတပ်ဟဲန့ဉ်သ့ဉ်တဖဉ်အဂီ
- တပ်မေစာတပ်သုဉ်ထီဉ်ဘျီထီဉ်က့တပ်အိဉ်မူ လါတပ်ဘဉ်ကံဉ်ဂူဉ်ကတီဉ်, မ့တမ့ဉ် ခိဉ်ယာန့ဆဉ်ယိတပ်ဘဉ်ခိ
ဘဉ်ထံးထံဖိကီဉ်ဖိကမျာ,ဒီးပျံ့တူဉ်ဘဉ်ခိဉ်ဘဉ်တပ်ဂီတပ်တိစာမေစာ
- သန့ဖိလံစံဉ်တဖဉ်လါတပ်မေဂျာထီဉ်ပသီထီဉ်ပျံ့ဖိယာဉ်ဖိ
- တပ်ရဲဉ်တပ်ကျဲဘဉ်သးတပ်သုဉ်လီဆီလီကမျာဟံဉ်ယီ
- ပျံ့အိဉ်ဘျးလါမူဒါသ့ဉ်တဖဉ်အဂီ

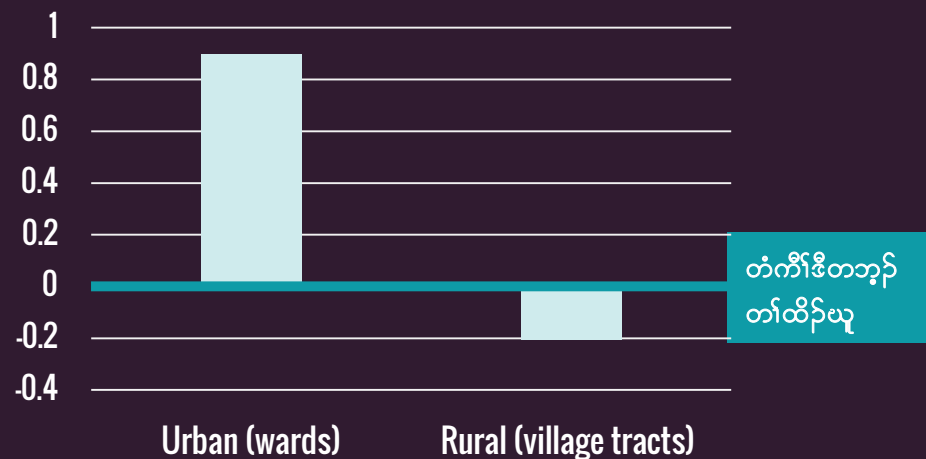
တၢ်အိၣ်မူအတၢ်ပတၢ်

တၢ်အိၣ်မူအတၢ်ပတၢ်(နီၣ်ထီၣ်ဒုးန့ၣ်)

- တၢ်အိၣ်မူအတၢ်ပတၢ်တဖၣ်(ဟံၣ်န့ၣ်ဃီထၢအတၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်အိၣ်သးတဖၣ်)ဖဲကီၢ်ပယီၤပူၤန့ၣ်ကီၢ်ဆၣ်တဘျုးဒီးတဘျုးလီၤဆီလိာ်သးဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ်.
- ခုဝုၢ်ဒီးခိၣ်ခိၣ်ဟီၣ်ကဝီၤတဖၣ်ဖဲကီၢ်ပယီၤပူၤတၢ်အိၣ်မူအတၢ်ပတၢ်အတၢ်လီၤဆီလိာ်အိၣ်ဝဲဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ်ဒီးကြးလာတၢ်ကဘၣ်ကွၢ်ဆိကမိၢ်ဘၣ်ဃးဒီးတၢ်မၤဂ့ၤထီၣ်ဟံၣ်န့ၣ်ဃီထၢတၢ်အိၣ်သး,မၤစၢၤအဝဲသ့ၣ်လၢကဒီးန့ၢ်ဘၣ်လိမ့ၣ်အုဒီးထံကဆိအဂီၢ်လိာ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်နီၤဖးခိၣ်ခိၣ်/ ဝုၣ်ခိၣ်ဖဲတထီၣ်ဘးဒီးကီၢ်ဆၣ်အတၢ်

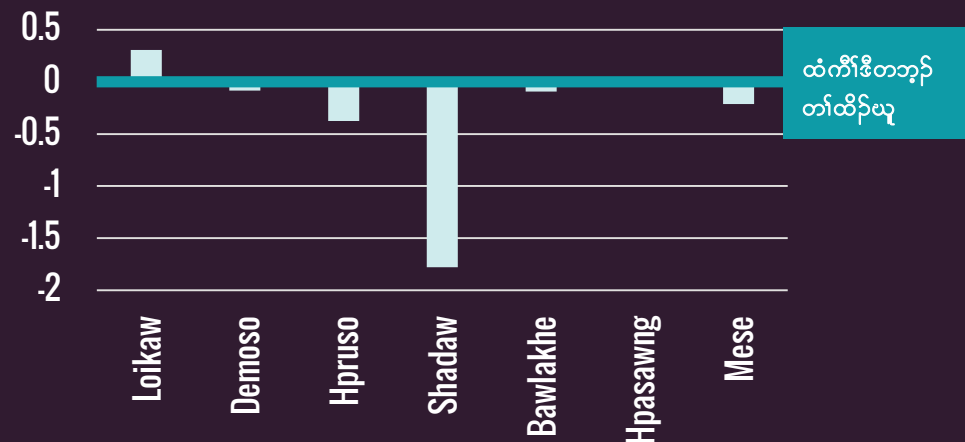
ကိုဆပ်,ကရူ,ဒီးကဝီသုဉ် တဖဉ်အတၢ်ဂုထီဉ်ပသီထီဉ် နီဉ်ထီဉ်ဒုးနဲဉ်

တၢ်မၤအါထီဉ်ဘဉ်ဃးတၢ်နီၤလီၤပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်ဖံးတၢ်
 မၤသုဉ်တဖဉ်ဆူကီၢ်စဲဉ်အပတီၢ်န့ဉ်
 မ့ၢ်ဝဲတၢ်အခွဲးအယၢ်လၢ
 ကမၤဂုထီဉ်ထံဖိကီၢ်ဖိကမ့ၢ်အတၢ်အိဉ်သး
 ခီဖျိတၢ်ဖျိတၢ်ယၢ်ဒီးတၢ်လိဉ်သုဉ်တဖဉ်န့ဉ်လီၤ.

ကိုဆပ်ဒီးကိုဆပ်အဒုတၢ်ဂုထီဉ်ပသီထီဉ်န့ဉ်ဒုးနဲဉ်ဖျါထီဉ်ဝဲ
 တၢ်ဂုထီဉ်ပသီထီဉ်အတၢ်ပတီၢ်တဖဉ်အတၢ်လီၤဆီလိာ်သးဒီး
 ဟံးဖျါထီဉ်ဝဲတၢ်လိဉ်ဘဉ်တဖဉ်မ့ၢ်တၢ်လၢအထီကတၢ်န့ဉ်လီၤ.

အဒိ,ကယါကီၢ်စဲဉ်,လွဲဉ်ကီဉ်ကိုဆပ်န့ဉ်အိဉ်ဝဲဒီးတၢ်ဂုထီဉ်
 ပသီထီဉ်အတၢ်ပတီၢ်ထီန့ဉ်ဒီးထံကီၢ်ဒိတဘျဉ်အတၢ်ထီဉ်ယု,
 ဖဲလၢရၢတီကီၢ်ဆပ်န့ဉ်မ့ၢ်ဝဲဒုဉ်လၢထံကီၢ်အပူၤကိုဆပ်အတၢ်
 ဂုထီဉ်ပသီထီဉ်အစ့ကတၢ်သုဉ်တဖဉ်အကျါတဘျဉ်န့ဉ်လီၤ.

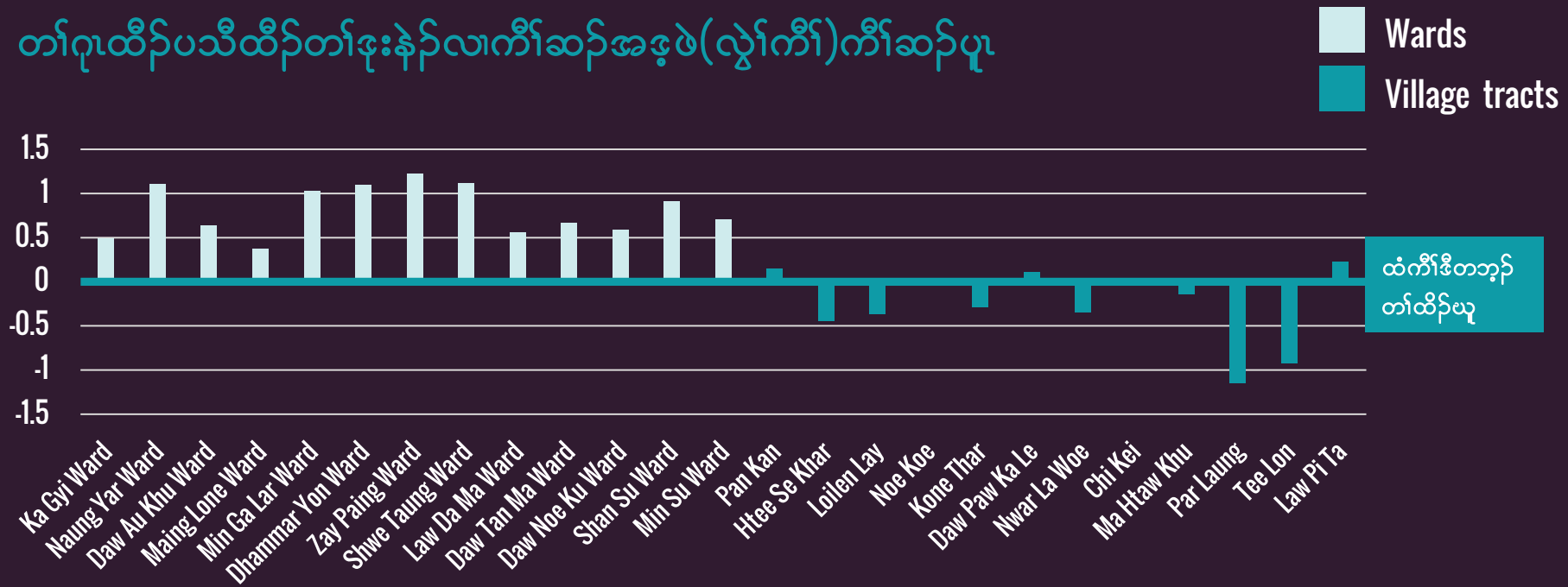
ကိုဆပ်တၢ်ဂုထီဉ်ပသီထီဉ်အတၢ်ဒုးနဲဉ်အမး ဖဲကယါကီၢ်စဲဉ်

ကော်ဆပ်,ဒီးကော်ဆပ်အဖွဲ့ကရူသုတ်တဖပ်တၢ်ဂုထိပ်ပသီထိပ်နီၣ်ထိပ်ဖုးနဲၣ်

တၢ်မ့ၢ်ကွၢ်ဝဲကယါကော်ဖဲၣ် TDI အထိကတၢ်ကော်ဆပ်တဖပ်န့ၣ်လွဲကိၣ်ကော်ဆပ်အပူၤဖုးနဲၣ်ဖျါဝဲကဝီဒီး ကရူအတၢ်လဲထိပ်လဲထိအပတၢ်လီၤဆိလိၣ်သးအိၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ.ပထံၣ်န့ၣ်လၢခူဝ်တၢ်လီၤန့ၣ်တၢ်လဲထိပ် လဲထိအိၣ်အါန့ၣ်ဒီးခိၣ်န့ၣ်သဝီတၢ်လီၤသုတ်တဖပ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂုထိပ်ပသီထိပ်တၢ်ဖုးနဲၣ်လၢကော်ဆပ်အဖွဲ့(လွၢ်ကော်)ကော်ဆပ်ပူၤ

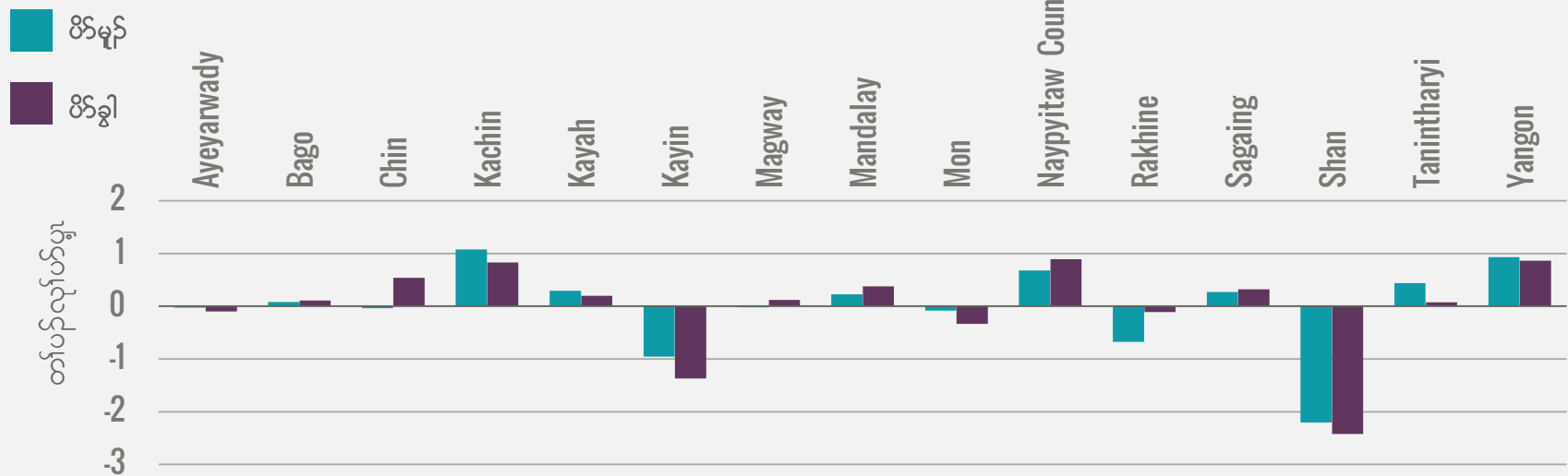

တၢ်ဒုးပၤယုၤမုၢ်ခွၢ်ဂ့ၢ်ဝီၤလၢပုၤဂ့ၢ်ဝီၤကရၢၢ်ကရၢအပူၤ

ကျိၣ်စ့တၢ်မၤစၢၤလၢအိၣ်ဒီးတၢ်ပညိၣ်လီၤတံၢ်လီၤဆဲးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲကျဲယုၤထၢတဖၣ်လၢတၢ်ပညိၣ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤမုၢ်ခွၢ်တၢ်တတုၤသီးထဲသီးတၢ်ဂ့ၢ်ကိတဖၣ်ဒီးတၢ်ဒုးဆူၣ်ထီၣ်ဝဲပိၢ်မုၢ်ပိၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်အကံၢ်အစီၤလီၤဆီၣ်တၢ်ဖဲမုၢ်ခွၢ်တၢ်တတုၤသီးထဲသီးအိၣ်အါဝဲတၢ်လီၤတဖၣ်န့ၣ်သ့ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

- တီးထီၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အတီးပတီးသ့ၣ်တဖၣ်အဖီလၢ်
- တၢ်န့ၣ်လီၤပၤယုၤလၢတၢ်ဖဲတၢ်မၤအပူၤပိၢ်မုၢ်ဒီးပိၢ်ခွၢ်တၢ်တတုၤသီးထဲသီးသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်အါဝဲ-တၢ်နီၤလီၤကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်တတုၤသီးထဲသီးဘၣ်.

တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့တၢ်ဒုးန့ၣ်(ပိၢ်ခွၢ်ဒီးပိၢ်မုၢ်)

တၢ်ဒုးပၤယုၤမုၢ်ခွၢ်ဂ့ၢ်ဝီၤလၢပုၤဂ့ၢ်ဝီၤကရၢကရၢအပူၤ

ဖဲတၢ်ဂ့ၢ်ကွဲးစးသ့ၣ်ထီၣ်ပုၤဂ့ၢ်ဝီၤကရၢလၢပဒိၣ်ကိးပတီၢ်ဒီး(ကီၢ်စၢဖျိၣ်,ကီၢ်စဲၣ်/ကီၢ်ခိၣ်ဒီးလီၤကဝီၤပဒိၣ်အပတီၢ်)သ့ၣ်တဖၣ်အပူၤမုၢ်ခွၢ်ဂ့ၢ်ဝီၤတၢ်တုၤသိးထဲသိးတၢ်ပညိၣ်တဖၣ်ဒီးမုၢ်ခွၢ်ဂ့ၢ်ဝီၤစ့တိၣ်ကျဲၤတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်တၢ်ဖၢန့ၣ်ဆိကမိၢ်ယုၤအိၣ်သ့ၣ်ဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

- အဒိ-ခိဖျိတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့,တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့,ဒီးပုၤဂ့ၢ်ဝီၤတၢ်တိၤစၢမၤစၢတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်.

ကျိၣ်စ့တၢ်မၤစၢလၢအိၣ်ဒီးတၢ်ပညိၣ်လီၤဆိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ပညိၣ်ဆိၣ်ထွဲတၢ်ဂ့ၢ်လၢလၢသ့-

- တၢ်ထူစံၣ်မၤဝဲဒီးဘျုးဖီၣ်မၤညၣ်လၢပိၣ်မုၢ်တဖၣ်ဂီၢ်တၢ်မၤလိတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ်
- ပိၣ်မုၢ်ဖျိးစိလၢမုၢ်ကျိၣ်ဝဲၤကွၢ်တဖၣ်အဂီၢ်တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ်

တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ကီၢ်ပယီၤအခိၣ်သ့ၣ်ကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်အိၣ်ယုၤဝဲဒီးတၢ်လိၣ်ဘၣ်တဖၣ်လၢတၢ်ပညိၣ်ဆိၣ်ထွဲမုၢ်ခွၢ်ဂ့ၢ်ဝီၤတၢ်တုၤသိးထဲသိးတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂၤလိ

အပတီၢ်

၁

ကွၢ်ကဒါက့ၤတၢ်မၤလိ(စလဲး)တဖၣ်လၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ပှၤဂ့ၢ်ဝီကရၢကရၢ (တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့,တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့,ပှၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်တိစၢမၤစၢတဖၣ်)

အပတီၢ်

၂

ကရၢတၢ်တၢ်ပီၣ်တဲသကိး(၁၅မံးနံး)

တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ပှၤဂ့ၢ်ဝီအကရၢကရၢအပူၤကီၢ်စဲၣ်ဒီးကီၢ်ခိၣ်တဖၣ်မူဒါတၢ်ဖံးတၢ်မၤ ကြၢမ့ၢ်မနုၤတဖၣ်လဲၣ်.

ကျိၣ်စ့ၣ်ဝီတၢ်ပၤဆှၢရဲၣ်ကျဲၤတဖၣ်ဆိၣ်ထွဲအဝဲသ့ၣ်အမူဒါတၢ်ဖံးတၢ်မၤ သ့မနုၤတဖၣ်လဲၣ်.

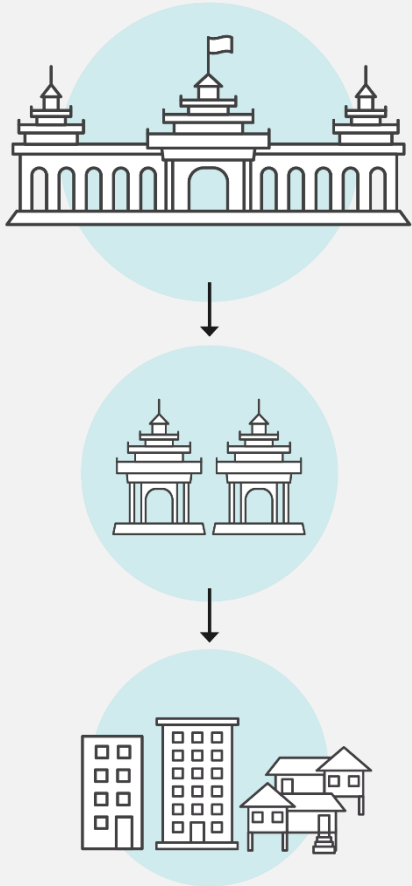
အပတီၢ်

၃

ကရၢတၢ်ပၤဖျါ(၁၀မံးနံး)

ကယုထၢထီၣ်န့ၢ်ပှၤတဂၤလၢကရၢအကျါလၢကပၤဖျါထီၣ်တၢ်အဂီၢ်

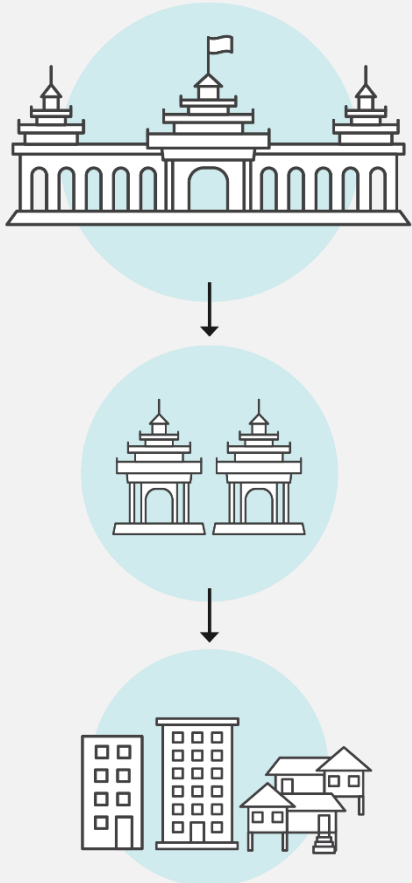
တၢ်သုၣ်ထီၣ်ဆိလီၤလီၤကဝီၤပဒိၣ်

ဘၣ်ဃးဒီးတၢ်အုၣ်ကီၤမူၤဒါ,တၢ်ဟံၣ်ဃုာ်ဟံၣ်ဂီၢ်,ဒီးတၢ်ဟံးမူဟံးဒါသ့ၣ်တဖၣ်လၢလီၤကဝီၤ အတၢ်ဟတၢ်ပြးအသနုလၢကီၢ်ပယီၤအပူၤန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ဂ့ၢ်ကီၤအခိၣ်သ့ၣ် တခါန့ၣ်လီၤ.ဆၢကတီၢ်ခဲအံၤကီၢ်ပယီၤအိၣ်ဝဲဒၣ်ဒီးလီၤကဝီၤတၢ်ဟဆၢရဲၣ်ကျဲၤတဖၣ် ဘၣ်ဆၣ်လီၤကဝီၤအပဒိၣ်တအိၣ်ဝဲဒၣ်ဘၣ်.

- လီၤကဝီၤပတီၢ်တၢ်သုၣ်ထီၣ်ပဒိၣ်သၢဖုတဖုလိၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.အါဒၣ်တက့ၢ်ဖဲၣ်ဒရၢၣ် ထံကီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်ဒီးလီၤကဝီၤအပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- တၢ်ထုးစ့ၤလီၤလီၤခါၣ်သးအတၢ်ဖိၣ်ဃံးဒီးဟ့ၣ်ဝဲတၢ်မၤတၢ်ဆၢတဲာ်လၢလီၤကဝီၤပတီၢ်အပူၤန့ၣ် ဒ်ကံၢ်ဂီၤတခါအသိးမ့ၢ်တၢ်မၤဆူၣ်ထီၣ်ဝဲကံၢ်စီတခါလၢကခိဆၢက့ၤဝဲ တၢ်အိၣ်လီၤဆိဒီးဟီၣ်ကဝီၤတၢ်လိၣ်ဘၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.လီၤကဝီၤပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် လၢတၢ်သုၣ်ထီၣ်ပုၤဂ့ၢ်ဝီကရူၢ်ကရၢဒီးတၢ်ဆဲးကျိးဘူးဘူးတံၢ်တံၢ်ဒီးထံဖိ ကီၢ်ဖိကမ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်ကရၢကရိလၢအကါဒိၣ်အခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- ပဒိၣ်သၢပတီၢ်သနုတခါန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်အခွဲးအယၢ်လၢတၢ်ဘျီဘၣ်မၤဂ့ၤထီၣ်က့ၤတၢ်မၤ တၢ်ဆၢတဲာ်လၢပဒိၣ်အပတီၢ်တဖၣ်ဘၣ်ထွဲတၢ်ဟ့ၣ်တၢ်မၤစၢၤ,ဒီးဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်သုၣ် ထီၣ်ဘျီထီၣ်လၢတၢ်လိၣ်ဘၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်နီၤလီၤတၢ်အိၣ်ယၢၤတဖၣ်လီၤလီၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်သျှဉ်ထီၣ်ဆိလီၤလီၤကဝီၤပဒိၣ်

ပဒိၣ်သၢပတီၢ်သနူတခါန့ၣ်လိၣ်ဘၣ်ဝဲတၢ်အိၣ်ဆၢထၢၣ်လီၤဆိလီၤလီၤကဝီၤအကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၣ်
အကျိၣ်အကျၢတဖၣ်လၢလီၤကဝီၤအပူၤန့ၣ်လီၤ.

- လၢထံကီၢ်အဂၤအဂၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤကဝီၤပဒိၣ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်မၤစၢအိၣ်ကျိၣ်စ့
ခိဖျိတၢ်စုလီၤခိခိၣ်အခိအသ့တဖၣ်အမဲၣ်ညါတၢ်ဆွၢခိကျိၣ်စ့လၢကီၢ်စဲၣ်ဆူလီၤကဝီၤ,
ဒ်န့ၣ်အသိးတၢ်ဆွၢခိကျိၣ်စ့လၢကီၢ်စၢဖျိဆူလီၤကဝီၤပဒိၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢအိၣ်န့ၣ်လီၤ.
- တၢ်လီၤတနီၤနီၤန့ၣ်လီၤကဝီၤပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဝဲတၢ်ခိတၢ်သ့ၣ်လၢပှၤ
နီၢ်တဂၤစ့တၢ်ဟဲန့ၣ်,ဒီးခိၣ်တယၢ်တၢ်ဆါတၢ်ပှၤအခိအသ့/တၢ်ခိတၢ်သ့ၣ်အဂၤတဖၣ်.
- တၢ်ထုးစ့လီၤလီၤခါၣ်သးတၢ်ဖိၣ်ဃံးဒ်အိၣ်အါထီၣ်ဒီးလီၤကဝီၤအပတီၢ်တၢ်
ထီၣ်ယူတၢ်တီၤပတီၢ်တူၤသိးထဲသိးလိၣ်အါထီၣ်ဝဲဒ်န့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်ဒီးန့ၣ်အါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၣ်အဂီၢ်ဝံသးစ့ၤကွၢ်တၢ်မၤလိလံာ်ဘၣ်ဃးတၢ်သျှဉ်
ထီၣ်လီၤကဝီၤပဒိၣ်တက့ၢ်.

တၢ်စၢ်ဖှိၣ်က့ၤ နီၣ်ဝံၣ်ခံ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ သ့ၣ်တဖၣ်

- ကီၢ်စဲၣ်ပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒံၣ်ခိၣ်ထံးတၢ်ဘျၢသဲစးခိၣ်သ့ၣ်ကွဲးပၢ်လီၤန့ၣ်ဝဲကျိၣ်စ့တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်မူဒါတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လဲၤန့ၣ်ဒိၣ်န့ၣ်ဒီးကီၢ်စဲၣ်ကဘၣ်ဟံမူဒါထဲတခါဇိၤလၢတၢ်နီၤလီၤန့ၣ်အိၤဘျီၣ်ဒိၣ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- လၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တိၤဒီးတ့ၤကျဲမုၢ်ကျဲဘိသ့ၣ်တဖၣ်အမဲၣ်ညါ, ကီၢ်စဲၣ်ဒီးကီၢ်ခိၣ်အပဒိၣ်အမူဒါသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ကြးမၤအါထီၣ်လၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ပုၤဂ့ၢ်ဝိကရၢလၢတၢ်ယူၤယီၤလိာ်သးအဂီၢ်ဒီးမၤဒိၣ်ထီၣ်လဲၣ်ထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- ဒီးသန့ထီၣ်အသးလၢထံဖိကီၢ်ဖိတဖၣ်အတၢ်လိာ်ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဖီခိၣ်လီၤကဝီၤကျိၣ်စ့ဂ့ၢ်ဝိတၢ်ဆှၢဒိတဖၣ်ဒီးတၢ်ပၤဆှၢရဲၣ်ကျဲသ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်ကဵုဒုးအိၣ်အကံၢ်အဂီၢ်အဂီၢ်လီၤကဝီၤတၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်အတၢ်အုၣ်သးအဖီအတဲာ်လၢအိၣ်ဝဲတဖၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအလၢအပွဲၤန့ၣ်လီၤ.
- “ကျိၣ်စ့ဂ့ၢ်ဝိတၢ်ဘၣ်ထွဲပဒိၣ်အဖွဲပူၤတဖၣ်အဘၢၣ်စၢၤ” ကြးဒိဘၣ်ကဒါက့ၤ “ခွဲးယၢ်တုၤသီးထဲသီးဒီးတၢ်မၤကဲထီၣ်လိာ်ထီၣ်အဂီၢ်ဖိတၢ်တဖၣ်” လၢဖဲၣ်ဖရၢၣ်ဒိတဲာ်ကွၢ်ဂီၤတခါအပူၤန့ၣ်လီၤ.
- တၢ်သုးထီၣ်ထီၣ်ကီၢ်စဲၣ်ဒီးကီၢ်ခိၣ်အပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အမူဒါလၢဘၣ်ထွဲတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤကမ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢအမ့ၢ်, တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ ဒီးတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့တၢ်မၤစၢၤတဖၣ်န့ၣ်ဒ်သီးကယူၤယီၤလိာ်သးဒီးမူဒါတၢ်မၤလၢကဘၣ်ဟံအါထီၣ်ဝဲသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်တၢ်ဆှၢဒိကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်တဖၣ်ကလိာ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

အဆင့်

၆

ဖေရုတ်ကျိပ်စုဂ်ဝီသန
ဒီးကီပယီတင်သုဉ်ထီဉ်
တင်မုာ်တင်ခုဉ်တင်ရဲဉ်တင်ကျဲ

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

The Asia Foundation

လံာ်သိာ်ညိာ်အံၤဘၣ်တၢ်ရဲၣ်ကျဲၤကွဲးထုးထီၣ်အိၤလၢ

အ့ၣ်ရဲၣ်ဖိာ်ဒုၣ်ရဲၣ်ဒီးပုၤသ့ပုၤဘၣ် Paul A. R. Hobson ယုာ်ဒီး
ပုၤအမံၤအိာ်ဖျါလၢလံာ်တဖၣ်

Matthew Arnold
Nicola Williams
Lea Lybecker
Kyaw Myo Oo

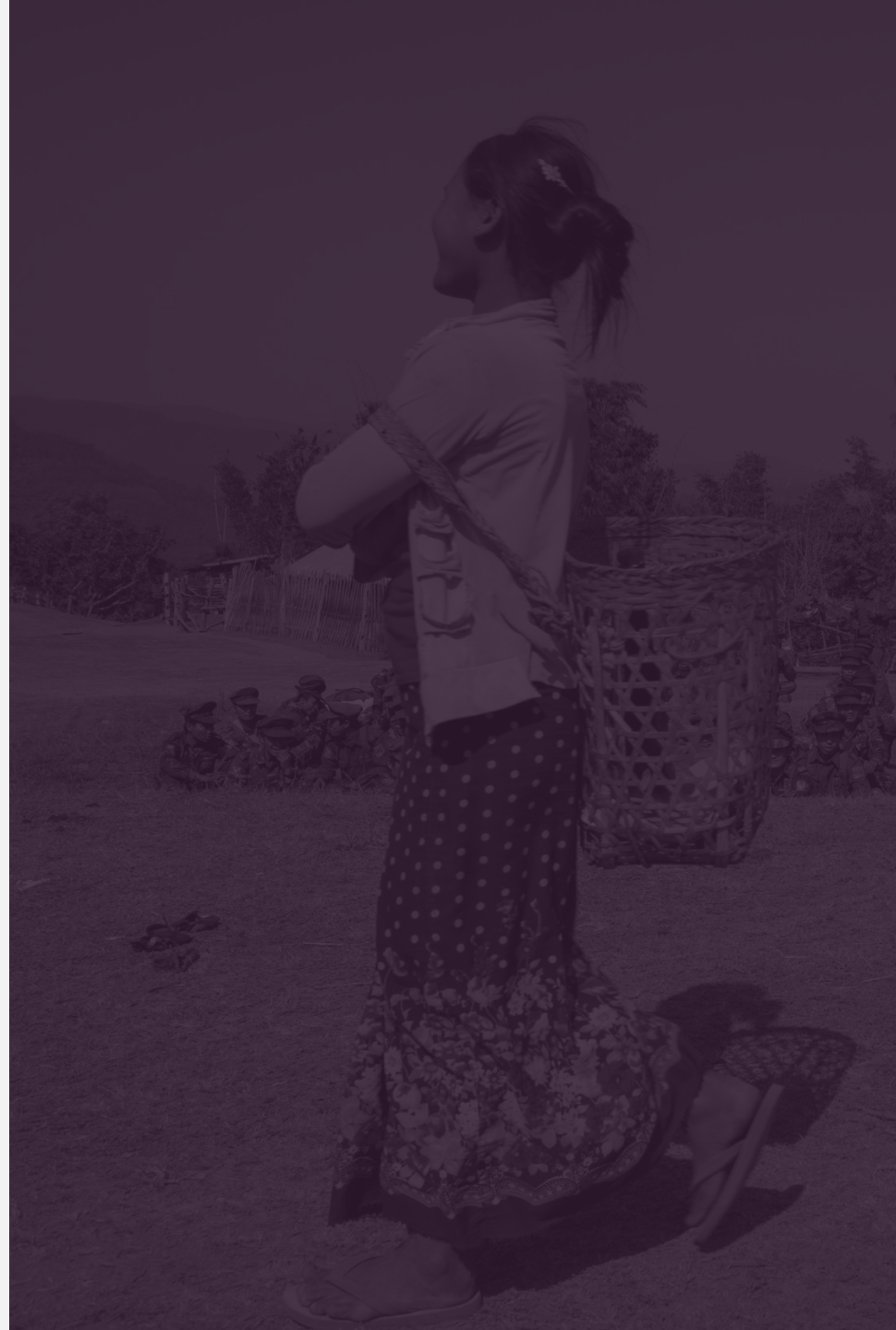
လံာ်သိာ်ညိာ်အံၤဘၣ်တၢ်ဆိာ်ထွဲမၤစၢၤအိၤလၢကီၢ်အမဲရကၤ
ထံဖိကီၢ်ဖိကၢၤခိဖျိကီၢ်အမဲရကၤထံဂုၤကီၢ်ဂၤတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသိထီၣ်
ကရၢန့ၣ်လီၤတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤပၤယုာ်လၢလံာ်သိာ်ညိာ်အပူၤတဖၣ်
မ့ၢ်ဝဲအ့ၣ်ရဲၣ်ဖိာ်ဒုၣ်ရဲၣ်အတၢ်ပၤသးဒီးတမ့ၢ်လၢခၢၣ်စးဝဲကီၢ်အမဲ
ရကၤထံဂုၤကီၢ်ဂၤတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသိထီၣ်ကရၢ(မ့တမ့ၢ်)အမဲရကၤ
ကီၢ်စၢၤဖျိာ်ပဒိာ်အတၢ်ထံၣ်တၢ်ပၤသးဘၣ်.

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

လံာ်တၢ်မၤလိကျၢ်ဘၢဝဲ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤသ့ၣ်တဖၣ်

- ၁ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအကလုာ်တဖၣ်ဘၣ်ထွဲမ့ၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်ဂ့ၢ်ဝီဒီး
ဖဲၣ်ဒရၢၣ်ကျိၣ်စ့ၣ်ဝီလၢဘၣ်
တၢ်ဂ့ၢ်လိာ်ဘျီလိာ်အီၤဖဲတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်အတၢ်ရဲၣ်
တၢ်ကျဲၤအပူၤမ့ၢ်မနုၤတဖၣ်လဲၣ်.
- ၂ လၢတၢ်ကဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲ
“တၢ်ထီၣ်ဃုတၢ်တီၤပတီၢ်တုၤသိးထဲသိး
ဒီးကျိၣ်စ့ၣ်ဝီတၢ်ပဆၢရဲၣ်
ကျဲၤတဖၣ်”ဖဲတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ
အဖွဲၤပူၤမ့ၢ်ဂ့ၢ်ဒီးအချၢမ့ၢ်ဂ့ၢ်န့ၣ်
ကတီၢ်ဖုၣ်ဒီးကတီၢ်ယံာ်ကျဲၤမနုၤတဖၣ်အိၣ်ဝဲလဲၣ်.
တၢ်ကစူးကၢၤဖိလံာ်စံၣ်မနုၤတဖၣ်အိၣ်ဝဲလဲၣ်.
- ၃ ဖဲတၢ်ဂ့ၢ်လိာ်ဘျီလိာ်တၢ်ပိာ်တဲသကိးတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်
ဖဲတၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအပူၤကြးတၢ်ကွၢ်ဆိကမိာ်ဝဲ
မ့ၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီၤမနုၤသ့ၣ်တဖၣ်လဲၣ်.

ဖဲဉ်ဒေရုဉ်ကျိဉ်စုဂ့ၢ်ဝီသနူဒီးတၢ်မ့ၢ်တၢ်ခုဉ်တၢ်ရဲဉ်တၢ်ကျဲး

- မုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်ဂ့ၢ်ဝီဒီးဖဲဉ်ဒေရုဉ်ကျိဉ်စုဂ့ၢ်ဝီသနူသ့ၣ်တဖၣ်လၢ ပၢယုာ်ဝဲဖဲထံၣ်ရၢၢ်ကီၢ်သးတၢ်ထံၣ်လိာ်တဲသကိးတၢ်အပူၤ တၢ်ဂ့ၢ်လိာ်တၢ်ပိာ်တဲသကိးအိၤခိဖျိဂ့ၢ်ဝီ အသနၢ်တၢ်မၤကရၢၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ် တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ထွဲဘၣ်ဘျးလိာ်သး လဲၢ်လဲၢ်ကွၢ်ကွၢ်အိၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.
- ဖဲဉ်ဒေရုဉ်ကျိဉ်စုဂ့ၢ်ဝီသနူန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်ဂ့ၢ်ခိဉ်သ့ၣ်တခါ ဖဲတၢ်ဂ့ၢ်လိာ်ဘျီလိာ်ဝဲလၢတၢ်ကဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲတၢ်တီၤ တုၤသိးထဲသိးလၢဖဲဉ်ဒေရုဉ်သနူအပူၤ,တၢ်သ့ၣ်ထီၣ် ပုၤဂ့ၢ်ဝီကရၢၤဒီးတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်နီၤလီၤကျိဉ်စု ဟဲန့ၣ်အကံၢ်အဂီၤတဖၣ်,ယုာ်ဒီးန့ၣ်ဆၢတၢ်အိၣ်ယၢၤ သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- ဖဲတၢ်မ့ၢ်တၢ်ခုဉ်တၢ်ရဲဉ်တၢ်ကျဲးပူၤမုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်ဂ့ၢ်ဝီ သနၢ်တၢ်မၤကရၢၢ်န့ၣ်ပညိၣ်ယီၤဝဲဒၣ်လၢတၢ်ပၤဆှၢ ရဲဉ်ကျဲးကမ္ဘၢကျိဉ်စုဒီးမုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်ဖိလံာ်စံာ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီသ့ၣ် တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

မုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအရူၤဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢ တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအဂီၢ်

(ဖဲဒရၢၣ်ကျိၣ်စ့ၣ်ဝီအခီၣ်တယၣ်ဂံၢ်ဘါတဖၣ်)

တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢအဂီၢ်လိာ်တၢ်ပီၣ်တဲသကိးဝဲဘၣ်ဃးတၢ်နီၤလီၤကျိၣ်စ့ၣ်ဟဲန့ၣ်အဂီၢ်န့ၣ်ညီၣ်န့ၣ်ဟံၣ်သ့ၣ်ပၣ်သးဝဲဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ်ထဲဒၣ်လၢန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤတၢ်ဂ့ၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်လၢအရူၤဒိၣ်ဝဲဒၣ်တခီန့ၣ်တၢ်ကဘၣ်ကွၢ်ဆိကမိၢ်လဲၢ်လဲၢ်ကွၢ်ကွၢ်လၢတၢ်ခိတၢ်သ့ဟဲန့ၣ်ကယုၤဃီၤလီၤပလိာ်သးဒီးကျိၣ်ကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်(အဒိ,တၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်,ပနံၣ်တၢ်က,ဒီးကျိၣ်စ့ၣ်ဟဲန့ၣ်အခိတဖၣ်,တၢ်စဲပနီၣ်အခိ-ဒ်သိးအံၤတဖၣ်)ယုၣ်ဒီးတၢ်နီၤလီၤကျိၣ်စ့ၣ်တၢ်ပၤဆၢရဲၣ်ကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်အလီၢ်အိၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်နီၤလီၤကျိၣ်စ့ၣ်ဟဲန့ၣ်တၢ်ပၤဆၢရဲၣ်ကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်

န့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤသ့ၣ်တဖၣ်,-

တၢ်နီၤလီၤကျိၣ်စ့ၣ်ဟဲန့ၣ်ဖျိဖျိဖျါဖျါလၢတၢ်အိၣ်ယၢၤအကျဲသန့တခါလၢကီၢ်စၢဖျိၣ်ဒီးကီၢ်စဲၣ်/ကီၢ်ခိၣ်ဒိၣ်အပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဘၣ်စၢန့ၣ်မၤဆူထီၣ်ဝဲကတီၢ်ယံၣ်မုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်ဒီးပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တိာ်ကျဲၤ,မၤဂုၤထီၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ဒီးတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အကျဲသန့သ့ၣ်တဖၣ်အမဲာ်ညါမၤလဲၢ်ထီၣ်ဝဲတၢ်ဘျၢလီၤလၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဆိလီၤပုၤဂ့ၢ်ဝီခိၣ်တယၣ်န့ၣ်လီၤ.

မုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအရူၤဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢ တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအဂီၢ်

(ဖဲအရၢၣ်ကျိၣ်စ့ၣ်ဝီအခိၣ်တယၣ်ဂံၢ်ဘါတဖၣ်)

တၢ်နီၤလီၤကျိၣ်စ့ၣ်ဟဲန့ၢ်တၢ်ပၤဆၢရဲၣ်ကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်

တၢ်ထီၣ်ယူတၢ်တီၤပတီၢ်တုၤသိးထဲသိး,-

ဘျီၣ်ဒိၣ်(ပွဲၣ်ထီၣ်စူးလိးတီၣ်)ဒီးကီၢ်စၢဖျိၣ်ပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်
အၢၣ်လီၤတူၢ်လိာ်ဝဲဂံၢ်ခိၣ်ထံးကျဲၤသနူလၢတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်
တၢ်ထီၣ်ယူတၢ်တီၤပတီၢ်တုၤသိးထဲသိးတၢ်သူတၢ်စွဲသ့ၣ်တဖၣ်
လၢကမၤလီၤတံၢ်ဝဲကီၢ်စၢဒီးကီၢ်ခိၣ်အပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်
အိၣ်ဝဲဒီးကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢလၢပွဲၤပွဲၤလၢကဟ့ၣ်လီၤ
ကမ့ၢ်တၢ်မၤစၢသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ဂ့ၢ်
ဘၣ်ဝီလၢတီၤပတီၢ်တုၤသိးထဲသိးဒ်ခိၣ်သ့ၣ်ကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၢ်
ဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ဝီလၢတီၤပတီၢ်တုၤသိးထဲသိးအဖီခိၣ်န့ၣ်လီၤ.

မုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအရူၤဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢ တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျိၤအဂီၢ်

(ဖဲဒရၢၣ်ကျိၣ်စ့ၣ်ဝီအခီၣ်တယၣ်ဂံၢ်ဘါတဖၣ်)

တၢ်နီၤလီၤဂံၢ်ခီၣ်ထံးခိသ့

ကီၢ်စၢဖျိၣ်ပဒိၣ်ပၤလီၤဝဲတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢဘၣ်ယးတၢ်နီၤ
လီၤဂံၢ်ခီၣ်ထံးတၢ်ခိတၢ်သ့ဒီးကီၢ်စဲၣ်/ကီၢ်ခီၣ်ဒိၣ်ဒီးလီၢ်ကဝီၤ
ပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢအမ့ၢ်(ကျိၣ်စ့ၣ်ဖဲန့ၣ်အခိ,ပနံၣ်တၢ်ကၤအခိ,
တၢ်ဆါတၢ်ပူၤအခိ,ဒီးတၢ်စုလီၢ်ခီၣ်ခိၣ်အခိ)သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
ကီၢ်စဲၣ်ဒီးကီၢ်ခီၣ်ဒိၣ်အပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အပူၤကျိၣ်စ့ၣ်ဝီ
တၢ်တယူၤယီၤဆီလိာ်သးသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်ပၤဖျါထီၣ်အီၤ
ခိဖျိလၢတၢ်စူးကါတၢ်ထီၣ်ယူၤတၢ်တီၤပတီၢ်တုၤသိး
ထဲသိးအတၢ်ထီၣ်တၢ်ဒူးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ထီၣ်ယူၤက့ၤတၢ်ထၢတၢ်အခိ

ကီၢ်စၢဖျိၣ်ပဒိၣ်မၤလီၤတံၢ်ဝဲတၢ်ထီၣ်ယူၤက့ၤတၢ်ထၢတၢ်အခိ
လၢကီၢ်စဲၣ်ဒီးကီၢ်ခီၣ်ဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အပူၤလၢတၢ်မၤဂ့ၢ်ထီၣ်က့ၤ
တၢ်တီၤတုၤသိး,ဒီးတၢ်ဘျုးတၢ်ဖျိၣ်တုၤလီၤတီၤလီၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

မုခ်ကျပဲကွာ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျပဲအရူဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢ တၢ်မုခ်တၢ်ခုၣ်အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲအဂီၢ်

(ဖဲဒရၢ်ကျိၣ်စ့ၣ်ဝီအခီၣ်တယၣ်ဂံၢ်ဘါတဖၣ်)

- ပုၤဘၣ်ထွဲလၢတၢ်မုခ်တၢ်ခုၣ်တၢ်လဲၤကျဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ကွၢ်ဆိကမိၢ်န့ၢ်တၢ်စူးကါဝဲ “တၢ်ပညိၣ်လီၤတၢ်လီၤဆဲးကျိၣ်စ့ၣ်မၤစၢၤသ့ၣ်တဖၣ်” လၢအကဘျါရဲၣ်က့ၤတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်အါမံၤ ယုၢ်ဒီးတၢ်ခးပနီၣ်ဆူထံဖိကီၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢအဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဒီး တၢ်သဘံၣ်ဘျုးအတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်သ့ၣ်ဒၣ်န့ၣ်လီၤ.
- တၢ်မၤစၢၤခးပနီၣ်လၢပုၤလၢတူၢ်ဘၣ်ခိၣ်ဘၣ်စုကဝဲတၢ်သဘံၣ်တုၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ် တၢ်ပညိၣ်အါသ့ၣ်ဒၣ်လၢတၢ်မၤစၢၤအံၤကဘၣ်တုၣ်ဆူထံဖိကီၢ်ဖိလၢ အလဲၤခီဖျိဘၣ်ဝဲတၢ်ယုၢ်မ့ၢ်ဟးဖျိး,ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးလၢတၢ်စုဆူၣ်ခိၣ်တကး,တၢ်တဆူၣ်တချ့, တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူဂီၢ်တၢ်လီၤမၤ,ပုၤတူၢ်ဘၣ်ခိၣ်ဘၣ်တၢ်န့ၣ်ဖိထၢဖိသ့ၣ်တဖၣ်, ပုၤလၢတူၢ်ဘၣ်သးအတၢ်ဆါ,ဒီးသးပိညါပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- ပိၣ်ခါ,ပိၣ်မုၣ်,ဖိသၣ်ပိၣ်ခါ,ဖိသၣ်ပိၣ်မုၣ်လၢအဆၢၣ်မဲၣ်ဝဲတၢ်သဘံၣ်ဘျုး အတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်ကြးတၢ်ကွၢ်ထံဆိကမိၢ်န့ၢ်အဝဲသ့ၣ် လၢကျိၣ်စ့ၣ်မၤစၢၤအကွၢ်အဂီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်,ယုၢ်ဒီးတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤက့ၤ တၢ်သဘံၣ်ဘျုးဝံၤအလီၢ်ခံတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်က့ၤပုၤတဝါဒီးတၢ်ဘၣ်လိာ်ဖိးဒုသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ကျိၣ်စ့ၣ်မၤစၢၤ

စံၣ်ညိၣ်လီၤတၢ်လီၤဆဲးကျိၣ်စ့ၣ်မၤစၢၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်မုခ်တၢ်ဘျါရဲၣ်ထံဖိ ကီၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်အတၢ်လိၣ်ဘၣ်လၢ ပုၤဂ့ၢ်ဝီဒီးတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်မၤ,ခီဆၢက့ၤ မုၣ်-ခါတၢ်တတုၤသီးထံးသ့ၣ်တဖၣ် အမဲၣ်ညါ,ဒီးတၢ်ခးပနီၣ်လီၤလီၤလၢ ပုၤလီၤဒုလီၤတီၤ,ဒီးပုၤလၢ အတူၢ်ဘၣ်တၢ်ဖျိၣ်တၢ်ယၢ်,ဘၣ်က့ၤဘၣ်ကွၢ်, တၢ်တတၢ်တနါဒီးတၢ်ဘၣ်ဂံၢ်ဂူၣ် သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

စ့ဟ့ၣ်ယုၢ်အံးမုခ်ဝဲတၢ်သးဆိၣ်တၢ်ဟ့ၣ်မုခ်တမ့ၢ်စ့မိၢ်ပုၤ ကမုခ်တၢ်အကျိၣ်တမံၤမံၤဒီးကဘၣ်သူးကျဲၤကွၢ်ထွဲဝဲလၢ ထံကီၢ်ပဒိၣ်ဒီးထံလီၢ်ကီၢ်ပုၤထံကီၢ်ဂၤ ကရၢကရိတဖၣ်

ထံလီၤကီၢ်ပုၤပုၤလီၢ်အိၣ်ကမ့ၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ် အိၣ်ဆိးလီၢ်ကျဲ

၂၀၀၆ဒီး၂၀၁၆

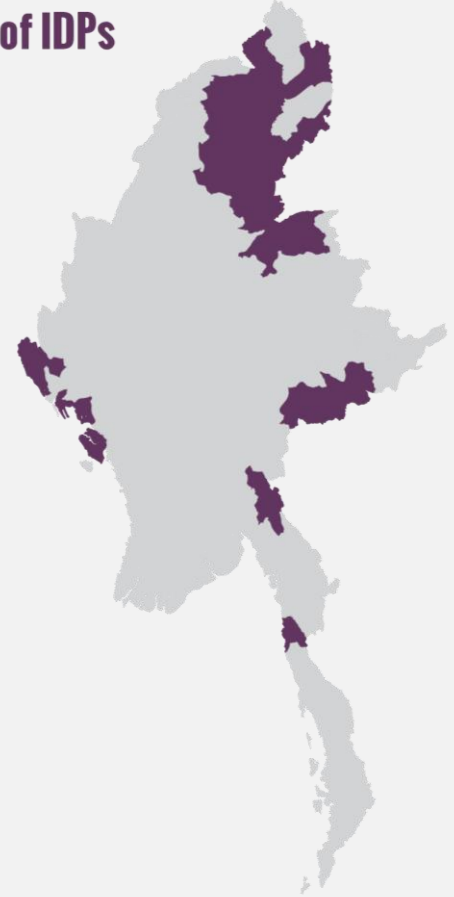
ဟံၣ်ခိၣ်ဂီၤခံဘၣ်အံၤဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲ
ပုၤဂ့ၢ်ဝိတ်တိၤစၢၤမၤစၢၤကရၢအတ်မၤနီၣ်
ၣ်မၤယါဝဲပုၤလီၢ်အိၣ်ကမ့ၢ်ဖိသ့ၣ်ဖဲအ
ဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ယုၤမ့ၢ်ဟးဖျိးဝဲခိၣ်ဖျါလၢစုက
ဝဲၤတၢ်ဘၣ်ကံၢ်ဂုၢ်ဖဲကီၢ်စဲၣ်တဖၣ်အပူၤ
လၢတၢ်ဘၣ်ကံၢ်ဂုၢ်ကဲထီၣ်သးအကတီၢ်
ဒီးတၢ်အိၣ်ဆိးတၢ်သးလိာ်သးအဖိခိၣ်
န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်ထၢဖျိၣ်လၢပၣ်ဖျါထီၣ်IDPs
န့ၢ်ကကဲထီၣ်တၢ်မၤစၢၤလၢတၢ်ပနီၣ်ဆိပ
ၣ်စၢၤစုဟ့ၣ်မၤစၢၤဆိၣ်ထွဲဆူက
မျၢၢ်တဖၣ်လၢဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးလၢတၢ်ကံၢ်
ဂုၢ်လိာ်သးအယီၤန့ၢ်လီၤ

**Presence of IDPs
2006**

**Presence of IDPs
2016**

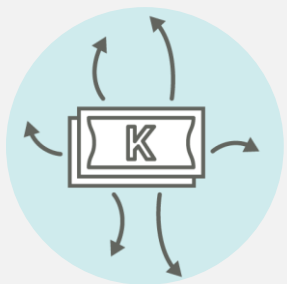
မုန်ကျိဝဲကွက်တင်ဂွံတင်ကျိအရူဒိန်သုတ်တဖန်လၢ တင်မုန်တင်ရဲဒ်အတင်ရဲဒ်တင်ကျိအဂီၢ်

စုတိက်ကျဲတင်အိန်ဖျိဖျိဖျါဖျါဒီးတင်အိန်ခိန်ဖးလၢဆိး

- တင်ပနီၣ်တြီယာဝဲတင်ဂွံတင်ကျိဘၣ်ထွဲစုတိက်ကျဲအလၢတခါလၢတင်ကထူးထီၣ်ရလီၤအိၤလဲၤလဲၤကွံၢ်ကွံၢ်ဒီးတင်ကဒီးန့ၢ်ဘၣ်အိၤညိညိအဂီၢ်န့ၢ်မုန်တင်လၢအတြီယာဝဲတင်အိန်ဖျိဖျိဖျါဖျါဒီးတင်သ့ၣ်ညါဘၣ်ပဒိန်အတင်သူတင်စွဲသ့ၣ်တဖန်န့ၢ်လီၤ.
- တဘျီတခိန်ကီၢ်ဖဲဒီးကီၢ်ခိန်သ့ၣ်တဖန်တင်နီၤလီၤန့ၢ်အိၤကျိၣ်စုတင်ဟဲန့ၢ်ဆံးအါလဲၣ်န့ၢ်တင်တသ့ၣ်ညါန့ၢ်ဟံၣ်အိၤဘၣ်. ထံဖိကီၢ်ဖိကမျိၢ်စုတိက်ကျဲသ့ၣ်တဖန်လၢပဒိန်ထူးထီၣ်ရလီၤဝဲန့ၢ်မုန်တင်မၤဂ့ၤထီၣ်တင်တမံန့ၢ်လီၤ.
- ဒ်စုတိက်ကျဲအတင်အိန်ဖျိဖျိဖျါဖျါအသိး “မုန်ကျိဝဲကွက်တင်တိက်ကျဲသ့ၣ်တဖန်” စုၢ်ကိးတင်ဖျိဖျိဖျါဖျါကြးအိၣ်ဝဲဒ်ဂံၢ်ခိန်ထံးကျဲသန့သ့ၣ်တဖန်အသိးလၢတင်အၢၣ်လီၤတူၢ်လိာ်တ့ၢ်ဝဲဖဲကီၢ်စၢ်ဖျိၣ်ပုၣ်လိာ်တင်အိန်ဖျိဖျိဖျါဒီး, ၂၀၁၇န့ၢ်, လၢမၤအပူၤန့ၢ်လီၤ.
- ပှၤဘၣ်ထွဲလၢတင်မုန်တင်ရဲဒ်တင်ကျိသ့ၣ်တဖန်ကြးဖံးသကိးမၤသကိးဝဲတင်ဂွံတင်ကျိဘၣ်ထွဲစုတိက်ကျဲဒီးတင်ပၢ်လီၤတင်ရဲဒ်တင်ကျိ, ဒီးဒုးကဲထီၣ်ဆိတင်မၤအရဲဒ်အကျဲသ့ၣ်တဖန်ဘၣ်ယးတင်ဂွံအံၤခံမံၤလၢၣ်, –
 - (၁)မၤဆူၣ်ထီၣ်တင်ဖျိဖျိဖျါဖျါဒီးတင်ထူးစ့ၤလီၤလီၢ်ခၢၣ်သးတင်ဖိၣ်သံးကျိၣ်စုဂ့ၢ်ဝီ, ဒီး (၂)သ့ၣ်ထီၣ်တင်ဟ့ၣ်တင်သ့ၣ်ညါဒီးကံၢ်စိတင်သ့ၣ်တဘၣ်လၢခါဆူညါတင်ဟတၢ်ပြးတင်တိခိန်ရိၣ်မဲတင်မူဒါတင်မၤအသန့ၣ်သ့ၣ်တဖန်ဖဲတင်ဟအကျိၢ်ကျိၣ်စုဝီအရူဒိန်ဝဲအကတီၢ်န့ၢ်လီၤ.

မုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအရူၤဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢ တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအဂီၢ်

တၢ်ထုးစ့ၤလီၤလီၢ်ခၢၣ်သးတၢ်ဖီၣ်ပံးဘၣ်ထွဲကျိၣ်စ့ၣ်ဝီဖဲတၢ်ထံၣ်လိ ၣ်စံးကတိၤတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အကိၤပူၤဒီးအချၢ

တၢ်ပၤလီၤကျိၣ်စ့ၣ်ဝီတၢ်ပၤဆွၢ်ရဲၣ်ကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်ခိၣ်ထံးခိၣ်တယၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒ်သိးကဆိၣ်ထွဲဝဲ
ပဒိၣ်အဖွဲၤပူၤတဖၣ်ဒီးတဖၣ်အဘၣ်စၢၤကျိၣ်စ့ၣ်ဝီတၢ်ပၤဆွၢ်ရဲၣ်ကျဲၤလၢအအိၣ်ပၤလံၤတနီၤဝဲလၢကဒုးအိၣ်ထီၣ်
ဒိၣ်မိၣ်ကရၢၣ်စံၣ်ဖဲၣ်ဒရၢၣ်တၢ်ပၤတၢ်ပြးသန့ကံၢ်ဂီၤအဂီၢ်ဖဲလၢတၢ်ယုထံၣ်န့ၣ်ကတီၢ်ယံၣ်အစၢၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢ
လိၣ်ဘျီဘၣ်က့ၤကံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ဘျၢသဲစးခိၣ်သ့ၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်ကမၤဂ့ၢ်ထီၣ်တၢ်ထုးစ့ၤ
လီၤလီၢ်ခၢၣ်သးတၢ်ဖီၣ်ပံးကျိၣ်စ့ၣ်ဝီလၢကီၢ်ပယီၤအပူၤဘၣ်ယးခ့ၢ်တၢ်သုၣ်စ့ၣ်တၢ်ပၤဆွၢ်ရဲၣ်
ကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢအကဲဘျးက့ၤကီၢ်ဖဲၣ်ဒီးကီၢ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ကသ့အဂီၢ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယံၣ်အိၣ်ဝဲအါမးဖဲလၢ
တၢ်ဆဲးမၤဝဲတၢ်ထံၣ်လိၣ်စံးကတိၤတၢ်လၢတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်အကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.(ကွၢ်ဖဲဒရၢၣ်ကျိၣ်စ့ၣ်ဝီ
တၢ်မၤလိလံာ်ကဘျးတဖၣ်ဘၣ်ယးကတီၢ်ဖုၣ်ဒီးကတီၢ်ယံၣ်ကျဲၤယုထၢသ့ၣ်တဖၣ်)

မုန်ကျိလဲကွက်တင်ဂွံတင်ကျိအရူဒိန်သုဉ်တဖဉ်လၢ တၢ်မုန်တၢ်ခုဉ်အတၢ်ရဲဉ်တၢ်ကျဲအဂီၢ်

တၢ်ဘျီဘဉ်ထံကီၢ်နီၢ်ကစၢ်ပၤဘဉ်မုန်ကျိလဲကွက်

ထံကီၢ်နီၢ်ကစၢ်ပၤဘဉ်မုန်ကျိလဲကွက်န့ဉ်လဲတရံးဒဲအသးလၢကီၢ်စၢ်ဖျိအကျိဉ်စုတၢ်ဟဲန့ဉ်သုဉ်တဖဉ်အဖီခိဉ်အါဒဉ်တက့ၢ်ဟဲလဲလၢန့ဆၢဉ်တၢ်အိဉ်ယၢအသနာဉ်ပူၤတၢ်ထီဉ်တယးအဘျးကယၢမုန်ဝဲ(၅၀)ယဉ်ယဉ်န့ဉ်လီၤ. တၢ်မၤဂ့ၤထီဉ်ထံကီၢ်နီၢ်ကစၢ်ပၤဘဉ်မုန်ကျိလဲကွက်အတၢ်ဆိတလဲသုဉ်တဖဉ်န့ဉ်မုန်ဝဲဒံးသိးကမၤဆူဉ်ထီဉ်တၢ်ဟံးမူဒါအုဉ်ကီၤတၢ်ဒီးတၢ်ကဟုကယၢကွၢ်ထွဲတၢ်လၢကကဲထီဉ်တၢ်မၤစၢ်လၢတၢ်မၤဂ့ၤထီဉ်မုန်ကျိလဲကွက်အသနာဉ်အံၤဒီးမၤအါထီဉ်ကမုၢ်ကျိဉ်စုတၢ်သူတၢ်စွဲလၢကဲဘျးဝဲကီၢ်ပယီၤအမုန်ကျိလဲကွက်ဒီးအထံဖိကီၢ်ဖိသုဉ်တဖဉ်ကသုအဂီၢ်န့ဉ်လီၤ.

တၢ်မၤန့ၢ်အါထီဉ်တၢ်ဂွံတၢ်ကျိဘဉ်ထွဲSEE:

Bauer. A., et al. 2018. *SEE Reform in Myanmar: The Case of Natural Resource Enterprises*. Natural Resource Governance Institute & Renaissance Institute.

မုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအရူၤဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢ တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအဂီၢ်

တၢ်မၤဆူၣ်ထီၣ်တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဘၣ်လၢဖိလံၣ်စံၣ်ကံၢ်စီအဂီၢ်

တၢ်လိၣ်အိၣ်တမံၤလၢတၢ်ကသုၣ်ထီၣ်န့ၢ်တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဘၣ်ဘၣ်ဃးဖိလံၣ်စံၣ်ကံၢ်စီလၢ
ပှၤဘၣ်ထွဲတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်တဖၣ်အဂီၢ်ဒ်သိးကနၢ်ဟံၣ်ဖဲၣ်ရၢၣ်ကျိၣ်စ့ၣ်ဝီအကံၢ်အဂီၢ်အိၣ်ဒ်လဲၣ်အဂ့ၢ်ဒီး
ဖိလံၣ်စံၣ်အကံၢ်အဂီၢ်လၢတၢ်ဟံၣ်န့ၢ်စူးကါအီၤအကံၢ်အဂီၢ်မနုၤတဖၣ်သ့ၣ်လဲၣ်အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.ဒ်န့ၣ်အသိး,
ပဒိၣ်ကရၢဒီးကရၢလၢတမ့ၢ်ပဒိၣ်အပှၤဟူးဂဲၤမၤတၢ်တဖၣ်
န့ၣ်လီၤလၢတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအပူၤဒီးမၤစၢၤကျိၣ်စ့ၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢ
ပဒိၣ်အဖွဲၤပူၤတဖၣ်ဒီးတဖၣ်အဘၣ်စၢၤလၢအိၣ်ဒီးတၢ်ဖျိဖျိဖျါဖျါဒီးတၢ်ဟ့ၣ်မၤစၢၤကဲဘျး
လီၤလီၤဆူၣ်ပှၤထံဖိကီၢ်ဖိလၢကီၢ်ပယီၤအပူၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဉ်ဒရုဉ်ကျိဉ်စုဂုၢ်ဝီသနူ-ဂံၢ်ခိဉ်ထံးတၢ်ဘျၢသဲးခိဉ်သ့ၣ်,သဲးတဖဉ်ဒီးဖိလ်စံဉ်တဖဉ်

ဖဉ်ဒရုဉ်ထံကီၢ်သ့ၣ်တဖဉ်အပူၤဘဉ်ထွဲ
မုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်တၢ်ဂ့ၢ်တဖဉ်ဒီးတၢ်ထီဉ်ယူ
တၢ်တီၤပတီၢ်တုၤသိးထဲသိးတဖဉ်န့ၣ်
တၢ်တကွဲးဖၤန့ၣ်လီၤအီၤလၢအဝဲသ့ၣ်အဂံၢ်
ခိဉ်ထံးတၢ်ဘျၢသဲးခိဉ်သ့ၣ်အပူၤန့ၣ်ဘဉ်.
တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဒ်သိးအံၤသ့ၣ်တဖဉ်အါတက့ၢ်
ဘဉ်တၢ်ဟံထီဉ်ဖိဉ်ထီဉ်အီၤခိဉ်ဖိလ်စံဉ်ဒီး
သဲးသ့ၣ်တဖဉ်န့ၣ်လီၤ.

သနၢ်က့ၤ,ကီၢ်ခဲနဒ်အဂံၢ်ခိဉ်ထံးတၢ်ဘျၢသဲး
ခိဉ်သ့ၣ်(၁၉၈၂)န့ၣ်အပူၤဘဉ်ထွဲတၢ်ထီဉ်ယူ
တၢ်တီၤပတီၢ်တုၤသိးထဲသိးဒီးလီၢ်ကဝီၤတခါ
ဒီးတခါတၢ်လီၤဆီသ့ၣ်တဖဉ်(ဖျါလၢဖိလ်)
ဘဉ်တၢ်ကွဲးပၤလီၤအီၤတဆံးတက့ၢ်ဖဲအဆၢဖိတခါ
လၢတၢ်ပၤဖျါအီၤဒ်ဂံၢ်ခိဉ်ထံးကျဲသနူအသိးန့ၣ်လီၤ.

ကီၢ်ခဲနဒ်အဂံၢ်ခိဉ်ထံးတၢ်ဘျၢသဲးခိဉ်သ့ၣ်-တၢ်ထီဉ်ယူတၢ်တီၤတုၤ သိးထဲသိးဒီးလီၢ်ကဝီၤတခါဒီးတခါတၢ်လီၤဆီသ့ၣ်တဖဉ်

၃၆.(၁)ဘဉ်ယးဘျိဉ်ခိဉ်အတၢ်စိတၢ်ကမိၤလၢကွဲးပၤလီၤသဲး(မ့)ကီၢ်စဲဉ်
ဘျိဉ်ခိဉ်သ့ၣ်တဖဉ်အတၢ်စိတၢ်ကမိၤလၢကွဲးပၤလီၤသဲး(မ့)အဝဲသ့ၣ်တခါဂုၤ
တခါဂုၤအခွဲးအယၢ်တဖဉ်ယုၢ်ဒီးတၢ်ပၤကဲအဝဲသ့ၣ်အမူအဒါလၢတၢ်ကွဲးပၤ
လီၤသဲးဒီးအတၢ်စိတၢ်ကမိၤသ့ၣ်တဖဉ်န့ၣ်တၢ်မ့တဆိတလဲအီၤဘဉ်ဒီးဘျိဉ်ခိဉ်(ပဉ်လံဉ်မဉ်)
ဒီးဘျိဉ်ခိဉ်အဂုၤအကသ့ၣ်တဖဉ်ယုၢ်ဒီးကီၢ်ခဲနဒ်အပဒိဉ်ဒီး
ကီၢ်စဲဉ်အပဒိဉ်သ့ၣ်တဖဉ်အၢဉ်လီၤသးလၢ-
(က)တၢ်ကသုးထီထီဉ်န့ၢ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်တဖဉ်တုၤသိးထဲသိးလၢကီၢ်ခဲနဒ်ထံဖိကီၢ်ဖိသ့ၣ်တဖဉ်
အတၢ်အိဉ်မူအိဉ်ဂဲၤကဂုၤထီဉ်အဂီၢ်
(ခ)မၤအါထီဉ်န့ၢ်မုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်တၢ်ဂ့ၢ်ထီဉ်ပသီထီဉ်လၢကမၤစုၤလီၤကွၢ်တၢ်တ
တုၤသိးထဲသိးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်သ့ၣ်တဖဉ်
(ဂ)ဟ့ၣ်လီၤကမုၢ်တၢ်မၤစုၤလီၤအအိဉ်ဒီးကံၢ်စိဘဉ်ဂ့ၢ်ဘဉ်ဝီလၢကီၢ်ခဲနဒ်
ထံဖိကီၢ်ဖိခဲလၢတဖဉ်အဂီၢ်
(၂)ကီၢ်ခဲနဒ်ဘျိဉ်ခိဉ်ဒီးပဒိဉ်သ့ၣ်တဖဉ်အၢဉ်လီၤတုၤလီၢ်ဝဲဂံၢ်ခိဉ်ထံးကျဲသနူ
လၢတၢ်ဒုးအိဉ်ထီဉ်တၢ်ထီဉ်ယူတၢ်တီၤပတီၢ်တုၤသိးထဲသိးတၢ်သုတၢ်စွဲသ့ၣ်တဖဉ်လၢမၤလီၤတံၢ်ဝဲ
ကီၢ်စဲဉ်အပဒိဉ်သ့ၣ်တဖဉ်အိဉ်ဝဲဒီးကျိဉ်စုတၢ်ဟဲန့ၢ်တဖဉ်လၢလၢပျဲပျဲ
လၢကဟ့ၣ်လီၤကမုၢ်တၢ်မၤစုၤလီၤသ့ၣ်တဖဉ်ဘဉ်ဂ့ၢ်ဘဉ်ဝီလၢတီၤပတီၢ်တုၤသိးထဲသိး
ဒ်ခိသ့ၣ်ကျိဉ်စုတၢ်ဟဲန့ၢ်ဘဉ်ဂ့ၢ်ဘဉ်ဝီလၢတီၤပတီၢ်တုၤသိးထဲသိးအဖိခိဉ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲဉ်ဒရုဉ်ကျိဉ်စုဂ့ၢ်ဝီသနု- ကတီၢ်ဖုဉ်ဒီးကတီၢ်ယံာ် တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်သ့ၣ်တဖဉ်

ကတီၢ်ဖုဉ်ကျဲယုထာတဖဉ်

လၢကီၢ်ပယီၤပူၤ,တၢ်ထုးစ့ၤလီၤလီၤခါၣ်သးတၢ်ဖိယံးကျိဉ်စုဂ့ၢ်ဝီဒီးတၢ်ထီၣ်
ယုတၢ်တီၤပတီၢ်တုၤသီးထဲသီးတဖဉ်အဂီၢ်အိဉ်ဝဲလံၤလၢတၢ်ဂုဉ်ကျဲးစးသ့ၣ်
တဖဉ်အဖၤမုၢ်န့ၣ်လီၤ. ၂၀၀၈ဂံၢ်ခိဉ်ထံးတၢ်ဘျၢသဲးစးခိဉ်သ့ၣ်အတက့ၢ်
အဖွဲၤပူၤဒီးအချၢ(ယုဉ်ဒီးတၢ်ဘျီဘဉ်က့ၤအီၤဖဲ ၂၀၁၅)န့ၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်
သ့ၣ်တဖဉ်အိဉ်ဝဲလၢတၢ်ကဒုးအိဉ်ထီၣ်ကျိဉ်စုဂ့ၢ်ဝီတၢ်ပၤဆုၤရဲၣ်ကျဲၤ
အသိသ့ၣ်တဖဉ်န့ၣ်လီၤ.

အဒိ-

- မၤဂ့ၤထီၣ်ဒီးဒုးအိဉ်ထီၣ်တၢ်ထီၣ်ယုတၢ်တီၤပတီၢ်တုၤသီးထဲသီးတၢ်ရဲၣ်
တၢ်ကျဲၤ(အဒိ,ဘျီဘဉ်ကဒါက့ၤကျိဉ်စုတၢ်မၤစၢၤထီၣ်ရီၤဆူ
တၢ်ထီၣ်ယုတၢ်တီၤပတီၢ်တုၤသီးထဲသီးအကံၢ်အဂီၢ်)
- တၢ်စုးကါတၢ်အိဉ်သးကျိဉ်စုတၢ်မၤစၢၤတဖဉ်လၢတၢ်ဆိဉ်ထွဲကီၢ်ဖဲၣ်
ဒီးကီၢ်ခိဉ်သ့ၣ်တဖဉ်ဒ်သီးကဟ့ၣ်လီၤမၤစၢၤပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်ရဲၣ်တၢ်
ကျဲၤသ့ၣ်တဖဉ်.
- တၢ်ဟ့ၣ်နီၤလီၤန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိဉ်ယၢၤကျိဉ်စုဟဲန့ၣ်သ့ၣ်တဖဉ်လၢ
ကီၢ်ဖဲၣ်ဒီးကီၢ်ခိဉ်သ့ၣ်တဖဉ်
- ဆိဉ်ထွဲကီၢ်ဖဲၣ်ဒီးကီၢ်ခိဉ်သ့ၣ်တဖဉ်ဒီးလီၢ်ကဝီၤပုၤမၤစၢၤတဖဉ်
လၢအမၤစၢၤဝဲလၢတၢ်ကူၣ်ဘဉ်ကူၣ်သ့ၣ်ခိဉ်ဖျိတၢ်နီၤလီၤတၢ်ပၤဆုၤ
ရဲၣ်ကျဲၤဒီးတၢ်နီၤလီၤကျိဉ်စုတၢ်လၢာ်တၢ်ပၤဆုၤရဲၣ်ကျဲၤသ့ၣ်တဖဉ်.
- မၤအါထီၣ်တၢ်သ့ၣ်ကျိဉ်စုတၢ်မၤစၢၤသ့ၣ်တဖဉ်လၢအအိဉ်ဒီးတၢ်ပညိဉ်
ဒ်အမ့ၢ်န့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်ဘဉ်ဒ်ဘဉ်ထံးတၢ်တိစၢၤမၤစၢၤ,ဒီး
တၢ်ဘဉ်ဂံၢ်ဂုဉ်အတၢ်ဘဉ်ဒ်ဘဉ်ထံးထံးကီၢ်ဖိကမ့ၢ်သ့ၣ်တဖဉ်အဂီၢ်.

မဲဉ်ဒရုဉ်ကျိဉ်စုဂုၢ်ဝီသနု- ကတီၢ်ဖုဉ်ဒီးကတီၢ်ယံာ် တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်သ့ဉ်တဖဉ်

ကတီၢ်ယံာ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်သ့ဉ်တဖဉ်

- တၢ်ကွၢ်ကဒါဘျီဘဉ်က့ၤ ၂၀၀၈ဂံၢ်ခိဉ်ထံးတၢ်ဘျုးသဲးခိဉ်သ့ဉ် အဆၢဖိဉ်ဒုဉ်သိးကကဲထီဉ်တၢ်မၤစၢၤလၢတၢ်နီၤဟ့ဉ်မူဒါ တၢ်မၤဒီးတၢ်ပၤဆုၤန့ဆၢဉ်တၢ်အိဉ်ယၢၤဒီးဟီဉ်ခိဉ်ကပံာ် သ့ဉ်တဖဉ်အဂီၢ်
- ကီၢ်မဲဉ်ဒီးကီၢ်ခိဉ်တဖဉ်ကဒီးန့ဉ်ဘဉ်တၢ်သုတၢ်စွဲလီၤလီၤလၢ ဂံၢ်ခိဉ်ထံးကျိဉ်စုဟဲန့ဉ်အခိၣ်,ဒီးဂံၢ်ခိဉ်ထံးပနံဉ်တၢ်ကၤအခိ သ့ဉ်တဖဉ်အဂီၢ်ကီၢ်စၢၤဖျိဉ်ပဒိဉ်ကဘဉ်ကွဲးပာ်လီၤတၢ်ဘျုး.
- တၢ်ဆိဉ်ထွဲသုထီဉ်ကီၢ်မဲဉ်ဒီးကီၢ်ခိဉ်သ့ဉ်တဖဉ်လၢကဘျီ ထီဉ်ပုၤဂုၢ်ဝီကရုၢ်ကရၢခိဖျိတၢ်အိဉ်ဆူဉ်အိဉ်ချ့ဒီးတၢ်ကူဉ် ဘဉ်ကူဉ်သ့ဉ်ကျိဉ်သ့ဉ်တဖဉ်.
- တၢ်သ့ဉ်ထီဉ်လီၢ်ကဝီပဒိဉ်သၢတဖုလၢတၢ်ယုထၢထီဉ်အိၤ.
 - ဖုးအိဉ်ထီဉ်လီၢ်ကဝီပတီၢ်ကျိဉ်စုဂုၢ်ဝီတၢ်ပၤဆုၤရဲဉ် ကျဲတဖဉ်တုၤလီၤလၢကီၢ်ဆဉ်,ကဝီဒီးဒုသဝီကရုၢ် ပတီၢ်သ့ဉ်တဖဉ်
 - မၤလဲၢ်ထီဉ်မူဒါလၢတၢ်ထၢတၢ်စုလီၢ်ခိဉ်ခိဉ်အခိအသ့ နိသိးကမၤစၢၤလဲၢ်ကဝီပဒိဉ်အတၢ်လိဉ်သ့ဉ်တဖဉ်.

တၢ်စၢ်ဖှိၣ်က့ၤ နီၣ်ဝံၣ်ခံ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ သ့ၣ်တဖၣ်

- ဖဲၣ်ဒရၢၣ်ကျိၣ်စ့ၣ်ဂီၤသန့န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်သ့ၣ်လၢတၢ်ကဘၣ်ဂ့ၢ်လိာ်ဘျီလိာ်
အိၤဒီးတၢ်ကဘၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်တုၤသိးထဲသိးလၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဖဲၣ်ဒရၢၣ်
သန့က့ၢ်ဂီၤတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ပုၤဂီၤကရၢၤဒီးဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်အက့ၢ်အဂီၤလၢ
တၢ်ထီၣ်ယူၤမၤဘၣ်လိာ်ဖိးဒုးတၢ်ခိၣ်သ့ၣ်ဒီးတၢ်နီၤလီၤကျိၣ်စ့ၣ်ဟဲန့ၣ်သ့ၣ်တ
ဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအပူၤတၢ်ဂ့ၢ်လိာ်ဘျီလိာ်လၢတၢ်နီၤလီၤ
ကျိၣ်စ့ၣ်ဟဲန့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်အါဒၣ်တက့ၢ်တၢ်ကွၢ်စ့ၢ်ဒီးဂ့ၢ်လိာ်ဘျီလိာ်လၢန့ၣ်အၢၣ်
တၢ်အိၣ်ယၢၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်ကဘၣ်ခံကွၢ်စ့ၢ်ဒီးကွၢ်ထံဆိကမိၢ်အါထီၣ်လၢ
ကျိၤကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဟဲန့ၣ်(တၢ်စုၤလီၤခိၣ်ခိၣ်အခိ,
ပနံၣ်တၢ်ကၤအခိ,ကျိၣ်စ့ၣ်ဟဲန့ၣ်အခိ,တၢ်ဖဲပနီၣ်ခိၣ်...သ့ၣ်တဖၣ်)ဒီးတၢ်နီၤလီၤ
ကျိၣ်စ့ၣ်ဟဲန့ၣ်တၢ်ပၤဆၢရဲၣ်ကျဲၤတဖၣ်,အလီၢ်အိၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.
- ၂၀၀၈ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ဘျၢသဲစးခိၣ်သ့ၣ်(ယုၢ်ဒီးတၢ်ဘျီဘၣ်ဖဲ ၂၀၁၅န့ၣ်)အဖွဲၤပူၤ
ဒီးအချၢန့ၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်ကဒုးအိၣ်ထီၣ်ကျိၣ်စ့
တၢ်ပၤဆၢရဲၣ်ကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢကတီၢ်ဖုၣ်အပူၤအိၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.မ့ၢ်
ကတီၢ်ယၢ်အစၢသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ခိၣ်ဖျိတၢ်ထံၣ်လိာ်စံးကတီၢ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အပူၤ
တၢ်မၤန့ၢ်အိၤသ့ၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.
- ဖဲၣ်ဒရၢၣ်ကျိၣ်စ့ၣ်ဂီၤအဂံၢ်ထံးတၢ်ဂ့ၢ်မိၢ်ပုၤတဖၣ်န့ၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်က့ၢ်ဂီၤကျဲၤတဖၣ်လၢ
တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်မုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်ကရၢၤဒီးအါန့ၢ်အန့ၣ်ပုၤဂီၤကရၢၤခိၣ်ဖျိ
တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်တၢ်လဲၤကျဲၤသ့ၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂၤလိ

အပတီၢ်

တၢ်ကွၢ်ထံသမံသမိးကွၢ်ဖဲၣ်ဒရၢၣ်ကျိၣ်စ့ၣ်ဝီသနူအဂံၢ်ထံးတၢ်ဂ့ၢ်မိၢ်ပှၢ်တဖၣ်

အပတီၢ်

ကရူၢ်တၢ်တၢ်ပီၣ်တဲသကိး

ဖဲၣ်ဒရၢၣ်ကျိၣ်စ့ၣ်ဝီသနူအဂံၢ်ထံးတၢ်ဂ့ၢ်မိၢ်ပှၢ်လၢအခိၣ်သ့ၣ်မ့ၢ်မနုၤတဖၣ်လဲၣ်.ဖဲၣ်ဒရၢၣ်ကျိၣ်စ့ၣ်ဝီသနူအဂံၢ်ထံးတၢ်ဂ့ၢ်မိၢ်ပှၢ်မနုၤတဖၣ်လၢတၢ်လူၤပိၢ်မၤထွဲအီၤလၢကီၢ်စၢၣ်ဖျိၣ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်အလံာ်ယံးယၢ်အပူၤကသ့လဲၣ်တီၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်မိၢ်ပှၢ်၃ထံၣ်,၄ထံၣ်တက့ၢ်.

တၢ်ဂ့ၢ်ပိၤထွဲ

တၢ်ထုးလီၤလံာ်ညိၣ်သိၣ်လိအံၤတၢ်ဟံၣ်န့ၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဒီးလံာ်လဲၣ်တဖၣ်လၢအ့ၣ်ဖီၣ်ဒုၣ်ရၢၣ်
ဒီးကရၢမၤသကိးတၢ်တဖၣ်လၢအဟူးဝဲလၢကီၢ်ပယီၤအပူၤဘၣ်ဃးဟံၣ်တၢ်ဟဆၢရဲၣ်ကျဲၤဒီး
ကျိၣ်စ့တၢ်ဟဆၢရဲၣ်ကျဲၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

လံာ်အဂုာ်အဂလၢတၢ်ဒီးသန့ထီၣ်အီၤတဖၣ်

Boadway, R. & Shah, A. 2009. *Fiscal Federalism: Principles and Practice of Multiorder Governance*. Cambridge University Press.

Boadway, R.W & Hobson, P.A.R. 1993. *Intergovernmental Fiscal Relations in Canada: Canadian Tax Paper No. 96*. Canadian Tax Foundation.

Bauer, A., et al. 2018. *SEE Reform in Myanmar: The Case of Natural Resource Enterprises*. Natural Resource Governance Institute & Renaissance Institute.

Watts, R. 2008. *Comparing Federal Systems (third edition)*. Institute of Intergovernmental Relations, School of Policy Studies, Queen's University. McGill-Queens University Press.

ဝီရိယသုတ်တဖန်

စုဘျာလီအတင်သူတစ်စုံ - တာဘျာလီတင်စုလီခိန်ခိန်တဖန်လအကတီယံနံဒံး
တနံဘျာန်အမ္ပိသိလုနဲဖိကဟင်တဖန်,တင်လင်ဘျာန်လင်စုတဖန်လတင်အံးထွဲ
ကွဲထွဲဒီးဘျီဂုထီင်ကတင်သျှင်ထီင်တဖန်ဒီးကျဲမုဂျဲဘိတဖန်လအတပင်ယုင်ဝဲဒီး
သုးမုဂျဲဒိအတင်လင်ဘျာန်လင်စုဘင်တဖန်န့လီ.

ပနံတင်ကအခိ - တင်ပွတင်ဆါတဖန်အခိလပနံတင်ကကလုင်ကလုင်အတင်လဲ
တရံးသးတဖန်(အခိ,တင်အိတင်အိဒီးတင်မၤစၤအတင်ဖံးတင်မၤတဖန်)

တင်နီလီတင်လင်အတင်ပာဆုရဲဂျဲတဖန် - တင်လင်ဘျာန်လင်စုတဖန်အတင်
ရဲတင်ကျဲန့တင်နီလီကွဲအီလကီစၤဖျိဒီးကီစဲပဒိတဖန်အဘျီစၤသီးကဘျီ
လိင်ဖိမံဝဲဒီးတင်ဟ့ဂျဲမၤစၤကျိစုအဂီန့လီ.

မုဆုဂျဲမုဂီတင်သူတစ်စုံ - မုဆုဂျဲမုဂီတင်သူတစ်စုံန့မုဝဲပဒိတင်သူတစ်စုံထီရီလၢ
တင်လင်ဘျာန်လင်စုအဆံးတဖန်အမ္ပိပဒိအပွတင်ဖိဂီလါလဲတဖန်,ပုမၤတင်ဖိ
လၢအိတံးအိတံးသါဂီကျိစုတဖန်,တင်ထီင်ဒုးပုမၤတင်ဖိအတင်ဘင်ဘျးတဖန်,စုတး
တင်အာလီလံးပံးပံးဒီးတင်ဟ့ဂျဲလီစုလၢတင်မၤအါထီင်အထိးနါလၢထံလီကီပု
အဂီလဲးမးအလဲတဖန်ဒီးတင်ဘင်ဟ့ဂျဲလီစုအထိးနါလၢထံလီကီဂၤဒုင်ကမဂီတဖန်န့လီ.

တင်ထုးစုလီလီခါသးအတင်ဖိပံးပျံ - လီခါသးကိတိဝဲကျဲသ့တဖန်
ခိဖျိလၢအဟ့ဂျဲလီကွဲမုဒါဒုးယံးဒီးတင်ဆါတင်တင်အမိကမိဆူဝဲဒးလၢလင်တဖန်အယံ
အဝဲသ့ကဆဲးအိတံးလီခါသးအကွဲအဂီအသိးဒီးကကဲထီင်တင်အိတံးဘျးဘျး
တံတံဒီးထံဖိကီဖိကမျာ်သ့တဖန်န့လီ.

ဝီရိယသုတ်တဖန်

တၢ်ထူးဇၞော်လီၤလီၤခၢၣ်သးအတၢ်ဖီၣ်ပံးပျံး—လီၤခၢၣ်သးကိတိၣ်ဝဲၤကျိၤသ့ၣ်တဖန် ခိဖျိလၢအဟ့ၣ်လီၤက့ၤမူၤဒါခွဲးယၢ်ဒီးတၢ်ဆၢတဲာ်တၢ်အစိကမိၤဆူဝဲၤဒီးလၢလၢ် တဖန်အဃိအဝဲသ့ၣ်ကဆဲးအိၣ်ဒ်လီၤခၢၣ်သးအက့ၢ်အဂီၢ်အသိးဒီးကကဲထီၣ် တၢ်အိၣ်ဘူးဘူးတၢ်တံၢ်ဒီးထံဖိကိၢ်ဖိကမ္ပၢၢ်သ့ၣ်တဖန်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤလၢအလိၣ်တဖန်—မုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်အသနၢၣ်အပူၤ—ပဒိၣ်ထူး ထီၣ်သူစုကန့ၢ်အါဒိၣ်န့ၢ်ဒီးတၢ်ပာ်ပနီၣ်ကသ့ဝဲအဂီၢ်တၢ်သးကျဲၤအိၤစုလၢတၢ်ထၢန့ၢ် တၢ်ခိတၢ်သွဲသ့ၣ်တဖန်အပူၤ.

တၢ်အိၣ်ယၢၤအခီၣ်ထံးခိၣ်ဘိ—ကျိၣ်စုတၢ်ဟဲန့ၢ်တဖန်တၢ်နီၤလီၤအိၤဆူကိၢ်ခိၣ်ဒီး ကိၢ်ဖဲၣ်တဖန်ဒ်ကျိၣ်စုလၢအထၢန့ၢ်ဝဲတဖန်အဖီခိၣ်.

မုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်ကရၢ—တၢ်ပာ်ဖျိၣ်ထီၣ်မုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်ကံၢ်ဂီၢ်တမံၤယိလၢထံၣ်ကိၢ်သး တၢ်စံၣ်ညီၣ်ဆၢတဲာ်တၢ်ပာ်ကမိၤအကဝီၤပူၤခိဖျိတၢ်ထီၣ်ယုမၤဘၣ်လိာ်ဖိးဒုအိၤလၢ ကံၢ်ဂီၢ်ပတီၢ်အကလုာ်ကလုာ်.

တၢ်ဟ့ၣ်လီၤစုလၢကကဲထီၣ်တၢ်တီၤပတီၢ်တုၤသိး—

တၢ်ဟ့ၣ်လီၤစုလၢဖဲၣ်ဒရၢၣ်ကိၢ်စၢၤဖျိၣ်ပဒိၣ်ဆူလီၢ်ဟီၣ်ကဝီၤပဒိၣ်တဖန်အိၣ်ဒီးတၢ်ပ ညီၣ်လၢကထီၣ်ယုက့ၤတၢ်လီၤဆီလိာ်သးတဖန်လၢကျိၣ်စုတၢ်ဟဲန့ၢ်အတၢ်အိၣ်သး မ့တမ့ၢ်တၢ်ဖံးတၢ်မၤအတၢ်လၢာ်ဘျီၣ်လၢာ်စုတဖန်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ထီၣ်ယုတၢ်တီၤပတီၢ်တုၤသိး—ဖဲတၢ်ထီၣ်ဒုးအိၤအဆၢကတီၢ်တၢ်လၢအပာ်ယုာ် ခဲလၢာ်တၢ်ထီၣ်ဒုးယုာ်အိၤဒ်သိးတၢ်တီၤပတီၢ်ကတုၤသိးအဂီၢ်.

ဝီရိယသုတ်တဖန်

တၢ်သုတၢ်စွဲတဖန်—ပဒိဋ်အတၢ်အိဉ်ယၤသ့ၣ်တဖန်ဘၣ်တၢ်နီၤလီၤအိၣ်အဂီၢ်လၢထံဖိကီၢ်ဖိအကျါ

ဖဲၣ်ဒရၢၣ်တၢ်သုတၢ်စွဲစိကမီၤ—တၢ်သုစွဲဖဲၣ်ဒရၢၣ်ကီၢ်စၢဖျိဉ်ပဒိဋ်အကျိဉ်စ့ဟဲန့ၣ်ဂံၢ်ဘါအလၢတဖန်လၢတၢ်မၤလၢပျဲထီၣ်ထံကီၢ်အတၢ်မုၢ်လၢကွၢ်စိအဂီၢ်

တၢ်ထုးစ့ၤလီၤလီၢ်ခၢၣ်သးအတၢ်ဖိဉ်ပံးကျိဉ်စ့ဂ့ၢ်ဝီ—ကျိဉ်စ့တၢ်ပၤဆှၢရဲၣ်ကျဲၤအပူၤဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်သုကျိဉ်စ့မူဒါသ့ၣ်တဖန်အိဉ်အသိး. ကျိဉ်စ့တၢ်အိဉ်ယၤသ့ၣ်တဖန်မ့ၢ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤအိၣ်ကျိၤကျဲၤလဲၣ်ဆူကီၢ်ဖဲၣ်ဒီးကီၢ်ခီၣ်ပဒိဋ်သ့ၣ်တဖန်အိဉ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်စိတၢ်ကမီၤလၢတၢ်ပၤဆှၢတၢ်အိဉ်ယၤသ့ၣ်တဖန်အဂီၢ်န့ၣ်လီၢ်ခၢၣ်သးကိတိၣ်ဝဲၤကျိၤသ့ၣ်တဖန်ဟ့ၣ်လီၤမူဒါဆူလၢ်(မ့တမ့ၢ်)ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ကွဲးပၤလီၤတၢ်တိၣ်ကျဲၤ, တၢ်ပၤလီၤစ့တၢ်ပၤ(ဘးကွဲး), လီၢ်ကဝီၤပဒိဋ်စ့အတၢ်ဟဲန့ၣ်, လီၢ်ခၢၣ်သးပဒိဋ်အတၢ်ဟ့ၣ်လီၤစ့ဆူဟီၣ်ကဝီၤပဒိဋ်အစုပူၤ, ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ဟံလီၢ်စ့ကျိၤကျဲၤသ့ၣ်တဖန်မ့ၢ်တၢ်ဟ့ၣ်နီၤလီၤကတၢ်သ့ၣ်ပၤဆှၢစိကမီၤခွဲးယၢ်ဆူလီၢ်ကဝီၤပဒိဋ်သ့ၣ်တဖန်အစုပူၤယၢ်မၤလီၤမၤဘၣ်ဝဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်သုကျိဉ်စ့တထဲသိးတုၤသိးလိာ်သး—တၢ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၣ်ဘျုးလီၤဆီလိာ်သးအဖိခိဉ်လၢတၢ်ပၤတၢ်ပြးဟီၣ်ကဝီၤပူၤတၢ်ရူလိာ်တီၤပတီၢ်ဖုၣ်ထံၣ်ဖုၣ်ထီတထဲသိးတုၤသိးလိာ်သး.

ကျိဉ်စ့တၢ်ပၤဆှၢအပူၤတၢ်ဘၣ်ဘျုးဒီးတၢ်ကဲထီၣ်လိာ်ထီၣ်ဆံးစ့ၤ—လၢတၢ်ပၤဆှၢဟီၣ်ကဝီၤပူၤခိဖျိတၢ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်ကျိဉ်စ့တၢ်ဘၣ်ဘျုးတထဲသိးလိာ်သးအယီတၢ်ကဲဘျုးဒီးတၢ်တုၤလီၤထီၣ်ဘးပတီၢ်ဆံးစ့ၤဝဲလၢပျဲသုးလီၢ်သုးကျဲတဖန်အဂီၢ်

ကံၢ်စိတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢတၢ်သ့ပၤဆှၢရဲၣ်ကျဲၤကျိဉ်စ့—ပၤပြးဟီၣ်ကဝီၤတခါအပူၤဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ထၢတၢ်အခါအကလုာ်ကလုာ်ဒီးဒ်တၢ်ပၤလီၤတၢ်ထၢကျိဉ်စ့အပတီၢ်တခါယီအပူၤမ့ၢ်တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်ကံၢ်စိလၢအသ့ထၢန့ၢ်ခီသ့ကျိဉ်စ့အတၢ်ဟဲန့ၣ်.

စိုက်ကြည့်သွန်တဖန်

ကျိပ်စုဂ်ဝီအတက်ကီ- ပှတကဇုာ်စုာ်အကွံာ်ဒ်ပံာ်ဒီးအတက်ဟဲနုာ်တဖၣ်အတက်ပာ်ပနီၣ်ပနီၣ် ဘျာအတက်ထီၣ်ယုအဖီခိၣ်တၢ်ထီၣ်ဒူးက့တၢ်သ့ပအျာကျိပ်စုဂ်ဝီကံာ်စီ.

ကျိပ်စုတံဆိပ်ထွဲ—ပဒိဋ္ဌိဝါကျိုးတဖန်ကနဲကနဲအဘဉ်စာဘဉ်ထွဲဒီးမုၢ်ဆုဉ်မုၢ်ဂီၤကျိပ်စုတံဆိပ်ထွဲမုၢ်ဂုၤ,မုၢ်စ့ၢ်ကိးတံဆိပ်ထွဲလၢအိဉ်ဒီးကျိပ်စုအလၢဒိဉ်သ့ဉ်တဖန်န့ဉ်လီၤ.မုၢ်စ့ၢ်ကိးတံဆိပ်ထွဲဆူနီၢ်တဂၤဘဉ်တဂၤမ့ၢ်ဂုၤတၢ်ကရၢကရိလၢအမ့ၢ်ပဒိဋ္ဌိတၢ်ကရၢကရိသ့ဉ်တဖန်အဂီၢ်စ့ၢ်ကိးဘဉ်ထွဲဝဲန့ဉ်လီၤ.တၢ်ကရၢကရိလၢအဟ့ဉ်မၤစၢၤတၢ်အဂီၢ်ကဲထီဉ်တၢ်သုတၢ်စွဲလၢအဂီၢ်,မ့မ့ၢ်တၢ်ကရၢကရိလၢအဒီးန့ဉ်ဘဉ်တဖုအဂီၢ်တခါစုအံၤမ့ၢ်တၢ်ဟဲန့ဉ်လၢအဂီၢ်န့ဉ်လီၤ.

တၢ်တၢ်ပတီၢ်တုၤသိးလၢအလဲၤသးလဲၤ- ကိၢ်စံၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,ပၤပြးဟံၣ်ကဝိးဆံးသ့ၣ်တဖၣ်အဘၣ်စၢမ့ၢ်ဂ့ၤ
 ၆တၢ်တၢ်တုၤသိးသိးတၢ်ဘျၢအိၣ်ဝဲအသိးဖဲပဒိၣ်တဖၣ်လဲၣ်မ့ၢ်တအိၣ်အဆၢကတီၢ်ဒီး
 ပဒိၣ်အိၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ်ပုၤဒိၣ်ကျိၣ်ဒိၣ်စ့သ့ၣ်တဖၣ်ကဘၣ်မ့ၢ်တၢ်တၢ်ပတီၢ်တုၤသိးသိးလီၤ.
 တၢ်ကဘၣ်ပၤဆုၤရဲၣ်ကွဲၤအီၤတၢ်ပတီၢ်တုၤသိးသိးလီၤ.

ကျိပ်စွတ်ဟဲနင်အခိ—တံအခိတခါလတ်ထာအိလောပုတကဘဉ်တကစဉ်စဉ်အတ်ဟဲ
နင်အဖိခိဉ်လိ။ ကျိပ်စွတ်ဟဲနင်အါစုအဖိခိဉ်တံထာအိဒီးတံအိဉ်သးတနီအပူတံထုး
ထီဉ်ကွံစုလတ်အခိအံအပူအိဉ်ဝဲစဉ်ကိးနဉ်လိ။

ပဒိဋ်သုတ်တဖန်အဘဉ်စာကျိဉ်စုဂ်ဝိတံဘဉ်ထွဲဘျးစဲလိာ်သးတဖန်-ကျိဉ်စုဂ်ဝိတံဟဲဆု၊
ရဲဉ်ကျဲသုတ်တဖန်လပဒိဋ်တပတိာ်ဒီးတပတိာ်အဘဉ်စာ-တံနီၤဖးလီၤန့ၢ်ကျိဉ်စုတံဟဲန့ၢ်.
ကျိဉ်စုတံဆိဉ်ထွဲတဖန်ဒီးကျိဉ်စုတံဟ့ဉ်လီၤကွၢ်ဆုပဒိဋ်လၢလံာ်သုတ်တဖန်န့ဉ်လီၤ.

ဝီရိယသုတ်တဖန်

နီၣ်ကစၢ်ကျိၣ်စုတၢ်ဟဲန့ၣ်အတၢ်အိၣ်ယၤ—ပဒိၣ်ဝဲၤကျိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဘၢၣ်စၢၤတၢ်ထၢတၢ်ခိၣ်လၢအပၣ်ယုၣ်ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်(သ့)လီၤစ့.တၢ်ဒီးန့ၣ်တၢ်အဘူးအလဲ.ကျိၣ်စုတဖၣ်ဒီးဟီၣ်ခိၣ်ကပံၤ.ဟီၣ်ကဝီၤပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢအဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဝဲၤကျိၣ်စုတၢ်ဟဲန့ၣ်လီၤလီၤလၢပဒိၣ်ဝဲၤကျိၣ်အတၢ်ဖံးတၢ်မၤအပူၤ.

တၢ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်န့ၣ်ဟဲန့ၣ်ယၤအထီၣ်ကတၢ်—(ကီၢ်စၢၤဖျိၣ်မ့တမ့ၢ်ကီၢ်ဝဲၣ်.ကီၢ်ခိၣ်ဟီၣ်ကဝီၤဒိၣ်)

ကျိၣ်စုတၢ်ဟဲန့ၣ်ကျဲၤအပူၤတၢ်ဘၣ်ဘျုးအထိးနီၤ—မ့ၢ်တၢ်လီၤဆီၣ်လိာ်သးလၢပူၤတဂၤဘၣ်တဂၤစုၣ်စုၣ်ဘၣ်ဟ့ၣ်စ့အခိၣ်ဒီးပူၤတဂၤဘၣ်တဂၤစုၣ်စုၣ်တၢ်အဘျုးအဘၢၣ်စၢၤ

ကျိၣ်စုတၢ်ဟဲန့ၣ်—ပဒိၣ်တဖုအတၢ်စိတၢ်ကမိၤပျဲၤတုၣ်မ့တမ့ၢ်တၢ်စူးကါသုထဲပဒိၣ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤဝံၤတၢ်ထၢန့ၣ်စုလၢထံဖိကီၢ်ဖိကမ္ပၢ်အအိၣ်.စ့အခိၣ်ဟဲန့ၣ်လၢကျိၣ်ကျဲၤအကလုာ်ကလုာ်.ပၣ်ယုၣ်ဒီးနီၣ်တဂၤစုၣ်စုၣ်အတၢ်ဟဲန့ၣ်အဖိခိၣ်.သံးဇိၣ်ဇိၣ်အခိၣ်.တၢ်ထၢန့ၣ်စ့အခိၣ်အသ့.စ့အိၣ်လိး.တၢ်ထၢန့ၣ်လီၤစ့လၢဘၣ်ထွဲပျဲၤဝီတၢ်အုၣ်ကီၤစ့.စ့ဟဲန့ၣ်ထီၣ်ရီၤအကလုာ်ကလုာ်တဖၣ်(ပဒိၣ်အတၢ်ဒီးန့ၣ်စုလၢကျိၣ်စုတၢ်ဟဲန့ၣ်လီၤလီၤဆီၣ်ဆီ.စ့ဟ့ၣ်မၤဘျုး.တၢ်ဟ့ၣ်ထွဲလီၤတၢ်န့ၣ်သါခိၣ်ဖျိတၢ်ကွဲးပၣ်တၢ်သံအလံာ်မၤလိာ်တဖၣ်)

တၢ်နီၤလီၤကျိၣ်စုအတၢ်ဟဲန့ၣ်—ဝဲၣ်ဒရၢၣ်ကီၢ်စၢၤဖျိၣ်ပဒိၣ်အစုတၢ်ဟဲန့ၣ်တနီၤနီၤတၢ်ဟ့ၣ်နီၤလီၤဆူကီၢ်ဝဲၣ်ဒီးလီၢ်ကဝီၤပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အစုပူၤ.စုတၢ်ဟဲန့ၣ်ဘၣ်(လဲ)လီၤကွၢ်အိၣ်ပဒိၣ်အပတီၢ်ပတီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဘၢၣ်စၢၤစ့ဟဲန့ၣ်အအါအစ့အဖိခိၣ်(စ့အခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤတမ့ၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ)ဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤကွၢ်လီၤ.

ဝီရိယသုတ်တဖန်

တၢ်ဆှၢခိကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်—ကျိၣ်စ့ဟဲန့ၣ်ဂံၢ်ဘၢအလၢ(တၢ်အခိ,တမ့ၢ်တၢ်အခိ)တဖန်
ဘၣ်တၢ်နီၤလီၤလၢပဒိၣ်တပတီၢ်ဘၣ်တပတီၢ်အဘၣ်စၢ

တၢ်နီၤလီၤတၢ်ခိတၢ်သ့ၣ်ဂံၢ်ထံးတဖန်—ဖဲကီၢ်စၢဖျိၣ်ဒီးကီၢ်စဲၣ်(လီၤကဝီၤ)ပဒိၣ်သ့ၣ်တဖန်က
အိၣ်ဝဲဒီးကံၢ်စိတမံၤယီၤလၢတၢ်ထၢဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ခိတၢ်သ့ၣ်တဖန်,—အဒိ,နီၢ်တၢ်ကျိၣ်စ့တၢ်
ဟဲန့ၣ်,တၢ်ဆါတၢ်ပွၤသ့ၣ်တဖန်

ပနံၣ်လီၤဆီအခိ—ပနံၣ်လီၤဆီအခိအမ့ၢ်သံးဧၤကၢ်ဧၤအဖီခိၣ်တၢ်ထၢန့ၢ်တၢ်အခိ.အဒိ,
ကသံၣ်ညါသူးအခိ

ပှၤဂ့ၢ်ဝီကရူၢ်ကရၢ—ပှၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤသ့ၣ်တဖန်အမ့ၢ်—တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့,
တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့,ပှၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢ,ပှၤဂ့ၢ်ဝီအတၢ်အူၣ်ကီၤကယဲၢ်ထံဖိကီၢ်ဖိ
ကမ့ၢ်ကြးဒီးန့ၢ်ဘၣ်.

တၢ်ထီၣ်ယူက့ၤစ့တၢ်ဟဲန့ၣ်အခိ—စ့တၢ်ဟဲန့ၣ်စ့လၢတၢ်လီၤတဖန်ဒ်သိးကဘၣ်လိာ်ဖိးမံးဒီး
စ့တၢ်ဟဲန့ၣ်အါတဖန်အဂီၢ်တၢ်မၤအါထီၣ်တၢ်ထၢခိသ့
ဒ်သိးတၢ်ထၢခိသ့ကဒ်သိးလိာ်သးဂီၢ်.

တၢ်ထီၣ်ယူက့ၤပဒိၣ်အပတီၢ်ပတီၢ်—ဂံၢ်ခိၣ်ထံးကျဲၤသန့ဘၣ်ထွဲတၢ်ထီၣ်ယူက့ၤပဒိၣ်အပ
တီၢ်ပတီၢ်သ့ၣ်တဖန်အကျါခိဖျိတၢ်ထီၣ်ယူက့ၤအိၣ်သိးအံၤအယီၤလၢပှၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိတတၢ
အပူၤဖဲလၢပှၤကဲဒိၣ်လီၤဃးတဖန်အတၢ်အိၣ်တၢ်ယၢအကျါတၢ်ကဘၣ်ဟ့ၣ်နီၤလီၤက့ၤအိၣ်
ဒ်အကြးအဘၣ်အသိးဆူပှၤလၢအတကဲဒိၣ်ထူးတီၤထဲသိးဒီးအိၣ်တဖန်နစုပူၤန့ၣ်လီၤ